

ምዕራፍ ፡ ፹፱ ።

የራስ ፡ ይማም ፡ የምስፍንና ፡ ዘመን ።

ራስ ፡ ጉግሳ ፡ ሲሞቱ ፡ ልጃቸው ፡ ራስ ፡ ይማም ፡ ባባታቸው ፡ እግር ፡ ተተክተው ፡ ያስተዳድሩ ፡ ገሮመር ። ከነጋሢዎችም ፡ ውስጥ ፡ አዲስ ፡ ሪ.ልጎ ፡ በማስቀመጥ ፡ ፈንታ ፡ አባታቸው ፡ ራስ ፡ ጉግሳ ፡ እንግሠዋቸው ፡ የነበሩትን ፡ ዐፂ ፡ ጊጋርን ፡ ርሳቸውም ፡ መልሰው ፡ አነገሡባቸው ።

ዳሩ ፡ ግን ፡ ቀድሞ ፡ በነገሥታቱ ፡ ጊዜ ፡ ከስሜን ፣ ከላስታ ፣ ከዳሞት ፣ ከሌላውም ፡ አውራጃ ፡ አንዳንድ ፡ ባላባት ፡ እየተነሣ ፡ ያውከቸው ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ በቅርቡም ፡ በራስ ፡ ጉግሳ ፡ ጊዜ ፡ ከዳሞት ፡ እንደጃች ፡ ዘውዴ ፣ እንደጃች ፡ ጎቩ ፣ ከትግሬም ፡ እነራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ አንገዛም ፡ አያሉ ፡ ያውኳቸው ፡ እንደነበረ ፡ አንገዛም ፡ ማለት ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ እነሱም ፡ ምስፍንናን ፡ እንደ ፡ ባላንጣ ፡ እየተሻሙ ፡ ይፎካከሯቸው ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ አሁንም ፡ ራስ ፡ ይማም ፡ በዘመናቸው ፡ የስሜኑ ፡ ባላባት ፡ የራስ ፡ ጉብሬ ፡ ልጅ ፡ ደጃች ፡ ኃይለ ፡ ማርያም ፡ አልገዛም ፡ ብለው ፡ አወኳቸው ። እንዲያውም ፡ ደጃች ፡ ኃይለ ፡ ማርያም ፡ በበኩላቸው ፡ ዐፂ ፡ በአደ ፡ ማርያምን ፡ አንግሻለሁና ፡ ምስፍንና ፡ የኔ ፡ ነው ፡ ብለው ፡ ተነሡ ። በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ራስ ፡ ይማምና ፡ ደጃች ፡ ኃይለ ፡ ማርያም ፡ መገሮመሪያ ፡ ዋልባ ፡ ላይ ፡ ቀጥሎ ፡ ጎንደር ፡ አጠገብ ፡ ተዋጉ ፡ ነገር ፡ ግን ፡ ራስ ፡ ይማም ፡ ድል ፡ አደረጓቸው ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ በመቱ ፡ ደግሞ ፡ ደጃች ፡ ኃይለ ፡ ማርያም ፡ ሞተው ፡ ልጃቸው ፡ ወጣቱ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ስለ ፡ ተተኩ ፡ እንዳባታቸው ፡ ለራስ ፡ ይማም ፡ አልገዛም ፡ ብለው ፡ በተራቸው ፡ ለጦርነት ፡ ተሰለፉ ፡ ጦርነቱም ፡ ወገራ ፡ ላይ ፡ ተደረገ ። በዚያም ፡ ጦርነት ፡ አሁንም ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ድል ፡ ሆነው ፡ ወዳገራቸው ፡ ተመለሱ ። እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ ርስ ፡ በርሳቸው ፡ የሚዋጉት ፡ ያንዲት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዘር ፡ ከመሆናቸው ፡ በቀር ፡ ርስ ፡ በርሳቸው ፡ ያላቸው ፡ የሥጋ ፣ ወይም ፡ የጋብቻ ፡ ዝምድና ፡ በጣም ፡ የቀረበ ፡ ነው ። ደጃች ፡ ኃይለ ፡ ማርያም ፡ ባለቤታቸው ፡ ወይዘሮ ፡ ጎሩት ፡ የራስ ፡ ጉግሳ ፡ ልጅ ፡ የራስ ፡ ይማም ፡ እኅት ፡ ናቸው ፡ ራስ ፡ ጉግሳም ፡ በዘመናቸው ፡ ልጃቸውን ፡ ወይዘሮ ፡ ጎሩትን ፡ ለደጃች ፡ ኃይለ ፡ ማርያም ፡ አባት ፡ ለራስ ፡ ጉብሬ ፡ መዳራቸው ፡ በዚህ ፡ የጋብቻ ፡ ዝምድና ፡ አንድነት ፡ ተመሥርቶ ፡ በስሜንና ፡ በበጌምድር ፡ ጸጥታና ፡ ሰላም ፡ እንዲገኝ ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ሰው ፡ ኃይል ፡ አግዶት ፡ ጉልበት ፡ ተቀንሶበት ፡ ካልተቸገረ ፡ በቀር ፡ ዘውድንም ፡ ምስፍንናንም ፣ በጠቅላላው ፡ ገዥነትን ፡ ለሌላው ፡ መተው ፡ አይችልም ። ወንድም ፡ ለወንድሙ ፣ አባትም ፡ ለልጁ ፡ አማትም ፡ ለምራቱ ፡ ገዥነትን ፡ በፈቃዱ ፡ ለመልቀቅ ፡ ወይም ፡ ራሱ ፡ ለመገዛት ፡ ቅር ፡ ይለዋል ። ስለዚህ ፡ አስቀድሞ ፡ ነገሥታቱ ፡ አሁንም ፡ መሳፍንቱ ፡ እኅቶቻቸውን ፡ ልጆቻቸውን ፡ ከየባላባቱ ፡ ሲያጋቡ ፡ ሲያፋቱ ፡ ራሳቸውም ፡ ከሌላው ፡ ባላባት ፡ ልጅ ፡

ወይም ፡ እግት ፡ መርጠው ፡ ሲያገቡ ፡ ይኖራሉ ። በምርጫውም ፡ ጊዜ ፡ የሚጠ
 የቀውና ፡ የሚመረመረው ፡ የሴትዮታ ፡ መልክና ፡ ጠባይ ፡ ሳይሆን ፡ ያባቷ ፡
 ወይም ፡ የወንድሟ ፡ ኃይሉና ፡ ደጋፊነቱ ፡ ነው ፤ ይኸውም ፡ ማለት ፡ ድን
 ገት ፡ ጦርነት ፡ ከሌላው ፡ ጋራ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ተከታዮና ፡ የነገዱ ፡ የጭ
 ፍራው ፡ የመሳሪያው ፡ ሁሉ ፡ ብዛትና ፡ ዐይነት ፡ እግምት ፡ ውስጥ ፡ ይገባል ፡
 ይሁን ፡ እንጂ ፡ እንደዚህ ፡ ተመራርጠው ፡ ስሜኑ ፡ ከጎጃም ፡ ትግሬው ፡ ከወሎ ፤
 ጎጃም ፡ ከዳሞት ፡ በላባት ፡ ከባላባቱ ፤ መስፍን ፡ ከመስፍኑ ፡ በጋባም ፡ በቀ
 ለድም ፡ ግዛትና ፡ ሥልጣን ፡ በመፈለግ ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ መዋጋታቸው ፡ አይቀ
 ርም ። እንዲያውም ፡ ከሌላው ፡ ይበልጥ ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ መጣላት ፡ መዋጋት ፡
 የሚታዩው ፡ በነዚህ ፡ በተጋቡትና ፡ በተዛመዱት ፡ መካከል ፡ ነው ።

ስለዚህ ፡ በዚህ ፡ አኳኋን ፡ የግዛት ፡ ምኞት ፡ የፍቅርና ፡ የዝምድና ፡ ጠላት ፡
 መሆኑን ፡ ከተመለከትን ፡ በኋላ ፡ አሁን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ትተን ፡ ወደ ፡ ዋናው ፡
 አሳባችን ፡ እንመለስ ።

ም ዕ ራ ፍ ፡ ፯ ።

የራስ ፡ ማርዶ ፡ የምስፍንና ፡ ዘመን ።

ራስ ፡ ይማም ፡ በሺህ ፡ ሺ፪ ሺ ፡ ም ፡ ሲሞቱ ፡ ወንድማቸው ፡ ራስ ፡ ማርዶ ፡
 በጎንደር ፡ ምስፍንና ፡ ተከተሏቸው ። በባታቸው ፡ በራስ ፡ ጉግሳ ፡ ጊዜ ፡ በትግሬ ፡
 ራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፤ በዳሞት ፡ ደጃች ፡ ዘውዴ ፡ አንገዝም ፡ እያሉ ፡ ያውኳ
 ቸው ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ ወንድማቸውንም ፡ ራስ ፡ ይማምን ፡ በለፈው ፡ ምዕራፍ ፡
 እንደ ፡ ገለጽን ፡ የስሜኑ ፡ ደጃች ፡ ጎይል ፡ ማርያም ፡ ተነሥተው ፡ እንደ ፡ ተፎካ
 ከሯቸው ፡ አሁንም ፡ በራስ ፡ ማርዶ ፡ ጊዜ ፡ የአጋሚው ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፤
 የጎጃሙ ፡ ደጃች ፡ ጎቹ ፡ አንገብርም ፡ አንገዝም ፡ ብለው ፡ እንቢ ፡ አሉ ።

ደጃች ፡ ጎቹ ፡ የታላቅ ፡ ራስ ፡ ኃይሉ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ የወይዘሮ ፡ ድንቅነሽ ፡
 ልጅ ፡ የንጉሥ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ አያት ፡ መሆናቸውን ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ጽፈ
 ናል ። እርሳቸውም ፡ የበላምበራስ ፡ ዕንቁን ፡ ልጅ ፡ አግብተው ፡ ደጃች ፡ ተሰማን ፡
 ወልደዋል ። ደጃች ፡ ተሰማ ፡ የንጉሥ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ አባት ፡ መሆናቸው ፡
 ነው ፡ ከሌሎችም ፡ ሴቶች ፡ ብዙዎች ፡ ወንዶችና ፡ ሴቶች ፡ ልጆች ፡ ወልደዋል ።
 ስማቸውም ፡ የወንዶቹ ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፤ ደጃች ፡ ኤሌምቱ ፤ ደጃች ፡ ንጉሤ ፤ ልጅ ፡
 ይማም ፡ ልጅ ፡ ይልማ ፤ የሴቶቹ ፡ ወይዘሮ ፡ ድንቅነሽ ፤ ወይዘሮ ፡ ሁሉ ፡ አገርሽ ፤
 ወይዘሮ ፡ ወለተ ፡ ጊዮርጊስ ፤ ወይዘሮ ፡ መነጥር ፡ ይባላሉ ።

ይህ ፡ ከታላቅ ፡ ራስ ፡ ኃይሉ ፡ በልጃቸው ፡ በወይዘሮ ፡ ድንቅነሽ ፡ በኩል ፡
 የመጣው ፡ ዘር ፡ ሲሆን ፡ ደግሞ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ የታላቅ ፡ ራስ ፡ ኃይሉ ፡ ልጅ ፡
 ራስ ፡ መርድ ፡ ደጃች ፡ ጓሉን ፡ መውለዳቸውን ፡ በለፈው ፡ ገልጸናል ። ደጃች ፡
 ጓሉ ፡ ደግሞ ፡ በጊዜያቸው ፡ ደጃች ፡ ይመርን ፤ ደጃች ፡ ተደላን ፤ ደጃች ፡ ተሰማን ፡

ልጅ ፡ አዳልን ፣ ወይዘሮ ፣ ምንትቀብን ፣ ይወልዳሉ ። ከነዚህ ፡ ውስጥ ፣ ደጃች ፣ ተድላ ፣ ጓሉ ፣ የነደጃች ፣ ንጉሤ ፣ የነራስ ፣ ደስታ ፣ አባ ፣ ቀማው ፣ አባት ፣ መሆናቸው ፣ ነው ። የነዚህም ፣ ዘር ፣ እንደዚያው ፣ እንደ ፣ ደጃች ፣ ጎሹ ፣ ዘር ፣ በጣም ፣ የበረከት ፣ እስከዛሬም ፣ ድረስ ፣ ተወላጆቻቸው ፣ በብዙ ፣ የሚገኙ ፣ ስለ ፣ ሆነ ፣ የዘሩን ፣ ቁጠራ ፣ ትተን ፣ ወደ ፣ ዋናው ፣ ታሪክ ፣ እንመለስ ።

እንግዲህ ፣ ደጃች ፣ ጎሹ ፣ ጎጃምን ፣ በሚገዙበት ፣ ጊዜ ፣ በባህሪ ፣ ራስ ፣ ማርዶ ፣ የዋናውን ፣ መንግሥት ፣ እንደራሴነቱን ፣ ስለ ፣ ያዙ ፣ እንዲገብሩላቸው ፣ ለደጃች ፣ ጎሹ ፣ ላኩባቸው ፣ ደጃች ፣ ጎሹም ፣ እንደ ፣ ተለመደው ፣ አልገብርም ፣ ብለው ፣ ላኩ ፣ በዚህም ፣ ጊዜ ፣ የደጃች ፣ ጎሹ ፣ ልጅ ፣ ደጃች ፣ ብሩ ፣ እሙሉ ፣ ሰውነት ፣ ደርሰው ፣ ራስ ፣ ማርዶን ፣ ለመውጋት ፣ ከባታቸው ፣ ጋራ ፣ ተባብረው ፣ ተስ ፣ ልፈው ፣ ነበር ።

ራስ ፣ ማርዶ ፣ የጦር ፣ ሠራዊታቸውን ፣ ይዘው ፣ ወደ ፣ ጎጃም ፣ ለማስገባር ፣ መጡ ። ከሰባቸውም ፣ ጋራ ፣ ያለው ፣ የባህሪ ፣ የወሎ ፣ የየጁ ፣ የራያ ፣ ጦር ፣ ሠራዊት ፣ ከልክ ፣ ያለፈ ፣ ነበር ። የያዘውም ፣ መሣሪያ ፣ በብዛቱና ፣ በዓይነቱም ፣ ከጎጃሞቹ ፣ ይበልጥ ፣ ስለነበረ ፣ ደጃች ፣ ጎሹና ፣ ደጃች ፣ ብሩ ፣ ሬት ፣ ለፈት ፣ ለመግጠም ፣ መድፈር ፣ አቃታቸው ። ስለዚህ ፣ ደጃች ፣ ጎሹ ፣ ጅብላ ፣ ተራራ ፣ ልጃቸው ፣ ደጃች ፣ ብሩም ፣ ሰማ ፣ አምባ ፣ ገብተው ፣ ተቀመጡ ። ራስ ፣ ማርዶም ፣ ወደ ፣ ተራራው ፣ ለመውጣት ፣ ተራራው ፣ ብርቱና ፣ የማይደፈር ፣ መሆኑን ፣ ተገንዘቡ ፣ ወደ ፣ ሚዳ ፣ ወርደውም ፣ ይገጥሙኛል ፣ ብለው ፣ በጠብቁ ፣ እነዚያ ፣ ሳይመጡላቸው ፣ ቀሩ ። በዚህ ፣ ምክንያት ፣ ወዲያና ፣ ወዲህ ፣ እያሉ ፣ በጎጃም ፣ ጥቂት ፣ ጊዜ ፣ ከቁዩ ፣ በኋላ ፣ የጎጃምን ፣ ግዛት ፣ ለለጋስ ፣ ቃሲም ፣ የዳሞትን ፣ ግዛት ፣ ለደጃች ፣ ማዕጠንቱ ፣ ሰጥተው ፣ ሹም ፣ ሸር ፣ አድርገው ፣ ወደ ፣ በጊምድር ፣ ተመለሱ ።

ከዚህ ፣ በኋላ ፣ ደጃች ፣ ጎሹ ፣ ከጅብላ ፣ ተራራ ፣ ወርደው ፣ ልጃቸውን ፣ ደጃች ፣ ብሩን ፣ ሳይጨምሩ ፣ ደጃች ፣ ማዕጠንቱን ፣ ለመውጋት ፣ ይሰናዱ ፣ ዠመር ፣ በሚሰናዱበትም ፣ ጊዜ ።

ተጠናከር ፣ ጎጃም ፣ ተጠናከር ፣ ዳሞት ፣ እኛ ፣ አይተንም ፣ አናቅ ፣ ባረፋ ፣ ነጋሪት ፣ አሉ ፣ ይኸንንም ፣ ደጃች ፣ ማዕጠንቱ ፣ በሰሙ ፣ ጊዜ ። በል ፣ አንዳችም ፣ በል ፣ አንዳችም ፣ እግዜር ፣ ከሰጠ ፣ ሰው ፣ አይነሳም ፣ ብለው ፣ መለሱ ፣ ይባላል ።

ግጥሙን ፣ ከተመላለሱ ፣ በኋላ ፣ ደጃች ፣ ጎሹና ፣ ደጃች ፣ ማዕጠንቱ ፣ ቢሁኝ ፣ ሰበካ ፣ ሰበዝ ፣ ሚዳ ፣ ላይ ፣ ውጊያውን ፣ ዠመሩ ። በውጊያውም ፣ ደጃች ፣ ጎሹ ፣ ተሸነፉና ፣ ተይዘው ፣ ቋሚ ፣ ጨርቅ ፣ ዋሻ ፣ ቃሰሩ ፣ በኋላ ፣ ግን ፣ የደጃች ፣ ጎሹ ፣ ልጅ ፣ ደጃች ፣ ብሩ ፣ ይኸንኑ ፣ ሰምተው ፣ ጦር ፣ አስከትተው ፣ በግሥጋሣ ፣ ወደ ፣ ጨርቅ ፣ ዋሻ ፣ መጥተው ፣ አባታቸውን ፣ በጦር ፣ ጎይል ፣ አስፈ

ትተው ፡ ከዚህም ፡ አልፎው ፡ ሰጉዲት ፡ ከሚባለው ፡ ቦታ ፡ ላይ ፡ ከደጃች ፡ ማዕ
 ጠንቱ ፡ ጋራ ፡ ተዋግተው ፡ አሸነፉ ። ደጃች ፡ ማዕጠንቱም ፡ ከተሸነፉ ፡ በኋላ ፡
 ከዳሞት ፡ ወደ ፡ ስሜን ፡ ሄደው ፡ ከደጃዝማች ፡ ውቤ ፡ ጋራ ፡ ተቀመጡ ። በጎጃም ፡
 ላይ ፡ ለጥቂት ፡ ጊዜ ፡ ተሾሞ ፡ የነበረው ፡ ለጋስ ፡ ቃሲምም ፤ በዳሞት ፡ ተሾመው ፡
 የነበሩት ፡ ደጃች ፡ ማዕጠንቱ ፡ ተሸንፈው ፡ ከሸሹ ፡ በኋላ ፡ የደጃች ፡ ጎሹና ፡
 የብሩ ፡ ሰዎች ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ ከበቡት ። ጦሩም ፡ በከበደው ፡ ጊዜ ፡ ላገሬ ፡ አብ
 ቃኝ ፡ ብሎ ፡ ለዛብች ፡ ኢየሱስ ፡ ስለት ፡ አድርጎ ፡ ሌሊቱን ፡ በግልቢያ ፡ ከጎጃም ፡
 ተነሥቶ ፡ በበረንታ ፡ በኩል ፡ አድርጎ ፡ ወዳገሩ ፡ ተመለሰ ፡ ይባላል ።

በጎጃም ፡ በኩል ፡ በዚህ ፡ ዐይነት ፡ ሲፈጸም ፡ በስሜን ፡ በኩል ፡ ለመገሰመ
 ሪያ ፡ ጊዜ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ለራስ ፡ ማርዬ ፡ አልገዛም ፡ ብለው ፡ ባጠገባቸው ፡
 ያሉትን ፡ ደጃች ፡ ማዕጠንቱን ፡ ይዘው ፡ ዕንጨት ፡ ካብ ፡ አሚባለው ፡ አገር ፡ ላይ ፡
 ተዋግተው ፡ ነበር ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ተሸንፈው ፡ ተመለሱ ፤ ደጃች ፡ ማዕጠንቱም ፡
 የዚህ ፡ ጦርነት ፡ ለት ፡ ሞቱ ። ቢሆንም ፡ ቀጥሎ ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡
 ለራስ ፡ ማርዬ ፡ እገብራለሁ ፡ ብለው ፡ ሲስማሙ ፡ የአጋሚው ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡
 (ሰብአ ፡ ጋዲስ) ብቻ ፡ እንቢ ፡ ብለው ፡ በመጨረሻም ፡ ራስ ፡ ማርዬን ፡ በልጃ
 ቸው ፡ እጅ ፡ እስከ ፡ ማስገደል ፡ ድረስ ።

ምዕራፍ ፡ ፺፩ ።

የራስ ፡ ማርዬና ፡ የደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ (ሰብአ ፡ ጋዲስ) ጦርነት ።

ከዚህ ፡ ዘመን ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ በአጋሚ ፡ ውስጥ ፡ በራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡
 ጊዜ ፡ ሹም ፡ አጋሚ ፡ ወልደ ፡ ተነሥተው ፡ ጎይለኛና ፡ አስፈሪ ፡ ሆነው ፡ ነበር ።
 ርሳቸውም ፡ በሸዋ ፡ ንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ያደርጉት ፡ እንደ ፡ ነበረው ፡ በያለ
 በት ፡ ብዙ ፡ ቀብት ፡ አስቀምጠው ፡ እስከ ፡ ዓርባ ፡ የሚደርሱ ፡ ወንዶችና ፡ ሴቶች ፡
 ልጆች ፡ ነበሯቸው ፡ ይባላል ። ከነዚህ ፡ ውስጥ ፡ ዋና ፡ ሆነው ፡ የተነሡት ፡ ደጃች ፡
 ሰባጋዲስ ፡ ናቸው ። ርሳቸውም ፡ በጦርነት ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ባስተዳደር ፡ ጭምር ፡
 ይበልጥ ፡ ይመሰገኑ ፡ ነበር ። በዚህ ፡ ዘመን ፡ ከአጋሚ ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ከሸዋ ፡
 ንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ባስተዳደርና ፡ በሰላማዊ ፡ ሥራ ፡ ይመሰገኑ ፡ እንደ ፡ ነበረ ፤
 እንኳን ፡ ባገራችን ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ ጽሑፍ ፡ ሁሉ ፡ ይገኛል ።

ደጃች ፡ ሰባጋዲስም ፡ ከርሳቸው ፡ በፊት ፡ እንደ ፡ ነበሩት ፡ እንደ ፡ ራስ ፡
 ሥዑል ፡ ሚካኤል ፡ ካንድ ፡ አውራጃ ፡ ከአጋሚ ፡ ተነሥተው ፡ ገጥንነትንም ፡ አስ
 ተዳዳሪነትንም አጣምረው ፡ እያሳመሩ ፡ የመላው ፡ ትግሬና ፡ የሐማሴን ፡ የበላይ ፡
 ገዥ ፡ ነበሩ ። እርሳቸውም ፡ ከራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ ጊዜ ፡ ገጥምረው ፡ ሲገዙ ፡
 በመጨረሻ ፡ ከራስ ፡ ማርዬ ፡ ተጣሉ ። በበጌምድር ፡ ዋናው ፡ የመንግሥቱ ፡ እንደ
 ራሴ ፡ ራስ ፡ ማርዬ ፡ ስለሆኑ ፡ እንደ ፡ ደንቡ ፡ ገብርልኝ ፡ ብለው ፡ ለደጃች ፡ ሰባ
 ጋዲስ ፡ ላኩ ። ደጃች ፡ ሰባጋዲስም ፡ አልገብርም ፡ ብለው ፡ በገሃድ ፡ እንቢታቸ
 ውን ፡ አስታወቁ ።

ቀድሞ ፡ በራስ ፡ ጉግሳና ፡ በራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ ጠብና ፡ ጦርነት ፡ ጊዜ ፡
 የስሜን ፡ ራስ ፡ ገብሬ ፡ በሁለቱ ፡ መካከል ፡ ሆነው ፡ እንደ ፡ ጊዜውና ፡ ያገራቸው ፡
 ያስተዳደር ፡ ዘዴ ፡ (ፖሊቲካ) ፡ እንደ ፡ ፈቀደላቸው ፡ ስ ፡ ጊዜ ፡ ላንደኛው ፡ ሌላ ፡
 ጊዜ ፡ ለጆኛው ፡ ወገን ፡ ሲሆኑ ፡ እነዚያም ፡ የትግሬና ፡ ያማራ ፡ ገዥዎች ፡ ወደየ
 ራሳቸው ፡ ወገን ፡ ለመሰብ ፡ ይጥሩ ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ በመጨረሻም ፡ ራስ ፡ ገብሬ ፡
 ከራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ ጋራ ፡ እንደ ፡ ነበሩ ፡ ባለፈው ፡ ተጽዕኖ ፡ እንደዚሁም ፡
 በደጃች ፡ ማርዶና ፡ በደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ጊዜ ፡ የራስ ፡ ገብሬን ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡
 የደጃች ፡ ኃይለ ፡ ማርያምን ፡ ልጅ ፡ የስሜንን ፡ ገዥ ፡ ደጃች ፡ ውቤን ፡ አሁንም ፡
 ወደየራሳቸው ፡ ለመሰብ ፡ ሁለቱ ፡ የሚያደርጉት ፡ ጥረት ፡ አስቀድሞ ፡ አባቶቻቸው ፡
 ከደረጉት ፡ ሁኔታው ፡ መልኩን ፡ አለመጠም ።

ወይዘሮ ፡ ጎሩት ፡ የራስ ፡ ጉግሳ ፡ ልጅ ፡ የራስ ፡ ማርዶ ፡ አጎት ፡ ለደጃች ፡
 ውቤ ፡ አባት ፡ ለደጃች ፡ ኃይለ ፡ ማርያም ፡ ባለቤት ፡ ሲሆኑ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡
 ደጃች ፡ ውቤ ፡ የደጃች ፡ ሰባጋዲስን ፡ ልጅ ፡ አግብተው ፡ አማች ፡ ሆነው ፡ ነበር ።
 ስለዚህ ፡ ራስ ፡ ማርዶና ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ የተዋጉ ፡ እንደሆነ ፡ ባይሆን ፡ ያስታ
 ርቁ ፡ እንደሆነ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ለማንኛውም ፡ አይረዱም ፡ እየተ
 ባለ ፡ ይወራ ፡ ነበር ።

ነገር ፡ ግን ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ብዙ ፡ ጦር ፡ ይዘው ፡ ከልጃቸው ፡ ከደጃች ፡
 ሐጉስ ፡ ጋራ ፡ ሆነው ፡ ራስ ፡ ማርዶን ፡ ጦርነት ፡ ለመግጠም ፡ በተሰናዱ ፡ ጊዜ ፡
 ደጃች ፡ ውቤ ፡ ጠራቸውን ፡ ይዘው ፡ ስይታሰብ ፡ በድንገት ፡ ጳራስ ፡ ማርዶ ፡ ጋራ ፡
 ሆነው ፡ የሚስታቸውን ፡ አባት ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስን ፡ ለመውጋት ፡ ተሰለፉ ። ራስ ፡
 ማርዶም ፡ እንዳሁኑ ፡ አያያዛችን ፡ ድንገት ፡ አንድ ፡ ላይ ፡ ሆነን ፡ ደጃች ፡ ሰባጋ
 ዲስን ፡ ድል ፡ ብናደርግ ፡ መላውን ፡ የትግሬን ፡ ግዛት ፡ እስጥካለሁ ፡ ብለው ፡ ለደ
 ጃች ፡ ውቤ ፡ ቃል ፡ ገቡላቸው ፡ ይባላል ። በሌላ ፡ ታሪክ ፡ ከዚያውም ፡ በኩል ፡
 ጽሑፍ ፡ ደግሞ ፡ ጦርነቱን ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስና ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ገምረው ፡
 ሳለ ፡ ራስ ፡ ማርዶ ፡ ለደጃች ፡ ውቤ ፡ እርዳታ ፡ ጠራቸውን ፡ ይዘው ፡ ደረሱ ፡
 ሲል ፡ ይገኛል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ራስ ፡ ማርዶና ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ጠራቸውን ፡
 ባንድነት ፡ ደምረው ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስን ፡ ለመውጋት ፡ ጉዞ ፡ ገመሩ ።

ደጃች ፡ ሰባጋዲስም ፡ እንዲህ ፡ ያለ ፡ ጦር ፡ በላያቸው ፡ ላይ ፡ መምጣቱን ፡
 በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ከትግሬ ፡ ወደ ፡ ተከዚ ፡ አልፈው ፡ ማይ ፡ እስላማይ ፡ እሚባለው ፡
 ሥፍራ ፡ መጥተው ፡ በሺህ ፡ ጽጌጽ፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በጥር ፡ ወር ፡ ተጋጠሙ ፡ ጦርነቱም ፡
 በጋለበት ፡ ሰዓት ፡ የደጃች ፡ ሰባጋዲስን ፡ ጦር ፡ ከራስ ፡ ማርዶ ፡ ጦር ፡ ውስጥ ፡
 ፈረሰኛው ፡ በግልቢያ ፡ ሊጥሰው ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ትግሬዎቹ ፡ ምቹ ፡ ሥፍራ ፡
 ይዘው ፡ እየተታኩሱ ፡ በጠመንገ ፡ ብርታት ፡ አገደቸው ፡ ይባላል ።

ይሁን ፡ እንጂ ፡ በደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ በኩል ፡ ያለ ፡ ጦር ፡ ስለ ፡ ላላ ፡
 ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ተሸንፈው ፡ ተማረኩ ። የዚህን ፡ ወሬ ፡ ልጃቸው ፡ ደጃች ፡

ሐጎስ ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ጠራቸውን ፡ ይዘው ፡ ወደ ፡ ራስ ፡ ማርዬ ፡ ገሥግሠው ፡ ሄደው ፡ በ፪ ፡ አፍ ፡ ጠመንጃ ፡ ተኩሶው ፡ ራስ ፡ ማርዬን ፡ ገደሏቸው ። በዚያው ፡ ሰዓት ፡ ደግሞ ፡ የነራስ ፡ ማርዬ ፡ ወገኖች ፡ እነአዛኸ ፡ ውብሸት ፡ በጎራዴ ፡ ደብድበው ፡ ደጃች ፡ ሐጎስን ፡ ገደሏቸው ።

የዚህንም ፡ ወሬ ፡ አባታቸው ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ በእስር ፡ ስም ፡ እተቀመጡ ፡ በት ፡ ሆነው ፡ ሌሊቱ ፡ ሊነጋ ፡ ሲል ፡ ስምተው ፡ ሙሐጎስ ፡ ሞተን ፡ ሌሊቱስ ፡ ነጋንን፡፡፡ ብለው ፡ መራራ ፡ ጸጸት ፡ ተናግረው ፡ ወዲያው ፡ የራስ ፡ ማርዬ ፡ ወገኖች ፡ ርሳቸውንም ፡ ገደሏቸውና ፡ የጦርነቱ ፡ ድል ፡ የደጃች ፡ ውቤና ፡ የራስ ፡ ማርዬ ፡ ወገኖች ፡ ሆነ።

ከያንዳንዱ ፡ ሽማግሌ ፡ ወይም ፡ መጽሐፍ ፡ የሚገኘው ፡ ታሪክ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ አይጋጠምም ። የደጃች ፡ ሰባጋዲስንና ፡ የራስ ፡ ማርዬን ፡ የጦርነት ፡ ታሪክ ፡ ግማሹ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ በተጻፈው ፡ ዐይነት ፡ ሊተርከው ፡ ግማሹ ፡ ደግሞ ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ በራስ ፡ ማርዬ ፡ ከተማረኩ ፡ በኋላ ፡ ሐጎስ ፡ የራስ ፡ ማርዬ ፡ አኸከር ፡ መስለው ፡ ተጠግተው ፡ ራስ ፡ ማርዬን ፡ አዘንግተው ፡ ገደሏቸው ። ከገደሏቸውም ፡ በኋላ ፡ ሐጎስ ፡ በገዛ ፡ እጃቸው ፡ ቁስለው ፡ ከጦርነቱ ፡ በታ ፡ በፈረስ ፡ አምልጠው ፡ ሄዱ ። ያሟሟ ታቸው ፡ ሁኔታ ፡ አልታወቀም ፡ የሚሉ ፡ አሉ ፡ የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ሁሉም ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ረኸገም ፡ ጊዜ ፡ ሲገኝ ፡ የሚጣራ ፡ ነው ።

የራስ ፡ ማርዬ ፡ ምስጥና ፡ በጎንደር ፡ ፫ ፡ ዓመት ፡ ነው ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ግን ፡ እስከ ፡ ፲፬ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ ትግሬንና ፡ ሐማሴንን ፡ ገዝተዋል ። እንግዲህ ፡ ይህ ፡ ጦርነት ፡ በደጃች ፡ ውቤ ፡ ድል ፡ አድራጊነት ፡ ተፈጸመ ። ርሳቸውም ፡ ብዙ ፡ መሣሪያና ፡ ምርኮኛቸውን ፡ ይዘው ፡ በደስታ ፡ ወደ ፡ ቤታቸው ፡ ተመለሱ ፤ ከዚያም ፡ ከስሜን ፡ አልፈው ፡ ትግሬንና ፡ ሐማሴንን ፡ ማስተዳደር ፡ ዠመሩ ።

ምዕራፍ ፡ ፺፪ ።

የራስ ፡ ዶሪ ፡ የምስጥና ፡ ዘመን ።

ራስ ፡ ማርዬ ፡ ተከዚ ፡ ወንዝ ፡ አጠገብ ፡ ከደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ጋራ ፡ ሲዋጉ ፡ ወንድማቸው ፡ ራስ ፡ ዶሪ ፡ አብረው ፡ እየተዋጉ ፡ ይረዷቸው ፡ ነበር ፤ ነገር ፡ ግን ፡ ራስ ፡ ማርዬ ፡ በደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ልጅ ፡ በሐጎስ ፡ እጅ ፡ ተመተው ፡ ከሞቱ ፡ በኋላ ፡ የተረፈውን ፡ ጦር ፡ ሰብስበው ፡ ራስ ፡ ዶሪ ፡ በዛኸ ፡ ውብሸት ፡ ርዳታ ፡ ጭምር ፡ ከጦርነቱ ፡ ሥፍራ ፡ ተመልሰው ፡ ጎንደር ፡ ከተማ ፡ ገብተው ፡ የከተማውን ፡ ጸጥታ ፡ ይጠብቁ ፡ ነበር ። ከጥቂት ፡ ቀንም ፡ በኋላ ፡ የበጌምድርን ፡ እንደራሴነት ፡ ለራሳቸው ፡ አስቀርተው ፡ የትግሬን ፡ ግዛት ፡ እንደ ፡ ወንድማቸው ፡ እንደ ፡ ራስ ፡ ማርዬ ፡ ቃል ፡ ለደጃች ፡ ውቤ ፡ ለቀቁላቸው ። ደጃች ፡ ውቤም ፡ በስሜን ፡ በትግሬ ፡ ላይ ፡ ተስፋፍተው ፡ ከዚያም ፡ አልፈው ፡ እስከ ፡ ምጥዋና ፡ ኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ዳር ፡ ድረስ ፡ ግዛታቸውን ፡ አሰፉ ። በሆንም ፡ የደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ልጆች ፡ እነደጃች ፡ ካሳይ ፡ በየጊዜው ፡ እየተነሡ ፡ ማስቸገራቸው ፡ አልቀረም ።

ራስ : ዶሪ : አንደራሴነት : መያዝ : እንደ : ዠመሩ : ፩ : ጊዜ : ዳሞትንና : ጎጃ
ምን : ለማስገባር : መጥተው : ነበር : ነገር : ግን : አመዳሚት : አሚባለው : ሥፍራ :
ደጃች : ጎጃና : ደጃች : ብሩ : ወግተው : መለሷቸው : ሲመለሱም : አልማና :
ዴንሳን : ዘርፈው : ተመለሱ : ይባላል ። በርሳቸውም : ዘመን : ለሰሙ : የነገሡት :
ዐፂ : ሰሎሞን : ይባላሉ ፤ ራስ : ዶሪ : ሦስት : ወር : ብቻ : በምስፍንና : ገዝተው :
ስለ : ሞቱ : በርሳቸው : ምትክ : ትንሹ : ራስ : ዐሊ : ተተኩ ።

ምዕራፍ : ፺፫ ።

የእንግሊዝና : የፈረንሳይ : መንግሥታት : ከኢትዮጵያ : ጋራ : ያደረጉት : ግንኙነት ።

በዚህ : መጽሐፍ : በምዕራፍ : ፬ : ስለ : ዓለም : ታሪክ : አከፋፈል ፤ በምዕራፍ
፮ : ስለ : ፖርቱጋል : መንግሥት ፤ በምዕራፍ : ፯ : ስለ : ዐረቦችና : ስለ : ቱርኮች :
አነጣሥ ፤ በምዕራፍ : ፱፻ : ስለ : ኤስፓኝ : መንግሥት : ገናናነት : በምዕራፍ : ፶፭ :
ስለ : ዓለም : ሁኔታና : ስለ : ፈረንሳይ : መንግሥት : ትልቅነት : እስከ : ሉዊ : ፲፬ኛ :
ዘመን : መንግሥት : እስከ : ሺሕ : ፯፻ : ዓ : ም : ግድም : ድረስ : ያለውን : በጭር :
በጭሩ : በጠቀስንበት : ጊዜ : እነዚህ : ሁሉ : ከኢትዮጵያ : ጋራ : በየጊዜው : ያገ-
ናኛቸውን : ምክንያት : ሳንጠቅሰው : አላለፍንም ።

አሁንም : ከአድያም : ሰገድ : ኢያሱ : ዘመን : መንግሥት ፤ ወዲህ : እስከ :
ትንሹ : ራስ : ዐሊ : ዘመን : ድረስ : በዓለም : የሆነውን : ጠቅሰን : በዚህም : ጊዜ
ውስጥ : ከኢትዮጵያ : ጋራ : የተደረገውን : ግንኙነት ፤ በዚህ : ምዕራፍ : ጣልቃ :
አግብተን : እናስታውሳለን ።

በ፲፯ኛው : በ፲፮ኛውና : በ፲፰ኛው : መቶ : ዓ : ም : ውስጥ : በኢትዮጵያ : እነ
ወርፀ : ድንግል ፤ እነሱስንዮስ ፤ እነፋሲል ፤ እነኢያሱ ፤ እነበከፋ : ኢትዮጵያን : ያለ
ፈው : ታሪክ : በገለጸልን : ዐይነት : በሚያስተዳድሩበት : ጊዜ : በኤውሮፓ : ደግሞ :
የነፖርቱጋል : የነኤስፓኝ : ጎያልነት : ወደ : መቀዝቀዝ ፤ ሲሄድ : የእንግሊዝ ፤ የፈ-
ረንሳይ : የቱርክ ፤ የነምሳ (አትሪክ) : የጀርመን : የመስኮብ : መንግሥታት : ጎይል :
ከቀን : ወደ : ቀን : እያደገ : እየሰፋ : ሄደ ። በጥንት : ወራሪዎችም : ተይዘው : የነ
በሩ : አገሮች : ነፃነታቸውን : እያገኙ : የመንግሥታት : ቍጥር : እየበረከተ ሄደ ።
ነገር ፤ ግን ፤ ከነዚህ ፤ ሁሉ ፤ ኢትዮጵያን ፤ ይመለከቱ ፤ የነበሩ ፤ አገሮች ፤ ሁሉ ፤ ጊዜ
ህንድን ፤ ወይም ፤ ግብጽን ፤ የያዙ ፤ አገሮች ፤ ፖርቱጋል ፤ ቱርክ ፤ እንግሊዝና ፤ ፈረ-
ንሳይ ፤ ሆላንድ ፤ . . . . . ናቸው ፤ በሌላው ፤ እንደ ፤ ተመለከትነው ፤ ቱርክ ፤
ግብጽን ፤ ስለ ፤ ያዘ ፤ ከደቡብ ፤ ወገን ፤ ግራኝን ፤ አሰነሥቶ ፤ ክርስቲያኑን ፤ መንግ-
ሥት ፤ ለማስወረርና ፤ በዚያው ፤ በኩል ፤ ጥቅሙን ፤ ለማግኘት ፤ ፈለገ ፤ ፖርቱጋል ፤
ደግሞ ፤ ህንድን ፤ በሚገዛበት ፤ ጊዜ ፤ በኢትዮጵያ ፤ በረዳትነት ፤ ገብቶ ፤ የግራኝን ፤
ጎይል ፤ አጥፍቶ ፤ በዚህ ፤ ጊዜ ፤ ክብሩንና ፤ ጥቅሙን ፤ ለማረጋገጥ ፤ አሰባ ።

ኤስፓኝም ፡ ፖርቱጋል ፡ በተለመው ፡ አገር ፡ ገብቶ ፡ ሚሲዮኖችም ፡ አገር ፡ መርማ
ሪዎችም ፡ ልክ ፡ በዐፄ ፡ ሱስንዮስ ፡ ጊዜ ፡ ከሃይማኖት ፡ የተነሣ ፡ ያን ፡ ያህል ፡
ደም ፡ ፈሰሰ ።

ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ደግሞ ፡ የሆላንድ ፡ መንግሥት ፡ በቀዳማዊ ፡ ዮሐንስና ፡ በዐፄ ፡
ኢያሱ ፡ አድያም ፡ ሰገድ ፡ ጊዜ ፡ በሺሕ ፡ ጌደጌ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ በሀንድ ፡ አገረ ፡
ገዥው ፡ በኩል ፡ ደብዳቤና ፡ ገጸ ፡ በረከት ፡ (ትልቅ ፡ ደወል) ፡ ልክ ፡ ከቱርክ ፡ እየ
ተፈካከረ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ጠረፍ ፡ ለመግባት ፡ ምኞት ፡ ነበረው ። ነገር ፡ ግን ፡ በ፲፰ ፡
ኛው ፡ መቶ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ ሁሉም ፡ በየምክንያቱ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ላይ ፡ ማሰባሰብ
ሲቋረጥ ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ጋር ፡ ግንኙነት ፡ ለማድረግ ፡ አጥብቀው ፡
የተነሡት ፡ እንግሊዝና ፡ ፈረንሳይ ፡ ሆነው ፡ ተገኙ ። ጌልጅክም ፡ ትንሽ ፡ ሞክሮ ፡
ነበር ፡ አላስፋፋውም ። ቱርክ ፡ ግን ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ጠረፍ ፡ በምጥጥ ፡
ወይም ፡ በአርኪቆ ፡ እንደ ፡ ተመሠረተ ፡ መኖሩን ፡ አንዘነጋም ።

ስለዚህ ፡ አሁን ፡ የሁሉንም ፡ ትተን ፡ ዋነኞቹ ፡ የእንግሊዝና ፡ የፈረንሳይ ፡ መን
ግሥታት ፡ ያደረጉትን ፡ ግንኙነት ፡ አንመልክት ።

የእንግሊዝ ፡ መንግሥት ፤ የኤስፓኝ ፡ መንግሥት ፡ እንደ ፡ ወደቀ ፡ ተነሥቶ ፡
ከፈረንሳይ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ እየተፈካከረ ፡ አሜሪካንን ፡ ካናዳን ፡ ሲገዛ ፡ ከዚያ ፡ ደግሞ
አሜሪካን ፡ በነዋሽንግቶን ፡ በነላፋዬት ፡ መሪነት ፡ ተዋግቶ ፡ እንግሊዞችን ፡ ከስወጣ፡
በኋላ ፡ የእንግሊዝ ፡ መንግሥት ፡ በሀንድ ፡ ግዛት ፡ ላይ ፡ ተመሠረተ ፤ ከጦር ፡ ሠራ
ዊቱ ፡ ይልቅ ፡ የባሕር ፡ ኅይሉም ፡ እያደር ፡ በረታ ። በዚህም ፡ ጊዜ ፡ ከዚህ ፡
ቀደም ፡ እንደ ፡ ተጻፈው ፡ በዐፄ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ጊዜ ፡ ጀምሮ ፡ ብሩስ ፡ ወደ
ኢትዮጵያ ፡ ገብቶ ፡ ከተመለሰ ፡ በኋላ ፡ ስለ ፡ ኢትዮጵያና ፡ ስለ ፡ ዐባይ ፡ ወንዝ ፡
ሁኔታ ፡ ባምስት ፡ በሊም ፡ የተከፈለ ፡ ትልቅ ፡ መጽሐፍ ፡ በእንግሊዝ ፡ ቋንቋ ፡
በጻፈ ፡ ጊዜ ፡ ብዙ ፡ የእንግሊዝ ፡ ተወላጆች ፡ (አገር ፡ መርማሪዎችና ፡ ሚሲዮኖች) ፡
ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ በጣም ፡ ማሰብ ፡ ገመዱ ።

ቀጥሎ ፡ ደግሞ ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ ትግሬን ፡ ሲገዙ ፡ (በሺሕ ፡ ጌደጌ ፡
እስከ ፡ ሺሕ ፡ ፰፻፳) ፡ ቢስኮፕት ፡ ገርጂዥ ፡ ባለንቲያ ፡ የሚባለው ፡ የጦር ፡ መር
ኩብ ፡ ሹም ፡ ከራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ ጋራ ፡ ደብዳቤ ፡ መላላክ ፡ ገመረ ። ከዚያም ፡
ወደ ፡ ዋናው ፡ የመናገሻ ፡ ከተማ ፡ ጉንደር ፡ ሔደው ፡ ለንጉሠ ፡ ለዕዳለ ፡ ጽዮን ፡ ገጸ ፡
በረከት ፡ አቅርበው ፡ ከኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ ወዳጅነት ፡ ለመመሥረት ፡
ሐንሪ ፡ ሳልት ፡ (Henry Salt) ፡ ናትናኤል ፡ ፒርስ ፡ (Nathaniel Pearce) ፡ ና ፡ ኮፊ ፡
(Coffin) የሚባሉት ፡ ተልከው ፡ ከምጥጥ ፡ ወደ ፡ ትግሬ ፡ መጡ ። ከዚያም ፡ በእን
ደርታ ፡ በተለይ ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ ወደሚገኙበት ፡ ወደ ፡ እንግሎ ፡ መጥ
ተው ፡ ተገናኙ ። ከእንግሎም ፡ ወደ ፡ ጉንደር ፡ ጉዟቸውን ፡ ቀጥለው ፡ የያዙትን ፡
ገጸ ፡ በረከት ፡ በዚያ ፡ ጊዜ ፡ ለነበሩት ፡ ንጉሥ ፡ ለዐፄ ፡ ዕዳለ ፡ ጽዮን ፡ ለማስረ
ከብ ፡ ምኞት ፡ ነበራቸው ።

ዳሩ ፡ ግን ፡ አንባቢ ፡ ወደ ፡ ኋላው ፡ ተመልሶ ፡ እንደሚያስታውሰው ፡ በዚህ
ዘመን ፡ የነገሥታቱ ፡ ጎይል ፡ ወድቆ ፡ መሳፍንት ፡ በያለበት ፡ አይለው ፡ እርስ ፡
በርሳቸው ፡ የሚዋጉበት ፡ ጊዜ ፡ ስለሆነ ፡ ዐሄ ፡ ፅንላ ፡ ጽዮንም ፡ እንደ ፡ ወይዘሮ ፡
በግንብ ፡ ውስጥ ፡ ዐሄ ፡ እየተባሉ ፡ መቀመጥ ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ ነበረባቸው ፡ በዚህም ፡
ዘመን ፡ ዋናው ፡ እንደራሴ ፡ ራስ ፡ ጉግሳ ፡ እንደ ፡ ነበሩ ፡ የትግሬውም ፡ ራስ ፡
ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ ለጎንደሩ ፡ እንደራሴ ፡ ለራስ ፡ ጉግሳ ፡ አልገዛም ፡ ብለው ፡ ለብ
ቻቸው ፡ ሆነው ፡ የሚከራከሩበት ፡ ጊዜ ፡ ነበር ።

ስለዚህ ፡ ሳልት ፡ ከጓደኞቹ ፡ ጋራ ፡ የያዘውን ፡ ገጸ ፡ በረከትና ፡ መሣሪያ ፡
ለራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ ማስረከብ ፡ ግድ ፡ ሆነበት ፡ መሣሪያውንና ፡ ገጸ ፡ በረከቱ
ንም ፡ ከስረከብ ፡ በኋላ ፡ ሁለቱን ፡ ጓደኞቹን ፡ ለራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ ትቶ ፡ ወዳ
ገሩ ፡ ተመለሰ ። እንደ ፡ ተመለሰም ፡ «በሺሕ ፡ ፳፻፬ና ፡ በሺሕ ፡ ፳፻፲ ፡ ዓመተ ፡
ምሕረት ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የተደረገ ፡ ጉዞና ፡ ባገር ፡ ውስጥም ፡ የመዘዋወር ፡
ሥራ፡- A Voyage to Abissinia and travel into the interior of that cCountry
executed in the years 1809 and 1810» የሚል ፡ መጽሐፍ ፡ ጽፎ ፡ በሺሕ ፡
፳፻፲፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ አወጣ ።

ከራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴም ፡ ጋራ ፡ የቀሩት ፡ ፐርሰና ፡ ኮፈ ፡ በእንደርታ ለራስ
ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ አማካሪና ፡ ባለሟል ፡ ሆነው ፡ ብዙ ፡ ዓመት ፡ ተቀመጡ ። ከዚያም ፡
ራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ ሞተው ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ በተነሡበት ፡ ጊዜ ፡ መካከል ፡
ብዙ ፡ ሚሲዮናውያንና ፡ አገር ፡ ተመልካቾች ፡ እየመጡ ፡ በደስታ ፡ ተቀመጡ ።
ፐርሰና ፡ ኮፈም ፡ ከዲሱ ፡ ገዥ ፡ ከደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ጋራ ፡ ወዳጆችና ፡ አማካ
ሪዎች ፡ ሆኑ ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስም ፡ በነርሱ ፡ ሥራና ፡ ምክር ፡ ደስ ፡ ስላላቸው ፡
በእንቲጮ ፡ ውስጥ ፡ የሚቀመጡበት ፡ ሰፊና ፡ የሚያምር ፡ ጉልት ፡ ሰጧቸው ፡ ይባ
ላል ። ከዚያም ፡ ኮፈ ፡ ከሀንድ ፡ አገረ ፡ ገዥ ፡ ጋራ ፡ ተላልኮ ፡ ፯፻ ፡ ጠመንገዥ ፡
ለደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ አስመጣላቸው ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ጠመንገዥው ፡ ከመድረሱ ፡ በፊት ፡
ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ከራስ ፡ ማርዶና ፡ ከደጃች ፡ ውቤ ፡ ተዋግተው ፡ ስለሞቱ ፡ በእ
ጃቸው ፡ ሊገባላቸው ፡ አልቻለም ። ምናልባት ፡ ይህ ፡ አዳዲስ ፡ ፯፻ ፡ ጠመንገዥ ፡
ከደረሰላቸው ፡ በኋላ ፡ ተዋግተው ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ ድል ፡ ሆኖ ፡ በመማረክና ፡ በመ
ሞት ፡ ፈንታ ፡ ድል ፡ ያደርጉ ፡ ነበር ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ድል ፡
ሆነው ፡ ጠመንገዥው ፡ ምጥዋ ፡ ስለደረሰ ፡ ከደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ በኋላ ፡ የትግሬ ፡
ገዥ ፡ የሆኑት ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ለኔ ፡ ስጠኝ ፡ ብለው ፡ አባበሉት ። እርሱ ፡ ግን ፡
አልሰጥም ፡ ብሎ ፡ ወደ ፡ ደብረ ፡ ዳሞ ፡ ሸሸ ፡ ይባላል ። በዚያም ፡ የደጃች ፡ ሰባጋ
ዲስ ፡ ልጅ ፡ እስኪነሣ ፡ ድረስ ፡ አልተመለሰም ።

ቢሆንም ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ላይ ፡ በደጃች ፡ ወልደ ፡ ሥላሴና ፡ በደጃች ፡ ሰባ
ጋዲስ ፡ ከዚያም ፡ በደጃች ፡ ውቤ ፡ ጊዜ ፡ በየጊዜው ፡ ጎባት ፡ (Gobat) ኢዚንባ
ርግ ፡ (Isenberg) ምልፍ ፡ (Walf) ብሉናር ፡ (Blunard) ክራፍ ፡ (Krapf) የሚ

ባሉ ፡ ሚሲዮናውያን ፣ እንደዚሁም ፡ ሩፔል ፡ (Ruppel) ቤክ ፡ (Beck) ቤል ፡ (Bell) (1) ብሎውድን ፡ (Blawden) (2) ማንፊልድ ፡ (Manfield) ፓርኪንስ ፡ (Parkyn) የሚባሉ ፡ አገር ፡ መርማሪዎች ፡ እየመጡ ፡ በያገሩ ፡ እየተበተኑ ፡ የወንጌልም ፡ ሥራ ፡ ያገር ፡ ምርመራም ፡ የጥቅምም ፡ የፖለቲካም ፡ ጉዳያቸውን ፡ ከይሮና ፡ ምጥጥ ፡ ከሚቀመጡት ፡ ከዋና ፡ ቆንሲሎጋቸው ፡ እየተላላኩ ፡ ያከናውኑ ፡ ዠመር ፡ የእንግሊዝ ፡ መንግሥት ፡ በሰሜን ፡ በኩል ፡ ገብቶ ፡ ይኸን ፡ ሲያደርግ ፡ እንደዚሁም ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ በዝርዝር ፡ የምናገኘውን ፡ ሚዠር ፡ ሐሪስን ፡ ሸዋ ፡ ወደ ፡ ንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ልኮ ፡ የንግድና ፡ የወዳጅነት ፡ ውል ፡ ተዋዋለ ።

የእንግሊዝን ፡ መንግሥት ፡ በቅኝ ፡ አገርም ፡ በሀብትም ፡ የፈረንሳዊ ፡ መንግሥት ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ተወዳድሮታል ። ፈረንሳዊና ፡ እንግሊዝ ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ከሮማውያን ፡ መነሣት ፡ በፊት ፡ ሁለቱም ፡ ያልሠለጠኑ ፡ መንግሥታት ፡ ሆነው ፡ በያገራቸው ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ። ሮማውያን ፡ በተነሡ ፡ ጊዜ ፡ ይልቁኑ ፡ ቁሣር ፡ ሁለቱንም ፡ ስለስገበራቸው ፡ በሮማውያን ፡ ግዛት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በኋላ ፡ እስከ ፡ ሦስተኛው ፡ መቶ ፡ ዓ፡ ም፡ ድረስ ፡ ይቸገሩ ፡ ነበር ። የሮማን ፡ የምዕራብ ፡ ግዛት ፡ ከሰሜን ፡ የወጡት ፡ ድብልቅ ፡ የጀርመን ፡ ዘሮች ፡ (ከጣሉት ፡ በኋላ ፡ ፍራንኮች) ፡ በጌኛው ፡ መቶ ፡ ዓ፡ ም፡ ላይ ፡ ሻርለማኝ ፡ የምዕራብ ፡ ኤውሮፓ ፡ በተለይ የፈረንሳዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ በሆነ ፡ ጊዜ ፡ እንግሊዞችን ፡ ሳያስጨንቅ ፡ አልቀረም ። ነገር ፣ ግን ፡ ርሱና ፡ ተከታዮቹ ፡ አልፈው ፡ እንግሊዞች ፡ ደግሞ ፡ ከ፲፫ኛው እስከ ፡ ፲፮ኛው ፡ ዓ፡ ም፡ ድረስ ፡ አየሉና ፡ የፈረንሳዊን ፡ ዘውድ ፡ ከመቀማትና ፡ ከማጥቃት ፡ ደረሱ ። በኋላ ፡ ደግሞ ፡ በ፲፰ኛውና ፡ በ፲፱ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ ፈረንሳዊና ፡ እንግሊዝ ፡ ይነስ ፡ ይጠዛ ፡ ጎይላቸው ፡ ተመዛዘነና ፡ ርስ ፡ በርሳቸው ፡ መዋጋትን ፡ ችላ ፡ -በለው ፡ ሌላውን ፡ አገር ፡ በመውረርና ፡ ግዛት ፡ በማስፋፋት ፡ ሀብት ፡ በመሰብሰብ ፡ እየተሻሙ ፡ ተሮካካሪ ፡ ሆነው ፡ እስከዚህ ፡ ጊዜ ፡ እስከ ፡ ፲፱ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ ይቀጥሉ ፡ ዠመር ።

በዚህ ፡ መካከል ፡ በአሜሪካና ፡ በአፍሪካ ፡ በቅኝ ፡ ግዛት ፡ እየተጣሉም ፡ እየታረቁም ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ።

የውስጥ ፡ አስተዳደርንም ፡ በማሻሻል ፡ ዕውቀትንም ፡ በማስፋፋት ፡ ቅደም ፡ ተከተል ፡ እየሆኑ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ እየተተካከሉ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ በንድ ፡ በኩል ፡ አንዱ ፡ ሌላውን ፡ እየቀደመው ፡ ይራመዱ ። ዠመር ።

የእንግሊዝ ፡ ሕዝብ ፡ አስቀድሞ ፡ ገበሬው ፡ በግብር ፣ በዓሥራት ፣ በርቦ ፣ በጉልበት ፡ ሥራ ፣ ነጋዴው ፡ በቀረጥ ፣ አማካሪውና ፡ የሕዝብ ፡ ወኪሉ ፡ በመካከሩ ፣ ጸሐፊው ፡ በጽሕፈቱ ፣ ሊቀ ፡ ባገላለጡ ፡ ጭቁና ፡ ነበረበት ። በኋላ ፡ ግን ፡ የማተሚያ ፡ መኪና ፣ የመጻፊያ ፡ ወረቀት ፡ ከተገኘ ፡ ወዲህ ፡ ማናቸውም ፡ ዕውቀት ፡ ስለ ፡ ተራ

(1) ዩኒ ፡ ቴዎድሮስ ፣ ሊቀ ፡ መኳሰ ፣ ሆኖ ፡ ከጋረድ ፡ የተዋጉ ፡ ጊዜ ፡ የሞተው ።
(2) ባሪ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ጊዜ ፡ ቆንሲል ፡ ሆኖ ፡ ሲኖር ፡ በኋላ ፡ ዠፍቶች ፡ የገደሉት ።

ባና ፡ የሰው ፡ አእምሮ ፡ ወደ ፡ መብሰል ፡ ስለ ፡ ደረሰ ፡ በሺሕ ፡ ጿጸግ። ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ በክሮምዌል ፡ መሪነት ፡ የእንግሊዝ ፡ ሕዝብ ፡ ሽብር ፡ እንሥቶ ፡ አስተዳደርን ፡ አሻሽሎ ፡ የዲሞክራሲ ፡ አገዛዝ ፡ እንዲቆም ፡ አደረገ ። በዚህ ፡ ይዘታ ፤ ደግሞ ፡ ፈረንሳዮች ፡ በሺሕ ፡ ጿጸገ። እስከ ፡ እንደ ፡ ኤው ፡ ቀ ፡ ሺሕ ፡ ጿጸገ። ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ ሽብር ፡ እንሥተው ፡ የሬፑብሊክ ፡ መንግሥት ፡ አቆሙ ፤ ይኸንንም ፡ የቆመውን ፡ የሬፑብሊክ ፡ መንግሥት ፡ ናፖሊዎን ፡ ሸሮ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ተብሎ ፡ መካከልና ፡ ደቡብ ፡ አውሮፓን ፡ ወረረ ፡ ከእንግሊዝ ፡ ጋራ ፡ ግን ፡ ፈረንሳዊ ፡ በመሬት ፡ እንግሊዝ ፡ በባሕር ፡ እየተፎካከሩ ፡ ከመኖር ፡ በቀር ፡ አንደኛው ፡ ሁለተኛውን ፡ ሊደመስሰው ፡ አልቻለም ።

እንግዲህ ፡ ናፖሊዎን ፡ በዘመነ ፡ መንግሥቱ ፡ በሺሕ ፡ ጿጸ። እስከ ፡ ሺሕ ፡ ጿጸ። ጿ። ዓ ፡ ም ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ በነበረበት ፡ ጊዜ ፡ በኛ ፡ የነገሥታቱ ፡ ሥልጣን ፡ ወድቆ ፡ እንደራሴዎቹ ፡ እነራስ ፡ ጉግግ ፡ በበጌምድር ፡ በትግሬም ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ በሬት ፤ ቀጥሎ ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፤ በሸዋ ፡ መርድ ፡ አገማች ፡ ወሰን ፡ ሰገድ ፡ የነበሩበት ፡ ጊዜ ፡ ነው ፤ በጎንደር ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ለስሙ ፡ ዘውድ ፡ ደፍተው ፡ የነገሡት ፡ ግን ፡ ዐፄ ፡ ዕጳለ ፡ ጽዮን ፡ ናቸው ። ስለዚህ ፡ አሁን ፡ ፈረንሳዊ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ጋራ ፡ ያደረግችውን ፡ ግንኙነት ፡ እንመልከት ።

※ ※ ※

እንግሊዝና ፡ ፈረንሳይ ፡ በአሜሪካና ፡ በእስያ ፡ ግዛት ፡ አስቀድሞ ፡ ግለኛ ፡ ሰው ፡ እየላኩ ፡ ከነርሱ ፡ በተገኘው ፡ የማስታወሻ ፡ ጽሑፍ ፡ እየተመሩ ፡ ግዛትን ፡ እየተፎካከሩ ፡ እንደሚይዙ ፡ እንደዚህም ፡ በፍሪክ ፡ በግብጽ ፡ ግዛት ፡ መሻማታቸው ፡ አልቀረም ። ግብጽ ፡ ግን ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ የቱርክ ፡ ተገዥ ፡ ስለነበረች ፡ በርሷ ፡ ላይ ፡ ለጊዜው ፡ ምንም ፡ ማድረግ ፡ አልተቻለም ። እንግሊዝ ፡ ባለፈው ፡ ምዕራፍ ፡ እንደ ፡ ተገለጸው ፡ በትግሬ ፡ በኩል ፡ ሰዎቹን ፡ እየላከ ፡ እጁን ፡ ሲያገባ ፡ በሉዊ ፡ ሬሊፕ ፡ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ በናፖሊዎን ፡ ፎኛ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ የሚመራው ፡ የፈረንሳይ ፡ መንግሥት ፡ ዝም ፡ ብሎ ፡ አልተመለከተም ፡ ስለዚህ ፡ በመገመሪያ ፡ ጊዜ ፡ ለፌብር ፡ (Lete bvre) ፤ ድሪዮ ፡ (Drillon) ፡ ፊሬ (Ferret) ፡ ጋሊኒየ ፡ (Galinier) ፡ ከምብ ፡ (Combes) ፡ ታሚዚዬ ፡ (Tamisier) ፡ አንቲን ፡ ዳባዲ ፡ (Antoine-d'Abbadie) ፡ አርኖ ፡ ዳባዲ ፡ (Arnauld-d'Abbadie) ፤ የሚባሉት ፡ የፈረንሳይ ፡ ዜጎች ፡ መጥተው ፡ በትግሬ ፡ በበጌምድር ፡ በጎጃም ፡ እየተዘዋወሩ ፡ ግማሾቹ ፡ የንግድና ፡ የወዳጅነት ፡ የጥቅም ፡ ግንኙነት ፡ የሚደረግበትን ፡ ዘዴ ፡ ያጠኑ ፡ ገመር ። በዚህ ፡ ዘመን ፡ ከሚገኙት ፡ ከጎጃሙ ፡ ከደጃች ፡ ጎሹ ፡ ከበጌምድር ፡ ከራስ ፡ ዐሊ ፡ (ትንሹ) ፡ ከስሜኑና ፡ ከትግሬው ገዥ ፡ ከደጃች ፡ ውቤ ፡ ጋራ ፡ የወዳጅነት ፡ ግንኙነት ፡ እያደረጉ ፡ አንዳንድ ፡ ውል ፡ ማድረግ ፡ ገመሩ ። ወደ ፡ ሸዋም ፡ ሮቼ ፡ ደሪኩር ፡ (Roetd'cheHicourtr) ፡ የሚባለው ፡ መጥቶ ፡ ከንጉሥ ፡ ነህላ ፡ ሥላሴ ፡ ጋራ ፡ የወዳጅነት ፡ ውል ፡ ተዋዋለ ። ከቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ በቀጥታ ፡ በፖለቲካና ፡ በሥራ ፡ የሚገናኘው ፡ ወገን ፡ ይኸን ፡

የመሰለውን : የውል : ነገር : ሲሠራ : ከነዚህ : ውስጥ : ወንድማማቾቹ : አንቷንና :
አርኖ : ዳባዲ : የኢትዮጵያን : የወታደርነትና : የቤተ : ክህነት : ባህል : ደኅና : አድር
ገው : የመመርመር : ሥራቸውን : ያከናውኑ : ነበር ።

አንቷን : ዳባዲ : መዝሙሪያ : ከመጣ : ወዲህ : አገሪቱን : አይቶ : ወደ : ፈረን
ሣዊ : አገር : ሄደ : ከዚያም : የሚያስፈልገውን : መሣሪያና : ገንዘብ : ይዞ : ወደ :
ኢትዮጵያ : ተመልሶ : በኢትዮጵያ : ታሪካዊ : የሆነውን : የላሊበላን : (ላስታ) :
ሕንፃ : በደንብ : መረመረ : ከላስታ : ወደ : ጣና : ባሕር : ከዚያም : ወደ : ጎጃም :
አድባራትና : ገዳማት : እየተዘዋወረ : የቤተ : ክህነታችንን : ሥርዓት : የዜማና : የቅ
ኔያችንን : የታሪክና : የመንፈሳዊ : ያስማትና : የጥንቄላ : ጽሑፋችንን : ሳይቀር :
በደንብ : እያጠና : መረመረው ። በዚህም : ጊዜ : ልብሱን : እንደ : አንድ : ደብተራ :
ለብሶ : በማርኛ : እየተናገረ : ውሎው : ከመነኩሳትና : ከደብተሮች : ጋራ : ነበር ፤ ይባ
ላል ። ከጎጃም : አልፎ : ጉዳሩን : ኖኖን : እናሪያን ፤ ከፋን : ሁሉ : ጉብኝ ።

ከዚያ : ተመልሶ : በኢትዮጵያ : በግዥና : በስጦታ : ያጠራቀማቸውን : የብራና :
ጥሩ : ጥሩ : መጻሕፍት : እንደ : ያዘ : ወስዶ : ለፓሪስ : መጻሕፍት : ቤት : አበረከታ
ቸው ። እሱም : የወሰዳቸው : ጥሩ : ጥሩ : መጻሕፍት : የፓሪስን : መጻሕፍት : ቤት :
ጠቅመውታል ። ብዙ : ጸሐፊዎችም : ወደዚያው : እየሄዱ : በመመልከት : ተጠቅመ
ዋል ። ፕሮፌሰር : ኢ.ኛሲያ : ጉዬዲ : የዮሐንስንና : የኢያሱ : አድያም : ሰገድን :
የበከፋን : ታሪክ : በግዕዝ : ያሳተሙት : አንቷን : ዳባዲ : ከኢትዮጵያ : ወስዶ : ፓሪስ :
ከስቀመጠው : አግኝተው : ይመስላል ። እርሱም : በየውና : በተረዳው : መጠን ፤
ስለ : ኢትዮጵያ : ብዙ : መጻሕፍት : ጽፏል ።

ወንድሙ : አርኖ : ዳባዲ : ደግሞ : ዝንባሌው : ወደ : ወታደርነት : ስለ : ነበረ :
የኢትዮጵያ : የወታደራዊ : ልብስ : እየለበሰ : የኢትዮጵያን : የወታደርነትን ፤ የጦር
ነትን : የቤተ : መንግሥትን : ሥርዓት : ጎጃም : ከደጃች : ጉሹ : ጋራ : ሆኖ : አጠና :
ይባላል ። እነዚህም : በግላቸው : በኩል : ሲሠሩ : እላይ : ስማቸውን : የጠራነው :
ፈረንሣዮች : ከተከፋራሉት : የኢትዮጵያ : ገዥዎች : ሲወዳጁ : ሲዋዋሉ : ቄይ
ተው : በመጨረሻ : የፈረንሣዊ : መንግሥት : በዐፄ : ቴዎድሮስ : ጊዜ : ለዠን :
(Legean) : የሚባለውን : እንደ : ቆንሲል : አድርጎ : ላከው ። ሚሲዮኖቹ : መያዝ :
ሲገኙም ፤ ለዠንም : አምልጦ : ከሄደ : በኋላ : በናፖሊዮን : ርኛ : ዘመን : መንግ
ሥት : ከደጃች : ውቤ : ተከታይ : ከደጃች : ንጉሤ : ጋራ : መላላክና : መዋዋል :
ዠንም ረው : ነበር ፤ ዳሩ : ግን : ስልተቃናም ። ይኸንንም : ከዐፄ : ቴዎድሮስ : እስከ :
ቀዳማዊ : ኅይለ : ሥላሴ : በሚባለው : መጽሐፍ : የምናገኘው : ስለ : ሆነ : አሁን
የዚህን : ጉዳይ : ትተን : ወደ : ዋናው : ታሪክ : እንመለስና : የራስ : ፀሊን : እንደ
ራሴነት : እንቀጥል ።

የትንሹ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ የምስፍንና ፡ ዘመን ።

ምዕራፍ ፡ ፺፬ ።

ደጃች ፡ ጎሹና ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፡ ከራስ ፡ ዐሊ ፡ ሹማምንት ፡ ጋራ ፡ ያደረጉት ፡ ጦርነት ፡ ፤—የደጃች ፡ ብሩና ፡ የደጃች ፡ ጎሹ ፡ የርስ ፡ በርስ ፡ ውጊያ ፤—የራስ ፡ ዐሊ ፡ ያስተዳደር ፡ ዘዴ ።

ትንሹ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፤ የትልቁ ፡ ራስ ፡ ጉግሳ ፡ ወንድም ፤ የደጃች ፡ አሉላ ፡ ልጅ ፡ ናቸው ። እናታቸው ፡ ከወሎ ፡ ይማሞች ፡ የሚወለዱት ፡ ወይዘሮ ፡ መነን ፡ ይባላሉ ። ራስ ፡ ዐሊ ፡ ከራስ ፡ ዶሪ ፡ በኋላ ፡ እንደራሴነትን ፡ በያዙ ፡ ጊዜ ፡ ዐዪ ፡ ጉብረ ፡ ክርስቶስን ፡ ከምጽርሐ ፡ ማርያም ፡ አስመጥተው ፡ አነገሡዋቸው ። ከዚያ ፡ ደግሞ ፡ ዐዪ ፡ ሣህሉን ፡ (ሣህሊ ፡ ድንግልን) ፡ ከሣህሉ ፡ በኋላ ፡ ዐዪ ፡ ዮሐንስ ፡ ፫ኛ ፡ የተባሉትን ፡ አንግሠው ፡ አስቀመጡ ። እናታቸው ፡ ወይዘሮ ፡ መነንም ፡ እኝህኑ ፡ ዐዪ ፡ ዮሐንስን ፡ አግብተው ፡ እቴጌ ፡ መነን ፡ ተባሉ ።

የእናታቸው ፡ የእቴጌ ፡ መነን ፤ ያበታቸው ፡ የደጃች ፡ አሉላ ፡ ደንበኛ ፡ መቀመጫ ፡ ደብረ ፡ ታቦር ስለነበረ ፡ ራስ ፡ ዐሊም ፡ የልጅነታቸውን ፡ ዘመን ፡ ያሳለፉት ፡ በዚህ ፡ አቅራቢያ ፡ ጉና ፡ ስማራ ፡ በሚባለው ፤ ሥፍራ ፡ ነው ፡ ይባላል ። እንደራሴነትንም ፡ ከያዙ ፡ በኋላ ፡ ከጎንደር ፡ ደብረ ፡ ታቦር ፡ እየሄዱ ፡ ይቀመጡ ፡ ስለ ፡ ነበረ በርሳቸው ፡ ዘመን ፡ የደብረ ፡ ታቦር ፡ ከተማ ፡ እየደመቀና ፡ እየታወቀ ፡ ሔደ ።

እንግዲህ ፡ የሴሩ ፡ ጓንጉል ፡ ዘር ፡ በጎንደር ፡ እንደራሴ ፡ በሆነ ፡ ቀኅጥር ፡ እርሱም ፡ የመረጠውን ፡ አንድ ፡ ንጉሥ ፡ ዐዪ ፡ እያሰኘ ፡ በነገሠ ፡ ቀኅጥር ፡ አንገዛም ፡ የሚለው ፡ የእንቢታና ፡ የጦርነት ፡ ድምፅ ፡ ሁል ፡ ጊዜ የሚሰማው ፡ ከስሜንና ፡ ከትግሬ ፡ ከዳሞትና ፡ ከጎጃም ፡ በኩል ፡ ነው ። ወሎና ፡ የጁ ፡ ቤተኛ ፡ በመሆኑ ፡ ለሴሩ ፡ ጓንጉል ፡ ዘር ፡ ረዳትና ፡ ተከታይ ፡ ነው ። ሸዋ ፡ ደግሞ ፡ ገና ፡ አስቀድሞ ፡ በመነጠሉ ፡ <ግባ ፡ ጉብር> ፡ የሚለው ፡ ጠፍቶ ፡ ርሱም ፡ ጎንደር ፡ ሄጄ ፡ ተዋግቼ ፡ ልግዛ ፡ ሳይል ፡ ከጭቅጭቅ ፡ ራሱን ፡ አድኖ ፡ ከዙሪያው ፡ ጋላ ፡ ጋራ ፡ ብቻ ፡ እየተዋጋና ፡ አገር ፡ እያቀና ፡ ተቀምጧል ።

ስለዚህ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ እንደራሴነትን ፡ እንደያዙ ፡ ለነዚህ ፡ ለተከራካሪዎች ፡ ወገኖች ፡ ለደጃች ፡ ውቤም ፡ ለደጃች ፡ ጎሹም ፡ ለልጃቸው ፡ ለደጃች ፡ ብሩም ፡ ጉብሩ ፡ እያሉ ፡ ላኩ ። እነዚህም ፡ እንደተለመደ ፡ እንቢታቸውን ፡ አስታወቁ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ለደጃች ፡ ጎሹ ፡ ዳሞት ፡ ለደጃች ፡ ብሩ ፡ ጎጃም ፡ እንዲገቡ ፡ ልከው ፡ እንቢ ፡ ካሏቸው ፡ በኋላ ፡ ደጃች ፡

ሥዩም ፡ በቃኸኝን ፡ ከበጌምድር ፤ ደጃዝማች ፡ አዶዬ ፡ ባቡንና ፡ ደጃዝማች ፡ መሸሻ ፡ ባቡን ፡ ከዩጁ ፡ ጠርተው ፡ ሹም ፡ ሸር ፡ አድርገው ፡ ላኳቸው ፡ የሹም ፡ ሽረቱም ፡ ድልድል ፡ ከዚህ ፡ እንደሚከተለው ፡ ነው ።

ለደጃዝማች ፡ ሥዩም ፡ በቃኸኝ ፡ ጎጃምን ።

ለደጃዝማች ፡ መሸሻ ፡ ባቡ ፡ ዳሞትን ፡

ለደጃዝማች ፡ አዶዬ ፡ ባቡ ፡ አገው ፡ ምድርን ፡ ተሰጠ ።

እነዚህም ፡ ከበጌምድርና ፡ ከዩጁ ፡ ያስከተሉትን ፡ ጦር ፡ ይዘው ፡ በደጋ ፡ ዳሞት ፡ በኩል ፡ መጡ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ አባትዮው ፡ ደጃች ፡ ጎሹ ፡ ዳሞትን ፤ ልጅዮው ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፡ ጎጃምን ፡ ይዘዙ ፡ ነበርና ፡ እነዚህ ፡ ሦስቱ ፡ ደጃዝማች ፡ በገዛ ፡ አገራቸው ፡ ተሾመው ፡ በመጡ ፡ ጊዜ ፡ እነሱም ፡ በበኩላቸው ፡ ጦር ፡ አከማችተው ፡ በደረሴ ፡ ሜዳ ፡ ስኩት ፡ በሚባለው ፡ ሥፍራ ፡ ላይ ፡ ለውጊያ ፡ ይጠባበቁቸው ፡ ነበር ። በኋላም ፡ እዚሁ ፡ አተባለው ፡ ሥፍራ ፡ ሁለቱ ወገኖች ፡ ተገናኝተው ፡ ውጊያውን ፡ ገሮመሩ ፤ በውጊያውም ፡ ጊዜ ፤ እንግዳና ፡ በላገር ፡ ምንም ፡ ገዢነቱ ፡ አንድ ፡ ቢሆን ፡ እኩል ፡ አይዋጋምና ፡ በላገሮቹ ፡ ደጃች ፡ ጎሹና ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፡ አዲስ ፡ መጨዎቹን ፡ እነደጃች ፡ ሥዩም ፡ በቃኸኝን ፡ አሸነፏቸው ። በዚህ ፡ ጦርነት ፡ ምንም ፡ አገሩንና ፡ መውጫ ፡ መግቢያውን ፡ በያውቁት ፡ ደጃች ፡ ሥዩም ፡ በቃኸኝ ፡ በጦርነቱ ፡ ጊዜ ፡ ያሳዩት ፡ የገዢነት ፡ ሥራ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ነው ። ጓደኞቻቸው ፡ እነደጃች ፡ መሸሻ ፡ ባቡ ፡ መገሮሪያ ፡ ተዋግተው ፡ በኋላም ፡ መሸነፋቸውን ፡ አውቀው ፡ ሲሸሹ ፡ ደጃች ፡ ሥዩም ፡ ለጠላቱ ፡ ገርባዩን ፡ አላሳይም ፡ ብለው ፡ እስከ ፡ መጨረሻ ፡ ተዋግተው ፡ አጦርነቱ ፡ ሜዳ ፡ ላይ ፡ በገዢነት ፡ ወድቀው ፡ ሞቱ ። ገዢነት ነታቸውን ፡ እንኳን ፡ ወገኖቻቸው ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ በጠላትነት ፡ የሚመለከቷቸው ፡ ጎጃሞቹ ፡ ሳይቀሩ ፡ እያደነቁላቸው ፡ ገዢነታቸውን ፡ የሚገልጥ ፡ ግጥም ፡ እንደዚህ ፡ የሚል ፡ ተገጠመ ፡ ይባላል ።

መሸሻ ፡ ባቡ ፤ አዶዬ ፡ ባቡ ፡ ያስነሡበቱ ፡

ሥዩም ፡ በቃኸኝ ፡ የሞቱበቱ ፡

ሣር ፡ አልበቀለም ፡ ስኩት ፡ መሬቱ ።

የውሃም ፡ አይደለ ፡ የሥዩም ፡ ደም ፡ ነው ፡

ስኩት ፡ መሬቱ ፡ ሣሩ ፡ ለምለም ፡ ነው ።

ሥዩም ፡ በቃኸኝ ፡ የወረደበት ፡

ጅሮ ፡ ላም ፡ የተነዳበት ።

ሥዩም ፡ በቃኸኝ ፡ የሞተው ፡ ዝኖን ፡

ጦር ፡ መጣ ፡ በሉ ፡ ይነሣ ፡ እንደሆን ።

የዚህ ፡ የጦርነት ፡ ድል ፡ በደብረ ፡ ታቦር ፡ በራስ ፡ ዐሊ. ፡ ዘንድ ፡ በተሰማ ፡ ጊዜ ፡ ጸጸትንም ፡ ቀላጣንም ፡ ቀስቅሶ ፡ ነበር ። ዳሩ ፡ ግን ፡ የበላይ ፡ አስተዳዳሪ ፡ ማናቸውም ፡ ነገር ፡ ለጊዜው ፡ ሲደርስ ፡ የለቱን ፡ ሳይሆን ፡ ነገ ፡ የሚያስከትለውን ፡ ማመዘዘን ፡ በትእግሥትም ፡ ሌላ ፡ ያስተዳደርና ፡ የመውጫ ፡ ዘዴ ፡ መፍጠር ፡ እንዳለበት ፡ የታወቀ ፡ ነው ። በዚህ ፡ መንገድ ፡ ራስ ፡ ዐሊ.ም ፡ የጭፍሮቻቸውን ፡ መሸነፍ ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ሌላ ፡ አዲስ ፡ ጦር ፡ መላክና ፡ መበቀል ፡ የሚቻግራቸው ፡ አልነበረም ። እርሳቸውም ፡ ብዙ ፡ ጦር ፡ ይዘው ፡ መጥተው ፡ ሹኛ ፡ ጊዜ ፡ ቢዋጉ ፡ ኖሮ ፡ ምናልባት ፡ የነደጃች ፡ ጎቦቹ ፡ ጦር ፡ በመጨረሻ ፡ ተዳክሞ ፡ ወደ ፡ መሸነፍ ፡ ሳያዘነበል ፡ አይቀርም ፡ ነበር ። ነገር ግን ፡ ራስ ፡ ዐሊ. ፡ በትልቁ ፡ ከተማ ፡ በጎንደር ፡ ምቀኛን ፡ በያለበት ፡ እስኪቀሰቅስ ፡ ድረስ ፡ ምስፍንናን ፡ ያረጋገጠላቸውን ፡ ኃይላቸውን ፡ በዳሞትና በጎንጃም ፡ ሲፈጁ ፡ በስሌን ፡ በኩል አንድ ፡ ደስታ ፡ የሚሰማቸው ፡ ትልቅ ፡ ሰው ፡ እንዳሉ ፡ በራስ ፡ ዐሊ. ፡ አእምሮ ፡ ውስጥ ፡ አልተዘነጋም ። እኚህም ፡ ሰው ፡ የስሜንና ፡ የትግሬ ፡ የሐማሴን ፡ ገዥ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ናቸው ። ርሳቸውም ፡ ሲመቻቸው ፡ እየተዋጉ ፡ ሳይመቻቸው ፡ ለራስ ፡ ዐሊ. ፡ እየገበሩ ፡ የተቀመጡ ፡ ናቸው ። በቀጥታም ፡ ከእንግሊዝና ፡ ከፈረንሳይ ፡ መንግሥታት ፡ መልክተኞች ፡ እየተነጋገሩ ፡ መወዳጀትና ፡ መዋዋል ፡ መሳሪያም ፡ ማደርጀት ፡ ገምረዋል ፡ የመንገሥም ፡ ፍላጎት ፡ ስለ ፡ ነበራቸው ፡ ከእስክንድርያ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ተላልከው ፡ አባ ፡ ሰላማን ፡ አስመጥተው ፡ በጠገባቸው ፡ አስቀምጠዋል ። የሚነግሡበትን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ሳይቀር ፡ እስከ ፡ ማሠራት ፡ ደርሰዋል ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ይኸን ፡ ሁሉም ፡ ራስ ፡ ዐሊ. ፡ አላጡትም ።

ስለዚህ ፡ ራስ ፡ ዐሊ. ፡ ጎይላቸውን ፡ በጉጃም ፡ ጨርሰው ፡ ለደጃች ፡ ውቤ ፡ ምኞትና ፡ ዘዴ ፡ መሳሪያ ፡ እንዳይሆኑና ፡ እንዳይመቹ ፡ አልከቸውን ፡ ጨክነው ፡ ወደ ፡ ትዕግሥት ፡ የለወጡት ፡ ይመስላል ።

በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ደጃች ፡ ጎቦቹና ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፡ ሹቱን ፡ ደጃዝማቾቻቸውን ፡ አሸንፈው ፡ በገደሏቸው ፡ ጊዜ ፡ ጦርነቱን ፡ አቁመው ፡ ሌላ ፡ የዕርቅና ፡ የሰላማዊ ፡ መንገድ ፡ ማድረግ ፡ ገጠመሩ ። በመገጠሪያም ፡ በብልሳት ፡ ደጃች ፡ ጎቦቹን ፡ አቀረቧቸው ፡ ደጃች ፡ ጎቦቹም ፡ በልጃቸው ፡ በደጃች ፡ ብሩና ፡ በርሳቸው ፡ መካከል ፡ ቅርታ ፡ ስለ ፡ ገባ ፡ ለብቻቸው ፡ ከራስ ፡ ዐሊ. ፡ ጋራ ፡ ታረቀ ። ያለፈውም ፡ የጦርነት ፡ ቁም ፡ ከፀቱም ፡ ልብ ፡ እንዲጠፋ ፡ ራስ ፡ ዐሊ. ፡ ልጃቸውን ፡ ወይዘሮ ፡ የውብዳርን ፡ ለደጃች ፡ ብሩ ፡ ዳሩላቸው ፡ ቢሆንም ፡ የዚህ ፡ የዕርቅና ፡ የተገኘነት ፡ ሁኔታ ፡ ደጃች ፡ ብሩን ፡ አላስደሰታቸውም ። በዚህም ፡ ላይ ፡ አባትዮው ፡ ደጃች ፡ ጎቦቹ ፡ ወደ ፡ ሽምግልና ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፡ ወደ ፡ ሙሉ ፡ ሰውነት ፡ በመድረሳቸው ፡ ይልቁንም ፡ ደጃች ፡ ጎቦቹ ፡ ከርሳቸው ፡ ሳይስማሙ ፡ የተለየ ፡ ስምምነት ፡ ከራስ ፡ ዐሊ. ፡ ጋራ ፡ ማድረጋቸው ፡ ቅር ፡ ስላላቸው ፡ ካባታቸው ፡ ጋራ ፡ ተጣሉ ፡ እንዲያውም ፡ ዳምትን ፡ ይልቀቁልኝና ፡ እኔ ፡ ከጎንጃም ፡ ጋራ ፡ ደርቤ ፡ ላስተዳደረው ፡

ራብ ፡ ዐሊ ፡ ትንሹ ፡ (ከአባ ፡ ማስያሰ ፡ መቶሐፍ) ። ፱፻፲፯

እርስዎ : ግዛት : ይብቃዎ : ብለው : ላኩባቸው ። ካባታቸውም : መልሱን : ሳይጠብቁ : በደገጥና : በማቻኮል : አገር : ላይ : ሹም : ሸር : አደረጉበት : ይባላል ።

በዚህ : ጊዜ : የራስ : ዐሊ : ጠላቶች : የነበሩት : ያባትና : የልጁ : የርስ : በርስ : ጠብ : በገሃድ : ታወቀ : ዘመድም : ሽማግሌም : በመክከላቸው : ገብቶ : ለማስታረቅ : ቢፈትን : አልሆነለትም ። ደጃች : ብሩም : ያባቴን : ግዛት : ካልደረብሁ : ብለው : ያቀረቡትን : ክርክር : አጥብቀው : ያዙት ።

ስለዚህ : በመጨረሻ : ሽማግሌዎቹ : መቼስ : ምን : ይደረግ : እርስዎ : ይሸንፉልንና : ይልቀቁለት : እርሱ : ጉልበቱ : እንደ : ፈቀደለት : ያስተዳድር : ብለው : ደጃች : ጉሹን : ለመኳቸው ። ደጃች : ጉሹ : ግን : ምንም : ቢሆን : ግዛቴን : ያለፈቃዴ : እርሱ : ለመቀማት : ከፈለገና : ሰው : ካልሳቀበት : ይምጣና : በጎይል : ይውሰድ : እንጂ : በፈቃዴ : አልሰጠውም ! በፈቃዴ : ዳግጥን : ከሰጠሁት : በኋላ : ወልጄው : እርስዎ : ልለው : ነውን ።

ወደስ : ጭፍራ : ሆኜ : ጋሻ : አንግቤ : አንተ ልለው : ነውን ።

አላደርገውም : ብለው : ለሽማግሌዎቹ : የመጨረሻ : መልሳቸውን : አስታወቁ ። ሽማግሌዎቹም : እንግዲህ : እግዚአብሔር : ለወደደው : ይርዳ : ብለው ወደየቤታቸው : ተመለሱ ።

ከዚህ : በኋላ : በሁለቱም : ወገን : የጦርነት : ድርጅት : ይደረግ : ዠመር ። በሁለቱም : ዘንድ : ግብር : ለወታደሮች : ሲደረግ : በግብርም : ላይ : እኔ : የብሩ : አሸከር : . . . : እኔ : የጉሹ : አሸከር : . . . : እየተባለ : ሲጮከር : ሰነበተ ። ፊታውራሪ : ፈልፈሉ : (ፍልፍሉ) : የሚባሉ : የደጃች : ጉሹ : አሸከርና : አማካሪ : በተራቸው : ሲጮክሩ : ‘እንበለው : ይሸን : ዳቃላ : እኔ : ፈልፈሉ : እጁን : አምጥቼ : ሰለባ : እጥለዋለሁ . . . ’ : ብለው : በጌታቸው : ፊት : ፋከራቸውን : ደቀደቁት : ይባላል ።

የዚህንም : ወሬ : ደጃች : ብሩ : በሰሙ : ጊዜ : ተናደዱና : «የምትሰለፍበትን : ቦታ : መርጠኝ : ላኩብኝ» : ብለው : ለፊታውራሪ : ፈልፈሉ : ላኩባቸው ። ርሳቸውም : «አንጋጣ : ከሚባለው : ቦታ : በስተቀኝ : በኩል : ተሰልፌ : ጊደር : የሰበረ : አንበሳ : መስቶ : እጠብቅኻለሁ» : ብለው : መለሱ : በዚህ : ጊዜ : ደጃች : ብሩ : ሠራዊታቸውን : ይዘው : ወደዚህ : ሥፍራ : ጉዞ : ዠመሩ ። በጉዞም : ላይ : አባቴን : ደጃች : ጉሹን : ያገኘ : ወታደር ፤ ወይም : ሹም : ይማርክ : እንጂ : እንዳይገድል : ብለው : አስጠነቀቁ : ከዚህ : በኋላ : ሁለቱም : ተገናኝተው : ውጊያው : ተገመረና : የደጃች : ጉሹ : ጦር : ተሸነፈ ። ደጃች : ጉሹም : ወደ : አጋምና : ጊዮርጊስ : ሸሽት : ገመሩ ። ከዚህ : በኋላ : ግን : ይከታተላቸው : እያሉ : እዚያው : እጦሩ : ሜዳ : ሲጠያየቁ : የለም : ርሳቸውን : ትታችሁ : ያን : እጁን : አምጥቼ : ሰለባ : እጥለዋለሁ : ብሎ : የፎከረብኝን : ፈልፈሉን : ተከታትላችሁ : ያዙልኝ : ብለው : ደጃች : ብሩ : አሸከሮቻቸውን : አዘዙ ። ከዚህ : በኋላ : ፊታውራሪ : ፈልፈሉ : በፈረስ : ሆነው : ወደ : ትውልድ : አገ

ራቸው ፡ ሲሸሹ ፡ አባራሪውም ፡ በፈረስ ፡ ሆኖ ፡ ሲያባርራቸው ፡ ብዙ ፡ ሰዓት ፡
 ቆዩ ፡ በመጨረሻ ፡ ግን እንደምንም ፡ ሽምጥ ፡ ጋልቦ ፡ አባራሪው ፡ በፊታ
 ውራሪ ፡ ፈልፈሉ ፡ ደረሰባቸውና ፡ «ይሚረኩ ፡ የኔታ ፡ ፊታውራሪ ፡ ፈልፈሉ ፡
 እኔ ፡ እሻልዎታለሁኝ» ፡ አላቸው ፤ እርሳቸው ፡ ደግሞ ፡ የሽምጥ ፡ ግልቢ
 ያቸውን ፡ እየቀጠሉ ፡ ወደ ፡ ኋላቸው ፡ ዘወር ፡ ብለው ፡ «ከቤቴ ፡ ከየ
 ብራጌ ፡ ከሚሰጡ ፡ ከሐረን ፡ ምንም ፡ ቢሆን ፡ አትሻለኝምና ፡ ይልቅስ ፡ እኔን ፡ ማባረ
 ፍን ፡ ትተኝ ፡ ተመለስ» ብለው ፡ መለሱለት ፤ እርሱም ፡ እንቤታቸውን ፡ ባወቀ ፡
 ጊዜ ፡ ተከታትሎ ፡ ሊገድላቸው ፡ ግልቢያውን ፡ አበረታ ፡ ሊገድላቸው ፡ መቅረ
 ጡን ፡ ፊታውራሪ ፡ ፈልፈሉ ፡ በበኩላቸው ፡ በተረዱት ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ነፋስ ፡
 የሚበረውን ፡ ፈረሰቸውን ፡ ፊቱን ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ መልሰው ፡ አባራሪውን ፡ በጦር ፡
 ወግተው ፡ ከመሬት ፡ ጋራ ፡ ደባልቀው ፡ ገደሉት ። ከዚያም ፡ ግልቢያቸውን ፡ ቀጥ
 ለው ፡ እቤታቸው ፡ ደርሰው ፡ እንደ ፡ ቁዩ ፡ በሌላ ፡ ጊዜ ፡ የደጃች ፡ ብሩ ፡ አሽ
 ከሮች ፡ አዘንግተው ፡ በሌሊት ፡ ከቤታቸው ፡ ይዘዋቸው ፡ ወደ ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፡
 ወሰዷቸውና ፡ ሶማ ፡ አምባ ፡ ታሰሩ ። በደረቁም ፡ ጠጉራቸውን ፡ ላጩዋቸው ፡
 ይባላል ።

* * *

እንግዲህ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ባለፈው ፡ እንደ ፡ ተጻፈው ፡ ሦስቱን ፡ ደጃዝማቾች ፡
 ልከው ፡ እነዚያንም ፡ የተላኩትን ፡ ደጃች ፡ ጎሹና ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፡ ተባብረው ፡
 በወንቸውና ፡ ሦስቱንም ፡ በገደሏቸው ፡ ጊዜ ፡ ራሳቸው ፡ ሄደው ፡ ከነዚህ ፡ ከሸና
 ፈዎቹ ፡ ጋራ ፡ ተዋግተው ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ ድል ፡ ቢሆኑም ፡ ድል ፡ ቢያደር
 ጉም ፡ ያስተዳደራቸውን ፡ ዘዴ ፡ የሚያጠፋቸው ፡ መሆኑን ፡ ተገነዘቡና ፡ ከደጃች ፡
 ጎሹ ፡ ታረቁ ፤ ከታረቁ ፡ በኋላ ፡ ደጃች ፡ ጎሹ ፡ ከደጃች ፡ ብሩ ፡ ሲዋጉ ፡ የራስ
 ዐሊ ፡ ፖሊቲክ ፡ እንደ ፡ ያዘ ፡ የታወቀ ፡ ነው ።

ይኸን ፡ የመሰለውን ፡ የራስ ፡ መታረቅና ፡ ሌላውን ፡ የማዋጋት ፡ ዘዴ ፡
 የኢትዮጵያም ፡ የኤውሮፓም ፡ መሪዎች ፡ እንደ ፡ መጠኑ ፡ በየጊዜው ፡ ሠርተው ፡
 ተጠቅመውበታል ። የዚህም ፡ ዐይነት ፡ ያስተዳደር ፡ ብልህነት ፡ «አለያይተኝ ፡ ግዛ» ፡
 ከተባለው ፡ ከሮማውያን ፡ ያገዛዝ ፡ ፍልስፍና ፡ ጋራ ፡ የሚገናኝ ፡ ነው ።

ራስ ፡ ዐሊ ፡ በዚህ ፡ በዕርቅ ፡ ፈንታ ፡ በጎጃም ፡ ተዋግተው ፡ ድል ፡ ቢሆኑ ፡
 ኖሮ ፡ የስሜንና ፡ የትግሬ ፡ ገዥ ፡ ተፎካካሪያቸው ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ቀላቀላ ፡ መጥ
 ተው ፡ የጎንደርን ፡ መንግሥት ፡ ሥልጣን ፡ ቢይዙ ፡ የሚቋቋማቸው ፡ ይጠፋ ፡
 ነበር ። ድል ፡ ቢያደርጉና ፡ ቢመለሱም ፡ በጦርነትና ፡ በጉዞ ፡ የደከመው ፡ ጦራ
 ቸው ፡ አዲሱን ፡ የደጃች ፡ ውቤን ፡ ጦር ፡ ተዋግቶ ፡ ለመመለስ ፡ ሳያዳግተው ፡
 አይቀርም ፡ ነበር ። ስለዚህ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ሁሉንም ፡ አመዛዝነው ፡ በዕርቅና ፡
 በጋብቻ ፡ ጠላቶቻቸውን ፡ ማቀዝቀዛቸው ፡ ዘዴኛነታቸውን ፡ ያስረዳል ።

ቢሆንም ፡ ንጉሥ ፡ ምኒልክና ፡ ንጉሥ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ እምባቦ ፡ ላይ ፡ ተዋግተው ፡ ንጉሥ ፡ ምኒልክ ፡ ባሽነፉ ፡ ጊዜ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ዐፄ ፡ ዮሐንስ ፡ ከመቀሌ ፡ ወደ ፡ ወረይሉ ፡ መጥተው ፡ ዐፄ ፡ ምኒልክን ፡ ንጉሥ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖትን ፡ እንደያዘሀ ፡ ና ፡ ብለው ፡ እንደጠሯቸው ፡ ራስ ፡ ዐሊም ፡ የደጃች ፡ ጎቦችንና ፡ የልጃቸውን ፡ የደጃች ፡ ብሩን ፡ ውጊያ ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ከደብረ ፡ ታቦር ፡ ተነሥተው ፡ በግሥጋሜ ፡ ወደ ፡ ጎጃም ፡ መጡ ።

ዐዴት ፡ ከሚባለው ፡ ሥፍራ ፡ ላይ ፡ በደረሱ ፡ ጊዜ ፡ ሰፈራቸውን ፡ በዚያ ፡ አድርገው ፡ «እንድትመጡ» ፡ የሚል ፡ ትእዛዝ ፡ ለደጃች ፡ ጎቦችና ፡ ለደጃች ፡ ብሩ ፡ ላኩ ። መልክቱ ፡ በደረሰ ፡ ጊዜ ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፡ ወደ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ መምጣት ፡ ስላልፈለጉ ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ መዋጋትም እንደማይችሉ ፡ ተገንዝበው ፡ ሶማ ፡ አምባ ፡ ገብተው ፡ ተቀመጡ ። ደጃች ፡ ጎቦች ፡ ግን ፡ ከዚህ ፡ ጊዜ ፡ ቀደም ፡ ብለው ፡ ታማኝነታቸውን ፡ በዕርቅ ፡ ገልጸው ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ የራስ ፡ ዐሊን ፡ ጥሪ ፡ አክብረው ፡ ሄዱ ። በሄዱ ፡ ጊዜ ፡ ዐፄ ፡ ዮሐንስ ፡ ዐፄ ፡ ምኒልክንና ፡ ንጉሥ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖትን ፡ በመዋጋታቸው ፡ እንደ ፡ ወቀሷቸው ፡ አሁንም ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ «ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ደጃዝማቾቹን ፡ ሾሚ ፡ ብልክ ፡ ገደላችኋቸው ፡ አሁን ፡ ደግሞ ፡ ሁለታችሁ ፡ አባትና ፡ ልጁ ፡ መዋጋታችሁ ፡ በምን ፡ ምክንያት ፡ ነው» ፡ ብለው ፡ ተቈጥተው ፡ ደጃች ፡ ጎቦችን ፡ በሰንሰለት ፡ አሰሯቸው ። ይኸ ፡ የራስ ፡ ዐሊ ፡ ቁጣ ፡ በውነቱ ፡ የደጃች ፡ ጎቦችና ፡ የደጃች ፡ ብሩ ፡ መዋጋትና ፡ በከንቱ ፡ ደም ፡ መፋሰስ ፡ ለራስ ፡ ዐሊ ፡ ያሳዘናቸው ፡ ይመስላል ። አይመስልም ። ነገር ፡ ግን ፡ ባሁን ፡ ጊዜ ፡ ይኸንኑ ፡ መናገርና ፡ ማሰር ፡ ደግሞ ፡ አንድ ፡ ዐይነት ፡ ዘዴ ፡ ነው ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ልጃቸው ፡ ደጃች ፡ ተሰማ ፡ (የንጉሥ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ አባት) ፡ ወደ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ሄደው ፡ እኔን ፡ በርሳቸው ፡ ምትክ ፡ ይሰሩኝና ፡ አባቱን ፡ ደጃች ፡ ጎቦችን ፡ እባክዎ ፡ ይፍቱልኝ ፡ ብለው ፡ ለራስ ፡ ዐሊ ፡ ልመና ፡ አቀረቡ ። ራስ ፡ ዐሊም ፡ ደጃች ፡ ተሰማን ፡ ከልብ ፡ አመስግነው ፡ ለጊዜው ፡ እሺ ፡ ብለው ፡ ደጃች ፡ ተሰማን ፡ አሰሩና ፡ ደጃች ፡ ጎቦችን ፡ በቶሎ ፡ ፈተው ፡ ለቀቋቸው ። ደጃች ፡ ጎቦች ፡ ደግሞ ፡ በተራቸው ፡ ስለ ፡ ልጃቸው ፡ እስራት ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ ደጅ ፡ ጠንተው ፡ ምንም ፡ ያክል ፡ ጊዜ ፡ ሳይቆዩ ፡ እስፈቱና ፡ በአገውና ፡ በቡሬ ፡ ላይ ፡ የደጃዝማቾችን ፡ ማዕርግ ፡ አሰጥተው ፡ አሾሻቸው ። ቢሆንም ፡ ስላባታቸው ፡ ተተክተው ፡ ልታሰር ፡ ማለታቸውን ፡ የሰማ ፡ ሁሉ ፡ እያደነቀ ፡ ደጃች ፡ ተሰማን ፡ አመሰገናቸው ።

ግጥምም ፡ እንደዚህ ፡ የሚል ፡ ተገጠመ ።
እኛ ፡ የተማርነው ፡ ሊቃውንቱ ፡ ሳናውቅ ፡
ተሰማ ፡ ላባቱ ፡ ተወዋ ፡ እንደ ፡ ይሥሩህ ።

ደጃች ፡ ጎቦች ፡ በዳሞት ፡ ልጃቸው ፡ ደጃች ፡ ተሰማ ፡ በአገውና ፡ በቡሬ ፡ ለራስ ፡ ዐሊ ፡ ታማኝ ፡ ሆነው ፡ ሳሉ ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፡ ብቻ ፡ በሰማ ፡ አምባ ፡

ሆነው ፡ ብዙ ፡ ቀን ፡ እየተዋጉ ፡ የራስ ፡ ዐሊ ፡ የግዛት ፡ ዘመን ፡ በዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ እስኪወድቅ ፡ ድረስ ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ ሲያስቸግሩ ፤ በኋላም ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስን ፡ ሲያውኩ ፡ ኖሩ ።

ራስ ፡ ዐሊም ፡ ከጉጃም ፡ ወደ ፡ ዋናው ፡ ከተማቸው ፡ ተመልሰው ፡ የማስተዳደር ፡ ሥራቸውን ፡ ይቀጥሉ ፡ ገመር ። ብዙ ፡ ቀንም ፡ በሰላም ፡ ከተቀመጡ በኋላ ፡ የስሜንና ፡ የትግሬ ፡ ገዥ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንዳልነው ፡ ለራስ ፡ ዐሊ ፡ ሳይገዙ ፡ ራሳቸው ፡ መግዛት ፡ ስለ ፡ ፈለጉ ፡ ጦር ፡ አደራጅተው ፡ መጥተው ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ ለመውጋት ፡ ይዘጋጁ ፡ ገመር ። የዚህንም ፡ ጦርነት ፡ ሁኔታ ፡ ወደፊት ፡ በለው ፡ ምዕራፍ ፡ እንረዳለን ።

ምዕራፍ ፡ ፺፭ ።

በዓለምና ፡ በኢትዮጵያ ፡ የሥርወ ፡ መንግሥት ፡ መለዋወጥ ፤— በዘመነ ፡ መሳፍንት ሰብብ ፡ እንጂ ፡ እውነተኛነት ፡ የሌለው ፡ የጦርነት ፡ ምክንያት ።

በሮማውያን ፡ ዘመን ፡ ከዩልዮስ ፡ ቄሣር ፡ ገምሮ ፡ በርሱ ፡ መሥራችነት ፡ (ዩልዮስ ፡ ክሎዲ ፡ ቤት) ፡ ከሚባለው ፡ ዘር ፡ ሳይወጣ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ ከገዛ ፡ በኋላ ፡ በመጨረሻ ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ዲዮቅልጥያኖስ ፡ እንደ ፡ ኤሊጋባሉስ ፡ (1) ያሉት ፡ የምሥራቅ ፡ የዐረብ ፡ ዘሮች ፡ በትልቁ ፡ በሮማ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥትነት ፡ ዙፋን ፡ መቀመጥና ፡ መግዛት ፡ ችለው ፡ እንደ ፡ ነበረ ፤ ከዚያም ፡ በፊት ፡ በግብጽ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ የግሪኩ ፡ የፕቶሎሚውስ ፡ በፈረንሳይ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ የኤስፓኝ ፤ በኤስፓኝም ፡ በርቦን ፡ የሚባለው ፡ የፈረንሳይ ፡ አብስቡርግ ፡ የሚባለው ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፤ ደግሞ ፡ ከስዊስ ፡ ፈልቆ ፡ በኋላ ፡ በአትሪኽ ፡ የቄሣር ፡ ግዛት ፡ በደንብ ፡ ተመሥርቶ ፡ ከዚያም ፡ በኤስፓኝ ፡ በሆንግሪ ፡ በሆላንድ ፡ የነጋሢነት ፡ ዙፋን ፡ በገዥነት ፡ አጽድቆ ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ እንደዚሁም ፡ ከተራ ፡ ሰዎች ፡ ውስጥ ፡ በየጊዜው ፡ እየተነሡ ፡ ዘሩ ፡ ተያይዞ ፡ የመጣውን ፡ ገዥ ፡ እየጣሉ ፡ ላጭርም ፡ ለረዥምም ፡ ጊዜ ፡ ራሳቸውንና ፡ ዘራቸውን ፡ የመተካታቸው ፡ ታሪክ ፡ በግልም ፡ በየመንግሥታቱ ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ ብዙ ፡ ደርሷል ።

በኢትዮጵያም ፡ ሲወርድ ፡ ሲዋረድ ፡ የመጣውን ፡ ሰሎሞናዊ ፡ ነጋሢ ፡ ከትግሬ ፤ ከጋላ ፤ ከአማራ ፤ ከሱማሌ ፡ አንዳንድ ፡ ኅይለኛ ፡ እየተነሡ ፡ ዙፋን ፡ ለመቀማት ፡ የታገለው ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ የተከናወነለት ፡ ግን ፡ ጥቂት ፡ ነው ፤ አስበው ፡ ያልተከናወነላቸውን ፡ ብዙዎቹን ፡ ትተን ፤ ጥቂቶች ፡ የተከናወነላቸው ፡ እነማን ፡ መሆናቸውን ፡ ስናስብ ፡ ፈላሻዎ ፡ ዮዲት ፤ ላስታዎቹ ፡ ዛጋዎች ፡ እስላሙ ፡ ግራኝ ፡ መሐመድ ፡ አሁን ፡ ደግሞ ፡ በመሳፍንትነት ፡ የሚገዙት ፡ የሴሩ ፡ ንጉሥ ፡ ዘሮች ፡ ናቸው ።

1 ኤሊጋባሉስ ፡ የሮማ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ከመሆኑ ፡ በፊት ፡ በሶርያ ፡ የብሔል ፡ ዜቡል ፡ (የዐሐይ) ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ሊቀ ፡ ስህናት ፡ ነበረ ።

እንደ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ የበላይ ፡ ገዥ ፡ ለመሆን ፡ እየተነሡ ፡ ተዋግተው ፡ ሳይሆንላቸው ፡ እየቀረ ፡ በዚህ ፡ ፈንታ ፡ ስደት ፤ እስራት ፤ እጅ ፡ መቄረጥ ፤ ስቅላት ፡ የደረሰባቸውን ፡ በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ ዘርዘር ፡ ለማሳየት ፡ ብዙ ፡ ምዕራፍ ፡ የሚፈጅ ፡ ነው ። በአኩረት ፤ በላስታ ፤ በሸዋ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ጊዜ ፡ ይኸውም ፡ ማለት ፡ ሺሕ ፡ ዓመት ፡ ግድም ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ገምግሞ ፡ ይኸ ፡ ያሁኑ ፡ መጽሐፍ ፡ መጻፍ ፡ እስከ ፡ ገመረበት ፡ እስከ ፡ ሺሕ ፡ ፭፻ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ እስከ ፡ ዐዘ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ድረስ ፡ በመካከሉ ፡ መንግሥትን ፡ ለመምራት ፡ ወይም ፡ ከመንግሥት ፡ ለመነጠል ፡ ማብር ፡ አልገብርም ፡ ግባ ፡ አልገባም ፡ በመበባል ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ የፈሰሰውን ፡ ደም ፡ ለመገመት ፡ ያክል ፡ ከዐዘ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ አንሥቶ ፡ እስካሁን ፡ እስከ ፡ መሳፍንት ፡ ዘመን ፡ ድረስ ፡ በዚህ ፡ በተጻፈው ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ ያለው ፡ የጦርነት ፡ ታሪክ ፡ ይረዳናል ። ይህ ፡ ሁኔታ ፡ በኢትዮጵያ ውያን ፡ ልብ ፡ ውስጥ ፡ ያለውን ፡ የበረታ ፡ የገዥነት ፡ መንፈስና ፡ የነፃነት ፡ ፍቅር ፡ ሊያሳየንና ፡ ሊያስደስተን ፡ ሲሞክር ፡ በዚህ ፡ ኩራትና ፡ ነፃነት ፡ ምኞትና ፡ እንቢታ ፡ ምክንያት ፡ እርስ ፡ በርስ ፡ ያለቀውን ፡ በዚህም ፡ የመንግሥቱና ፡ የሕዝቡ ፡ ኃይልና ፡ ቀጥር ፡ ወደ ፡ ድካምና ፡ ወደ ፡ መጉደል ፡ መዘቅዘቅን ፡ ስንመለከት ፡ መልሶ ፡ ያሳዝነናል ።

※ ※ ※

በዚህ ፡ ዘመን ፡ (ሺሕ ፡ ፭፻፹—ሺህ ፡ ፰፻፵፭ ፡ ዓ ፡ ም) ፡ ያለው ፡ የጦርነት ዋናው ፡ ምክንያት ፡ ደግሞ ፡ ከዐረብ ፡ አገር ፡ በግራኝ ፡ ጊዜ ፡ የመጣው ፡ ሸሕ ፡ ዑመር ፡ ከየጁ ፡ ጋላ ፡ መወለዳቸው ፤ የርሳቸውም ፡ ዘር ፡ በትልቁ ፡ ከተማ ፡ በጎንደር ፡ ተቀምጦ ፡ በእንደራሴነት ፡ ወይም ፡ በመስፍንነት ፡ እንደ ፡ ምን ፡ ይዝ፡ የሚባለው ፡ ምክንያት ፡ ነው ። እንደ ፡ መስቀል ፡ ጦርነት ፡ ዐይነት ፡ በዚህና ፡ በሌላውም ፡ በግል ፡ ምኞታቸው ፡ እየተቀሰቀሱ ፡ እነዚህን ፡ የሴሩ ፡ ንጉሥን ፡ ዘሮች ፡ ከጎደር ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ለማስለቀቅ ፡ ከትግሬ ፡ እነራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፡ እነደጃች ፡ ሰበጋዲስ ፡ ከጎጃም ፡ እነራስ ፡ መርድ ፡ እነደጃች ፡ ዘውዴ ፡ እነደጃች ፡ ጎሹ ፡ ከሰሜን እነራስ ፡ ገብሬ ፡ እነደጃች ፡ ጎይለ ፡ ማርያም ፡ አሁን ፡ ደግሞ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ እየተነሡ ፡ ሲመቻቸው ፡ እየተዋጉ ፡ ሳይመቻቸው ፡ እየታረቁ ፡ በታላቅ ፡ የጦርነት ፡ ግድያና ፡ የነገር ፡ ክርክር ፡ ፍሩ ። የሴሩ ፡ ንጉሥ ፡ ዘሮች ፡ እነራስ ፡ ዐሊ ፤ እነራስ ፡ ጉግሳ ፡ እነራስ ፡ ማርዬም ፡ ያገሩን ፡ ልማድና ፡ ሥርዐት ፡ ሳይሽሩ ፡ ክርስቲያንነታቸውንም ፡ እንደያዙ ፡ ውጊያውን ፡ በውጊያ ፤ ሰላማዊውን ፡ በሰላም ፤ ዘዴኛውን ፡ በዘዴ ፡ እየመለሱ ፡ በጎንደር ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ያላቸውን ፡ የገዥነት ፡ ሥልጣን ፡ አደላድለውና ፡ አጠንክረው ፡ ያዙ ።

እውነቱን ፡ መርምረን ፡ ለመረዳት ፡ የፈለግን ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ የጦርነቱ ፡ እውነተኛ ፡ ምክንያት ፡ የነራስ ፡ ዐሊ ፤ የነራስ ፡ ጉግሳ ፡ ከየጁ ፡ ጋላ ፡ ወይም ፡ ካረብ ፡ የመወለዳቸው ፡ ምክንያት ፡ ሳይሆን ፡ እኔ ፡ ልግዘ ፡ የማለት ፡ ምኞት ፡

እንደ ፡ ሆነ ፡ ለመረዳት ፡ መንገዱ ፡ ቀላል ፡ ነው ። እነራስ ፡ ዐሊን ፡ ለማ
 ስለቀቅ ፡ የሚታገሉት ፡ የስሜኖቹ ፡ የነራስ ፡ ገብሬ ፤ የትግሬዎቹ ፡ የነራስ ፡
 ወልደ ፡ ሥላሴ ፤ የገጠማቸው ፡ የነራስ ፡ መርድ ፡ ዘራቸው ፡ ጥንት ፡ የመጣ
 በት ፡ አገር ወዴት ፡ ነው ? ። ከረብ ፡ አገር ፡ በኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ተሻግረው ፡
 የመጡት ፡ የነገደ ፡ የቅጣን ፡ ወገኖች ፡ ያው ፡ ዐረቦች ፡ አይደሉምን ፤ የዙፋ-
 ኑስ ፡ ደንበኛ ፡ ወራሽ ፡ ሰሎሞናዊው ፡ ነጋሢ ፡ ከእስራኤል ፡ ወገን ፡ አይ
 ደለምን ፤ ሁሉም ፡ ከዐረብና ፡ ከእስራኤል ፡ ከህንድ ፡ በጠቅላላው ፡ ከምሥ-
 ራቅ ፡ የመጣ ፡ ሲሆን ፡ ሁሉንም ፡ ያስመካውና ፡ ያከራው ፡ ክርስቲያንነቱ ፡
 አይደለምን ፤ የሸሕ ፡ ዑመር ፡ ዘሮችስ ፡ ክርስትናን ፡ ገና ፡ በፊት ፡ ከሴሩ ፡
 ጓንጉል ፡ ዠምረው ፡ ተቀብለው ፡ የለምን ።

ይሁን ፡ እንጂ ፡ ነገሩን ፡ በጉልህ ፡ አማሳጣት ፡ ያደረሰው ፡ ትግሬዎቹና ፡
 አማርኛም ፡ ለመነሻ ፡ ምክንያት ፡ ያጋጠማቸው ፡ የሸሕ ፡ ዑመር ፡ ከረብ ፡ አገር ፡
 አመጣጡ ፡ ቀረብ ፡ ባለ ፡ በግራኝ ፡ መሐመድ ፡ ጊዜ ፡ በሸሕ ፡ ጅጂ ፡ ዓመተ ፡
 ምሕረት ፡ ሲሆን ፡ የነገደ ፡ የቅጣኖች ፡ አመጣጥ ራቅ ፡ ከለ ፡ ጊዜ ፡ ከክርስቶስ ፡
 ልደት ፡ በፊት ፡ ከሸሕ ፡ ዓመት ፡ ወዲህ ፡ በየጊዜው ፡ በመሆኑና ፡ አስቀድሞ ፡
 የገባው ፡ እንደ ፡ ባላገር ፤ በኋላ ፡ የመጣው ፡ እንደ ፡ እንግዳ ፤ በመቆጠሩ ፡
 ይሆናል ።

እንግዲህ ፡ ለማናቸውም ፡ ነገር ፡ ሰበብ ፡ እንደሚያስፈልገው ፡ እነዚህም ፡
 ያማራና ፡ የትግሬ ፡ ታላላቅ ፡ መኳንንቶች ፡ መሳፍንቱን ፡ ለማስለቀቅ ፡ በተዋ-
 ጉበት ፡ ጊዜ ፡ ሁሉ ፡ የነዚህን ፡ የጋላና ፡ የዐረብ ፡ ዘርነታቸውን ፡ የሚጠቅሱት
 ተከታይና ፡ አባሪ ፡ ለማግኘት ፡ እንዲረዳቸው ፡ መሆኑን ፡ እንገነዘባለን ። እነራስ ፡
 ወልደ ፡ ሥላሴ ፤ እነራስ ፡ መርድ ፡ የተነሡት ፡ «እኔ ፡ ልግዛ» ፡ በሚባል ፡
 ምኞት ፡ ሳይሆን ፡ በነዚህ ፡ የዘር ፡ ልዩነት ፡ ምክንያት ፡ ብቻ ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡
 ከትልቁ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ምስፍንና ፡ በፊት ፡ ነገሥታቶቹ ፡ ከላስቶች ፡ ከጋሎች ፡
 ጋራ ፡ ይበልጥ ፡ ጊዜ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ወሬኛ ፡ እየተባለ ፡ ከያውራጃው ፡
 ከየከተማው ፡ ከሚነሣው ፡ ጋራ ፡ ያን ፡ ያኻል ፡ አይዋጉም ፡ ነበር ። ስለዚህ ፡
 የጦርነቱ ፡ ሁሉ ፡ ሥረ ፡ ነገር ፡ «እኔ ፡ ልግዛ» ፡ የሚባለው ፡ የራስን ፡ መው-
 ደድና ፡ ራስን ፡ አኩርቶ ፡ ለመገኘት ፡ የመመኘት ፡ መንፈስ ፡ መሆኑን ፡
 ለዘለቄታ ፡ እንገንዘብ ። ምናልባት ፡ «እገሌ ፡ ከሚገዛኝ ፡ እገሌ ፡ ቢገዛኝ ፡
 ይሻላል ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ የሼህ ፡ ዑመር ፡ ዘር ፡ ከሚገዛን ፡ የሰሎሞን ፡ ዘር ፡
 ቢገዛን ፡ ይሻላል» ፡ በሚል ፡ መንፈስ ፡ ተመርተው ፡ አማርኛና ፡ ትግሬዎቹ ፡
 ቀድሞ ፡ በነጋሣዎቹ ፡ ጊዜ ፡ አቀዝቅዘው ፡ የያዙትን ፡ ምኞታቸውን ፡ አሁን ፡
 በሴሩ ፡ ጓንጉል ፡ ጊዜ ፡ በጋለ ፡ መንፈስ ፡ ተነሥተውበት ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ የም-
 ርጫ ፡ ጉዳይ ፡ ነው ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ተመርጠው ፡ የነገሡትም ፡ በሚያስተዳ-
 ድሩበት ፡ በነወርፀ ፡ ድንግል ፤ በነኢያሱ ፡ አድያም ፡ ሰገድ ፤ በነበካፋም ፡ ጊዜ ፡
 ሙሉ ፡ ጸጥታና ፡ ሰላም ፡ እንዳልነበረ ፡ ባለፈው ፡ ታሪክ ፡ ሁሉ ፡ ተረድተነዋል ።

አሁን ፡ ግን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ትተን ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ደግሞ ፡ ከዋናው ፡
እንደራሴ ፡ ከራስ ፡ ዐለ ፡ ጋራ ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚያደርጉትን ፡ ጦርነት ፡ ከመመ
ልክታችን ፡ በፊት ፡ ከደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ዘርች ፡ ጋራ ፡ ያደረጉትን ፡ ውጊያ ፡
እንመልከት ።

ምዕራፍ ፡ ፺፮ ።

ደጃች ፡ ውቤ ፡ ከደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ወራሾች ፡ ጋራ ፡ ያደረጉት ፡ ጦርነት ።

ደጃች ፡ ውቤ ፡ ከራስ ፡ ማርዬ ፡ ጋራ ፡ ሁነው ፡ ከታወቁትና ፡ በመላ ፡ የትግሬ ፡
ገዥ ፡ ከነበሩት ፡ ከደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ጋራ ፡ ከተዋጉና ፡ ደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡
ከሞቱ ፡ በኋላ ፡ ራስ ፡ ዶሪ ፡ የጉንደር ፡ ምስፍንናን ፡ ሲይዙ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡
ካባት ፡ ግዛታቸው ፡ ከስሜን ፡ አልፈው ፡ ትግሬን ፡ ማስተዳደር ፡ ዠመሩ ።
በዚህ ፡ ጊዜ የደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ ልጆች ፡ እኛ ፡ በሕይወት ፡ እያለን ፡ አባቶ
ቻችን ፡ ባቁዩን ፡ በትግሬና ፡ በሐማሴን ፡ ግዛታችን ፡ ከስሜን ፡ በዕዳ ፡ ደጃች
ውቤ ፡ መጥተው ፡ እንደ ፡ ምን ፡ ይግዙን ፡ የማለት ፡ ጸጸትና ፡ ቊጭት ፡ አደ
ረባቸው ። እነዚህም ፡ የአጋሚው ፡ ደጃች ፡ ካሳይ ፡ የተንቤኑ ፡ ደጃች ፡ ገብረ ፡
ሩፋኤል ፡ (1) የሐማሴን ፡ ከንቲባ ፡ ኅይሉ ፡ ናቸው ። እነዚህም ፡ ከየክፍላቸው ፡
ጦራቸውን ፡ ሰብስበው ፡ የደጃች ፡ ውቤ ፡ እንደራሴ ፡ ወደ ፡ ነበረበት ፡ ወደ ፡
ዐድዋ ፡ ተጓዙ ። ደርሰውም ፡ ወግተው ፡ ከዐድዋ ፡ አባረሩትና ፡ ደጃች ፡ ካሳይ ፡
በዐድዋ ፡ ተቀምጠው ፡ ማስተዳደር ፡ ዠመሩ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ በሺሕ ፡ ፳፻፳፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ የክረምትን ፡
ወራት ፡ ለማሳለፍ ፡ ወዳገሬቸው ፡ ወደ ፡ ስሜን ፡ ሄደው ፡ ነበርና ፡ ይኸን ፡
በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ጦራቸውን ፡ ሲያደራጁ ፡ ከርመው ፡ በመጨረሻ ፡ ፳ ፡ ሺሕ ፡
ጦር ፡ አስከትለው ፡ ዐድዋ ፡ ደረሱ ። ደጃች ፡ ካሳይ ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ዐድዋን ፡
ትተው ፡ ወደ ፡ ፈረስ ፡ ማይ ፡ ሄዱ ። ደጃች ፡ ገብረ ፡ ሩፋኤልም ፡ ወደ ፡
ግዛታቸው ፡ ወደ ፡ ተንቤን ፡ ሄደው ፡ ሰላማዊ ፡ መስለው ፡ ተቀመጡ ። ደጃች ፡
ካሳይና ፡ ኅይሉ ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ምንም ፡ ብለው ፡ ፴ ፡ ሺሕ ፡ ጦር ፡ ይዘው ፡
እዚሁ ፡ ፈረስ ፡ ማይ ፡ ከሚባለው ፡ (ዌሪ ፡ አጠገብ) ፡ ከፍተኛ ፡ ሥፍራ ፡
ፊት ፡ ለፊት ፡ ደጃች ፡ ውቤን ፡ በሺሕ ፡ ፳፻፳፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ገጠሟቸው ።
ጦርነቱም ፡ ከሁለት ፡ ወገን ፡ በብርታት ፡ ስለ ፡ ተያዘ ፡ ከጧቱ ፡ ዠምሮ ፡
እስከ ፡ ማታ ፡ ድረስ ፡ አቁየ ፡ ይባላል ።

ደጃች ፡ ውቤም ፡ ሠራዊቱ ፡ ተደባልቆ ፡ በሚዋጋበት ፡ ጊዜ ፡ የደጃች ፡
ኃይሉ ፡ መመላለሻ ፡ የሆነውን ፡ በር ፡ ይዘው ፡ ክቢ ፡ ለመሥራት ፡ አሰቡ ።
ነገር ፡ ግን ፡ የዚህን ፡ አሳብ ፡ ኅይሉ ፡ በቶሎ ፡ ስለ ፡ ተረዱት ፡ ጓደኛቸውን ፡
ካሳይን ፡ ለብቻቸው ፡ ትተው ፡ መንገድ ፡ የያዙትን ፡ የደጃች ፡ ውቤን ፡ ወታደ
ሮች ፡ በውጊያ ፡ ጥሰው ፡ ወደ ፡ ሐማሴን ፡ ተመለሱ ።

(1) ኩልቦ ፡ በደኛው ፡ ሾሊም ፡ በገጽ ፡ ፫፻፹፬ ፡ ላይ ፡ ወልደ ፡ ሩፋኤል ፡ ይላል ።

ደጃች : ከሳይም : የራሳቸው : ሰው : ስለ : ደክመ : ንደኛቸውም : ትተ
ዋቸው : ስለ : ሄዱ : እርሳቸውም : ጦርነቱን : አቁመው : በግሥጋሜ : ወዳገ
ራቸው : ወዳጋሜ : ገብተው : ተቀመጡ ።

ከዚህ : ጊዜ : በኋላ : ኅይሉ : ከሐማሴን ፤ ከሳይም : ከአጋሜ : ለደጃች :
ውቤ : ለመገበርና : ታርቆ : ለመግባት : በሽማግሌ : ይላላኩ : ገመር ። ደጃች :
ውቤም : ከነሱ : ጋራ : ዉትና : ማታ : ጦርነት : በማድረግ : ጦሬ : የደክመ :
እንደ : ሆነ : በኋላ : በራስ : ዐሊ : መጠቃት : ይመጣብኛል : ሲሉ : እገብራ
ለሁ : ካሉ : እታረቃቸዋለሁና : ይምጡ : የሚል : ቃል : በሽማግሌዎቹ : በኩል :
ለሁለቱም : ላኩባቸው ።

ከዚህ : በኋላ : ኅይሉ : በመገመሪያ ፤ ቀጥሎም : ከሳይ : ምሕረት : ለም
ነው : ከደጃች : ውቤ : ጋራ : ዕርቅ : አደረጉ ። ደጃች : ውቤም : በያባት :
አገራቸው : እየሾሙ : ደስ : አሰኝተዋቸው : ስለ : ሰደዱቸው : ቀጥሎ : ያለው :
ጊዜ : የሰላም : መልክ : አሳይቶ : ነበር ። ዳሩ : ግን : ያባቃቸው : አገር :
ተመረቀላቸው : ሲባል : በደጃች : ውቤ : ውስጥ : ሆነው : ለደጃች : ውቤ :
እየገቡሩ : እንዲኖሩ : ነው : እንጂ : ነፃ : ለመሆን : ወይም : ንጉሥ : ከነእ
ንደራሴው : ላለበት : ለጎንደሩ : መንግሥት : እንኳ : ለመገበር : አልተቻላቸ
ውምና : ቁማቸውን : ከልብ : አልተወጡም : ነበር ። ስለዚህ : ከነዚህ : ከሁለቱ :
ደጃች : ከሳይ : እንደ : ገና : ሸፍተው : ተማረኩና : በአምባ : ረዛን : ታስ
ረው : ደጃች : ውቤን : ዐፄ : ቴዎድሮስ : ድል : አድርገው : እስኪማርኳቸው :
ድረስ : በዚህ : አምባ : ይኖሩ : ነበር : ይባላል ።

※ ※ ※

ደጃች : ውቤ : በስሜን : እንደዚህ : ባለ : ጦርነት : ሲታወኩ : በበጌም
ምድር : ለራስ : ዐሊ : የሰላም : ግዛት : ሆኖላቸው : ሕዝቡ : በመላው :
እስክ : ወሎ : ዳርቻ : ድረስ : በጸጥታና : በፍራት : ይገዛላቸው : ነበር ።
ዳሞትና : ጎጃምም : ተገኝነቱን : አምኖ : ሰላም : ሆኗል ። በዙፋጉም : ላይ :
ከዚህ : ቀደም : እንደ : ተባለው : ጊጋር : በራስ : ማርዬ : ጊዜ ፤ ኢያሱ :
፬ኛ : በራስ : ዶሪ : ጊዜ : ነበሩ ። ኢያሱም : እንደዚህ : በራስ : ዐሊ : ጊዜ :
ጥቁት : ዘመናት : ቁይተው : ነበር ።

በዚህም : ጊዜ : እኔ : ልንገሥ : በመባባል : በሕይወት : ባሉት : የነገ
ሥታት : ዘር : መካከል : ክርክርና : ብጥብጥ : ሆኖ : ሳለ : በመጨረሻ : ዐፄ
ሣህሉ : (ሣህለ : ድንግል) : ነገሡና : ከተማው : መርጋት : ገምሮ : ነበር ፤
ነገር : ግን : የአዘዘ : መነኩሳት : (ተዋሕዶዎች) : አልወደዱቸውም : ነበርና :
ራስ : ዐሊን : ለምነው : ከዙፋን : እንዲወርዱ : አደረጓቸው ። ራስ : ዐሊም :
ከመነኩሳቱ : ተመክክረው : ጣና : ባሕር : አጠገብ : በምጽራሕ : ይቀመጡ :

የነበሩትን ፡ ዐዲ ፡ ንብረ ፡ ክርስቶስን ፡ አምጥተው ፡ አነገሡባቸው ። ርሳቸውም ፡
እንደ ፡ ሌሎቹ ፡ ዕድሜያቸው ፡ ስለ ፡ አጠረ ፡ በነገሡ ፡ በፎኛው ፡ ወር ፡
ሞቱ ። በዙፋኑም ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ነግሠው ፡ የነበሩት ፡ ሣህለ ፡ ድንግል ፡
እንደገና ፡ ወጥተው ፡ ተቀመጡ ።

በዚህም ፡ ጊዜ ፡ ዕንላ ፡ አንበሳ ፡ የተባለ ፡ መነኩሴ ፡ በቀሃ ፡ ወንዝ ፡
በኩል ፡ መጥቶ ፡ ጥሩምባ ፡ እያሰነፋ ፡ ነግሷለሁ ፡ ሲል ፡ ዐዋጅ ፡ ነገረ ፤ ስሜም ፡
ቴዎድሮስ ፡ ነው ፤ ግዛቴም ፡ እስከ ፡ ባሕር ፡ ዳር ፡ ይደርሳል ፤ ዘመነ ፡ መንግ
ሥቴም ፡ እስከ ፡ ሺሕ ፡ ዓመት ፡ ነው ፡ እያለ ፡ ያሰወራ ፡ ዠመር ። እንደዚህ
ህም ፡ እያለ ፡ ጎንደር ፡ ከተማ ፡ ገባ ፤ በኋላ ፡ ግን ፡ ንጉሡ ፡ ሣህለ ፡ ድን
ግል ፡ አሲዘው ፡ በጉባኤ ፡ በሰይፍ ፡ አንገቱን ፡ አስቆረጡት ፡ ይባላል ። በሌ
ላው ፡ ግዛትና ፡ አስተዳደር ፡ ሥልጣን ፡ የሌላቸው ፡ ዐዲ ፡ ሣህለ ፡ ድንግል ፡
ዙፋን ፡ ተከራካሪያቸውን ፡ መነኩሴ ፡ ብቻ ፡ ለመግደል ፡ ሥልጣን ፡ አገኙ ።
ከዐዲ ፡ ሣህለ ፡ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ ዮሐንስ ፡ ፎኛ ፡ ነገሡ ፡ ርሳቸውም ፡ የራስ ፡
ዐሊ ፡ እናት ፡ የእቴጌ ፡ መነን ፡ ባለቤት ፡ መሆናቸው ፡ ነው ።

ምዕራፍ ፡ ፺፯ ።

የራስ ፡ ዐሊና ፡ የደጃች ፡ ውቤ ፡ ጦርነት ።

በራስ ፡ ዐሊ ፡ ምስፍንና ፡ ዘመን ፡ በሸዋ ፡ ንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፤ በጎ
ጃምና ፡ በዳሞት ፡ ደጃች ፡ ጎሹና ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፤ በደንቢያ ፡ ደጃች ፡ ክንፋ፡
በስሜንና ፡ በትግሬ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ከቀድሞ ፡ ዠመር ፡ የየግል ፡ አገራ
ቸውን ፡ ያስተዳድራሉ ። ከነዚህ ፡ ውስጥ ፡ ዋናው ፡ የመንግሥቱ ፡ እንደራሴ ፡
ራስ ፡ ዐሊ ፡ በግዛትና ፡ በሥልጣን ፡ ይጣሉ ፡ የነበሩት ፡ ከደጃች ፡ ውቤ ፡ ጋራ ፡
ነበር ። ራስ ፡ ዐሊ ፡ ዋና ፡ የመንግሥቱ ፡ እንደራሴ ፡ እንደ ፡ መሆናቸው ፡
መጠን ፡ ከነራስ ፡ ማርዶ ፡ ዠመር ፡ የተላለፈ ፡ የወሎ ፡ የየጁ ፡ የራያና ፡
ያዘቦ ፡ ይልቁንም ፡ የበጌምድር ፡ የተደራጀ ፡ ደንበኛ ፡ የጦር ፡ ሠራዊት ፡ ነበራ
ቸው ። ደጃች ፡ ውቤ ፡ ደግሞ ፡ በበኩላቸው ፡ ካባት ፡ ግዛታቸው ፡ ከስሜን፡
ያዘጋጁት ፡ ጦር ፡ አዲስ ፡ ከሚገዙት ፡ ያጫፀ ፡ ነጋሪት ፡ አገር ፡ ከሚሆነው ፡
ከትግሬና ከሐማሴን ፡ የሰበሰቡት ፡ ጦር ፡ የሚያከራቸው ፡ ነው ። ይልቁንም ፡
በናይብ ፡ ግዛትና ፡ በምጥዋ ፡ በኩል ፡ ባሸከራቸው ፡ በብላታ ፡ ከከቤ ፡ አማ
ካይነት ፡ ከቱርኩ ፡ ናይብ ፡ ግንኙነት ፡ እያደረጉ ፡ የጦር ፡ መሣሪያና ፡ ሸቀጥ፡
ስለሚያገኙ ፡ በሀብትም ፡ በጦር ፡ መሣሪያና ፡ በወታደርም ፡ በኩል ፡ ስለ ፡
ደረጃ ፡ የራስ ፡ ዐሊን ፡ ሥልጣን ፡ ለመቃወም ፡ ብርቱ ፡ ባላጋራ ፡ ሆነው ፡
በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ተገኝተው ነበር ።

ከራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴና ፡ ከትልቁ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ዠመር ፡ ትግሬዎቹም ፡
አማርቹም ፡ የሴሩ ፡ ንጉሥን ፡ ዘር ፡ ከጎንደር ፡ ሥልጣን ፡ አሰጥተው ፡ ለመ

ያዝ : የሚያደርጉትን : የጦርነት : ክርክር : ርሳቸው : አፋጻሚ : ለማድረስ : ሙሉ : ተስፋ : ነበራቸው ። ነገር : ግን : ይህ : ምኞታቸው : በትልቅ : ጦር ነትና : በመጨረሻ : በሚገኝ : ድል : አድራጊነት : እስኪረጋገጥ : ድረስ : ለራስ : ዐሊ : እንደ : ታዛዥ : እየገበሩ : እንደ : ዘመድም : ልጃቸውን : ወይዘሮ : ጎሩትን : ድረው : የወዳጅነትና : የመተማመን : መልክ : እያሳዩ : ቁዩ ። በሌላው : ወገን : ደግሞ : የጎንደርን : እንደራሴነት : ለመቀማት : የሚችሉበትን : ዘዴ : ማዘጋጀታቸውን : ይቀጥሉ : ነበር ። እንዲያውም : አሳባቸው፣ በእንደራሴነት : ብቻ : ሳይወሰን : ዘውድ : ጭነው : ንጉሠ : ነገሥት : ለመሆን : ምኞት : ስለ : ነበራቸው : አለቃ : ሀብተ : ሥላሴን : ወደ : ካይሮ : ልከው : የሚቀቡባቸውን : ጳጳስ : አቡን : ሰላማን : አስመጡ ። የሚነግሡበት ንም : የደርስጊ : ማርያምን : ቤተ : ክርስቲያን : ስኪምፔር : ዊልሔልም : (Schimper Wilhelm) : በሚባል : የውጭ : አገር : መሐንዲስ : መሪነት : በማረጋገጥ : ሥራ : አሠሩ ።

ይሁን : እንጂ : ይህ : ሁሉ : ሥራና : ምኞት : ከራስ : ዐሊ : ገሮና ማስተዋል : ሊያመልጥ : አልቻለም : ቢሆንም : የሚስታቸውን : አባት : በዚህም ላይ : የበቃ : ምክንያት : ሳያገኙ : በግንጋኔ : ራስ : ዐሊ : ደጃች : ውቤን : ሊዋጉ : አልፈለጉም ። ስለዚህ : በበኩላቸው : የጦር : ወታደራቸውንና : መሣሪያቸውን : ብቻ : እያደራጁ : ሁለቱም : በውስጥ : እየተጠራጠሩ : ላዩን : እየተዛመዱ ኑሯቸውን : ቀጠሉ ። በመጨረሻ : ደጃች : ውቤ : ጎይላቸውን : ሲተማመኑ : ጦርቱን : ለመዝገመር : ምክንያት : በመፈለግ : የተለመደውን : ግብር : ከለከሉ ። ልጄንም : ጎሩትን : ላክልኝ : ብለው : ወደ : ራስ : ዐሊ : መልእክት : ላኩ : ራስ : ዐሊም : አልክም : ብለው : መልስ : ሰጡ ። በዚህ : መካከል : ራስ : ዐሊ : የደጃች : ውቤን : ወገኖች : እንደጃች : መርሶንና : ከትግሬ : ባላባቶችም : ውስጥ : ለማስከዳት : ይጥሩ : ዠመር ። ደጃች : ውቤ : ደግሞ : በራስ : ዐሊ : ጋራ : ያሉትን : የጎጃሙን : ገዥ : ደጃች : ጎሹን : ከራስ : ዐሊ : ነጥለው : ወደ : ራሳቸው : ለመሰብ : ተጣጣሩ ። ከራስ : ዐሊ : ተለይተኝ : ወደኔ : ብትመጣ : ልጄን : ጎሩትን : ከራስ : ዐሊ : ነጥቁ : ላንተ : ነው : የምድራት : ከበጌም ድርም : ግዛት : በያዝኸው : በጎጃም : ላያ : ትጨምራለኝ : እያሉ : በምልክት : ያባብሏቸው : ዠመር ። ከብዙ : ማባበልም : በኋላ : ደጃች : ጎሹ : ልባቸውን : ወደ : ደጃች : ውቤ : ሰውነታቸውን : ከራስ : ዐሊ : ጋራ : አድርገው : ብዙ : ቀን : በማመንታት : ሰነበቱ ። የእቴጌ : መነን : ባለቤት : የነበሩቱ : ንጉሡ : ዐፄ : ዮሐንስም : በራስ : ዐሊ : በናታቸው : በእቴጌ : መነን : ሥልጣን : ብዛት : በርሳቸው ማነስ : ቅርታቸውን : በልባቸው : ይዘው : ኖሮ : ባሁኑ : ጊዜ : አሳባቸውን : ከደጃች : ውቤ : ጋራ : አደረጉ ። እንደዚህም : ሆኖ : የፖለቲካው : ዘዴ : ሥራውን : ብዙ : ጊዜ : ከቀጠለ : በኋላ : በመጨረሻ : ደጃች : ውቤ : ያስመጧቸውን : ጳጳስ : አቡን : ሰላማን : አስከትለው : በሺሕ : ፳፻፴፬ : ዓ : ም : በጥር : ወር : ወደ : ራስ : ዐሊ : ከተማ : ወደ : ደብረ : ታቦር : መጡ ። መምጣታቸውንም : በሰሙ : ጊዜ :

ውስጡን ፣ ከደጃች፣ውቤ ፣ ጋራ፣የተስማሙት ፣ ደጃች ፣ ጎቩ ፣ ዘረው ፣ ለደጃች፣ውቤ ገቡ ። ንጉሠ-ም ፣ ዐፄ ፣ ዮሐንስ ፣ ከቤተ ፣ መንግሥቱ ፣ አዳራሽ ፣ አምልጦው ፣ ለደጃች ፣ ውቤ ፣ ገቡ ፣ (1) ስለዚህ ፣ ደጃች ፣ ውቤ ፣ ደጃች ፣ ጎቩንና ፣ ንጉሡን ፣ ዐፄ ፣ ዮሐንስን ፣ እንደዚህ-ም ፣ ጳጳሱን ፣ አባ ፣ ሰላማን ፣ ይዘው ፣ መንግሥታቸው ፣ ራስ ፣ ዐሊንና ፣ ወገኖቻቸውን ፣ እሥጋት ፣ ላይ ፣ መጣሉ ፣ የታወቀ ፣ ነው ።

ቢሆንም ፣ ደጃች ፣ ውቤና ፣ ራስ ፣ ዐሊ ፣ በየካቲት ፣ ወር ፣ ደንበኛውን ፣ ጦርነት ፣ ዠመሩ ። አቡነ ፣ ሰላማም ፣ ከራስ ፣ ዐሊ ፣ ጋራ ፣ ሆነኽ ፣ ደጃች ፣ ውቤን ፣ የወጋኝ ፣ ገዝቻለሁ ፣ ስላሉ ፣ በራስ ፣ ዐሊ ፣ ወገን ፣ በሥጋት ፣ ላይ ፣ ሥጋት ፣ ተጨመረ። ቢሆንም ፣ ከራስ ፣ ዐሊ ፣ ወገን ፣ ያለው ፣ ግዝትና ፣ ስብከት ፣ የማይፈታው ፣ ብዙ ፣ ጦር ፣ ስለ ፣ ነበረ ፣ ከደጃች ፣ ውቤ ፣ ጦር ፣ ጋራ ፣ ገጥሞ ፣ በገጥግንነት ፣ ይዋጋ ፣ ዠመር ። የደጃች ፣ ውቤም ፣ የስሜንና ፣ የትግሬ ፣ ጦር ፣ በርትቶ ፣ እየተዋጋ ፣ ብዙ ፣ ሰዓት ፣ መከተ ፣ የደጃች ፣ ውቤም ፣ ጦር ፣ በፍጹም ፣ በእግረኛ ፣ ጦር ፣ የማይበገር ፣ መሆኑም ፣ ስለ ፣ ታወቀ ፣ ከኋላ ፣ ተጠባባቂ ፣ የነበረው ፣ የራስ ፣ ዐሊ ፣ የፈረሰኛ ፣ ጦር ፣ ተደባልቆ ፣ ይዋጋ ፣ ዠመር ። በዚህም ፣ ጊዜ ፣ የደጃች ፣ ውቤ ፣ ጦረኛ ፣ የራስ ፣ ዐሊን ፣ የፈረሰኛ ፣ ወታደር ፣ በነፍጥ ፣ እየመታ ፣ ሲጥለው ፣ ራስ ፣ ዐሊ ፣ ይመለከቱ ፣ ነበርና ፣ ከእንግዲህ ፣ ወዲያ ፣ ምን ፣ ተስፋ ፣ አለ ፣ ብለው ፣ ከጦርነቱ ፣ ቦታ ፣ ሸሽተው ፣ ወደ ፣ ላከታ ፣ ሄደው ፣ በዋድላ ፣ ገዳም ፣ ገብተው ፣ ተቀመጡ ።

ደጃች ፣ ውቤም ፣ የራስ ፣ ዐሊ ፣ ፈረሰኛ ፣ ወታደር ፣ የርሳቸውን ፣ ጦር ፣ በነፍጥም ፣ በጎራዴም ፣ እየመታ ፣ ሲጥለው ፣ እያዩ ፣ ይኸንኑ ፣ እመሰለ ፣ ሥጋት ፣ ላይ ፣ ነበሩና ፣ ድል ፣ የሆኑ ፣ መስጋቸው ፣ ሸሹ ። እነዚህም ፣ ሁለቱ ፣ ታላላቅ ፣ ሰዎች ፣ የጦርነት ፣ ድል ፣ ወደ ፣ ማን ፣ መሆኑን ፣ ፍጹሚውን ፣ ለመጠበቅ ፣ እቅቷቸው ፣ መሸሻቸውን ፣ የሰማ ፣ ሁሉ ፣ ሰቀባቸው ። በኋላ ፣ ግን ፣ ደጃች ፣ ውቤ ፣ የራስ ፣ ዐሊን ፣ መሸሽ ፣ እርግጠኛውን ፣ በሰሙ ፣ ጊዜ ፣ አንሰራርተው ፣ አጠገባቸው ፣ ያለውን ፣ ጥቂት ፣ ጦር ፣ ይዘው ፣ ተመለሱና ፣ ከራስ ፣ ዐሊ ፣ ሰዎች ፣ ጋራ ፣ ተዋግተው ፣ ድል ፣ አደረጉ ። የደብረ ፣ ታቦርንም ፣ ከተማ ፣ ያዙ ። በራስ ፣ ዐሊም ፣ አዳራሽ ፣ ገብተው ፣ ከቡነ ፣ ሰላማና ፣ ከመኳንንቶቻቸው ፣ ጋራ ፣ ደስታ ፣ ሲያደርጉ ፣ ዐሊጋዝ ፣ የተባለው ፣ ደፋር ፣ የራስ ፣ ዐሊ ፣ የጦር ፣ አለቃ ፣ ጭፍሮቹን ፣ አስከትሎ ፣ እጁን ፣ ለመስጠት ፣ መሣሪያውንም ፣ ለማስረከብ ፣ የመጣ ፣ አስመስሎ ፣ አዘነጋና ፣ በደጃች ፣ ውቤ ፣ አደጋ ፣ ጥሎ ፣ ማረከና ፣ አሰራቸው ። ዐሊጋዝም ፣ ደጃች ፣ ውቤን ፣ እንዳሰረ ፣ ለመንገርና ፣ ለማስረከብ ፣ የበላዩን ፣ ራስ ፣ ዐሊን ፣ ቢፈልግ ፣ ቢያስፈልግ ፣ እርሳቸው ፣ በዋድላ ፣ ገዳም ፣ ስለ ፣ ተደበቁ ፣ ሊያገኛቸው ፣ አልቻለም ። በዚህም ፣ ነገር ፣ በዚያ ፣ ጊዜ ፣ ያልተገረመና ፣ ያልሣቀ ፣ አለመኖሩን ፣ ከዚህ ቀጥሎ ፣ ያለው ፣ የ፪ ፣ ሰዎች ፣ ንግግር ፣ ያስረዳናል ።

የዚህን ፣ የጦርነት ፣ ወሬ ፣ ያልሰማ ፣ አንድ ፣ ሰው ፣ የሰማውን ፣ ሰውዬ ፣ እመንገድ ፣ አግኛቶ ፣

(1)ሁልዐ ፣ በዩኛው ፣ ሾሊም ፣ ምዕራፍ ፣ ፲፬ ፣ ገጽ ፣ ፫፻፫ ።

እባክክ ፡ የራስ ፡ ዐሊና ፡ የደጃች ፡ ውቤ ፡ ጦርነት ፡ በምን ፡ አለቀ ፡ ብሎ ፡ ጠየቀው ።

—ከተዋጉ ፡ በኋላ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ተማርከው ፡ ታሰሩ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ደግሞ ፡ ሸሹ ፡ ሲል ፡ መለሰለት ።

—እረ ፡ እባክክ ፡ በወግ ፡ (በሚገባ) ፡ አድርገክ ፡ አውራኝ ፡ ብሎ ፡ እንደገና ፡ ቢጠይቀው ፡ —እነሱ ፡ ራሳቸው ፡ በወግ ፡ ያልሆኑት ፡ እኔ ፡ እንዴት ፡ አድርጌ ፡ በወግ ፡ ላውራኝ ፡ አለውና ፡ እየሣቀበት ፡ መንገዱን ፡ ቀጠለ ፡ ያኛውም ፡ እየተገረመ ፡ ሄደ ፡ ይባላል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ዐሊጋዝ ፡ ጌታው ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ያሉበትን ፡ አሰልሎ ፡ ድሉ ፡ የኛ ፡ ነው ፡ ጠላትዎንም ፡ ደጃች ፡ ውቤን ፡ ማርኬ ፡ በእጄ ፡ ናቸው ፡ ብሎ ፡ ልክ ፡ ነበርና ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ይኸን ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ከተደበቀበት ፡ ከዋድላ ፡ ገዳም ፡ ተነሥተው ፡ በወጡ ፡ ባገኙት ፡ ቀን ፡ ተመልሰው ፡ ደብረ ፡ ታቦር ፡ ገቡና ፡ ከሚስታቸው ፡ ከወይዘሮ ፡ ኀሩት ፡ ተገናኙ ። የጉጃሙ ፡ ደጃች ፡ ጎሹ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ በሸሹበትና ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ደብረ ፡ ታቦር ፡ በገቡበት ፡ መካከል ፡ ከደጃች ፡ ውቤ ፡ ጋራ ፡ ቀድሞ ባገኙት ፡ ተስፋ ፡ መሠረት ፡ ከወይዘሮ ፡ ኀሩት ፡ ተገናኝተው ፡ ነበር ፡ ይባላል ። በኋላ ፡ ግን ፡ የራስ ፡ ዐሊ ፡ ጦር ፡ በዐሊጋዝ ፡ እየተመራ ፡ መጥቶ ፡ በደጃች ፡ ውቤ ፡ ያጥቁነት ፡ ሥራ ፡ መፈጸሙን ፡ ባዩ ፡ ጊዜ ፡ የነገሩ ፡ አያያዝ ፡ ስላላማራቸው ፡ ሁሉንም ፡ ነገር ፡ ትተው ፡ አገራቸው ፡ ጎጃም ፡ ገብተው ፡ ዝም ፡ ብለው ፡ ተቀመጡ ።

እንግዲህ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ከዋድላ ፡ መጥተው ፡ ደብረ ፡ ታቦር ፡ በገቡ ፡ ጊዜ ፡ እስረኛውን ፡ ደጃች ፡ ውቤን ፡ ይገድሏቸዋል ፡ ወይም ፡ ያስሯቸዋል ፡ እየተባለ ፡ ሲፈራ ፡ አሸናፊው ፡ ራስ ፡ ዐሊና ፡ ተሸናፊው ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ በድርድር ፡ መታረቃቸው ፡ ተሰማ ፡ ፅርቁም ፡ የተፈጸመው ፡ ቀጥሎ ፡ ባለው ፡ ዐይነት ፡ ነው ።

ሀ-ደጃች ፡ ውቤ ፡ ሊያነግሡዋቸው ፡ ከግብጽ ፡ አገር ፡ ያስመጧቸውን ፡ ጳጳሱን ፡ አቡነ ፡ ሰላማን ፡ ለራስ ፡ ዐሊ ፡ ለመተው ።

ለ-ወደ ፡ ግዛታቸው ፡ ከተመለሱ ፡ በኋላ ፡ የተለመደውን ፡ ግብር ፡ ሊልኩ ።

ራስ ፡ ዐሊ ፡ ይኸን ፡ ግዴታ ፡ በሽማግሌ ፡ ፊት ፡ ካስገቡ ፡ በኋላ ፡ የቀድሞ ፡ ግዛታቸውን ፡ በሙሉ ፡ መርቀው ፡ ደጃች ፡ ውቤን ፡ በሰላም ፡ አሰናበቷቸው ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ደጃች ፡ መርሶ ፡ የሚባሉ ፡ የደጃች ፡ ውቤ ፡ ወንድም ፡ (1) የስሜንን ፡ ባላገር ፡ ለጦርነት ፡ ቀስቅሰው ፡ አላስገባም ፡ ብለው ፡ ውጊያ ፡ ገጠሙ ፤ ራስ ፡ ዐሊም ፡ ቢልኩባቸው ፡ እምቢ ፡ አሉ ። ስለዚህ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ደጃች ፡ ውቤን ፡ ግዛታቸውን ፡ መርቀው ፡ መላክ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ያንኑ ፡ የታወቀውን ፡ የጦር ፡ አለቃቸውን ፡ ዐሊጋዝን ፡ ልከው ፡ ደጃች ፡ መርሶን ፡ አስወግተው ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ በቀድሞ ፡ ግዛታቸው ፡ ገብተው ፡ እንዲደላደሉ ፡ ረዷቸው ። ደጃች ፡ መርሶም ፡ ተሸንፈው ፡ በዋልድባ ፡ ገዳም ፡ ገብተው ፡ ተቀመጡ ።

(1)ደጃች ፡ መርሶ ፡ ባባታቸው ፡ በደጃች ፡ ኀይላ ፡ ማርያም ፡ በኩል ፡ የደጃች ፡ ውቤ ፡ ወንድም ፡ እናታቸው ፡ ወይዘሮ ፡ ኀሩት ፡ ናቸው ። ደጃች ፡ ውቤ ፡ ግን ፡ የተወለዱት ፡ ዛንዲት ፡ ከጃናሞራ ፡ (ወገሬ) ፡ ሴት ፡ ነው ።

እስተማቸው : እደብረ : ታቦር : ድረስ : መጥተው : ጠብ : አጫሪ : ሆነው :
ወግተው : እመሸሽ : ያደረሱቸው : ደጃች : ውቤ : በእጃቸው : ከወደቁላቸው :
በኋላ : ራስ : ዐሊ : ይኸን : የመሰለ : ቸርነት : ማሳየታቸው ::

የልብ : ደግነት : ነውን ::

ወይስ : ባለቤታቸውን : ወይዘሮ : ኅሩትን : ለማስደሰት : ብለው : ይሆን :
ወይስ : ደጃች : ውቤን : በስር : ወይም : ብገድል : የትግሬና : የስሜን :

ባላባቶች : በያለበት : እየተነሡ : ከርሳቸው : የበለጠ : ማስቸገራቸው : አይቀርምና :
ብዙውን : ሰው : ባንድ : ሰው : እያስገዙ : ዝም : ለማሰኘት : ይሆን : ፍርዱን :
ላንባቢ : እንተዋለን ::

በጠቡ : ጊዜ ወደ : ደጃች : ውቤ : ተደርበው : የነበሩትን : የናታቸውን : ባለ
ቤት : ዐፄ : ዮሐንስንም : መልሰው : በዙፋናቸው : እንዲቀመጡ : ፈቀዱላቸው ::
ደጃች : ጎሹ : ግን : ቀርበው : ባለፈው : ዋፋታቸው : ይቅርታ : ጠይቀው : ሳይታ
ረቁ : ዝም : ብለው : አገራቸው : ገብተው : በመቀመጣቸው : በዚህ : ላይ : ደግሞ :
ራስ : ዐሊ : ደብረ : ታቦርን : ትተው : ወደ : ዋድላ : በሄዱበት : ጊዜ : ባለቤታቸ
ውን : ወይዘሮ : ኅሩትን : አገባሁ : ብለው : በመድፈራቸው : ምክንያት : ቢወጉ :
ይገባቸዋል : ተባለና : በዚሁ : ዓመት : በሺሕ : ፳፻፴፱ : ዓ : ም : ጦር : ሄዱ : ሲወ
ጋቸው : ከረመና : ርሳቸውም : በመጨረሻ : ታረቁና : ሰላም : ሆነ ::

ከዚህ : ጊዜ : ወዲህ : ደጃች : ውቤና : ራስ : ዐሊ : በሰላም : እስከ : ፭ : ዓመት :
ድረስ : ኖሩ :: በ፳ኛው : ዓመት : ላይ : ደግሞ : ጦርነት : ቀስቅሰው : እስከ : ፫ : ዓመት :
ድረስ : የደፈጣ : ጦርነትና : ግጭት : ሲያደርጉ : አንዳንድ : ጊዜ : ደግሞ : ሲታረቁ :
እስከ : ሺሕ : ፳፻፵፫ : ዓ : ም : ድረስ :: ራስ : ዐሊ : የበላይ : ደጃች : ውቤ : የበታች :
መስለው : አኝህም : ቢያስገብሩ : እኛም : አንዳንድ : ጊዜ : ቢገብሩ : ሁለቱም :
ኅይለኞች : በመሆናቸው : አንዱ : አንዱን : ሊያሸንፈውና : ለዘለቄታ : ሊደመስሰው :
አልቻለም :: በመካከሉ : ግን : የእግዚአብሔር : ፈቃድ : ሆነና : ካሣ : (ቴዎድሮስ) :
ተነሥተው : ሁለቱንም : አጥፍተው : ከብዙ : ዘመን : ዝምሮ : እነራስ : ወልደ :
ሥላሴ ፣ እነደጃች : ሰባጋዲስ : እነራስ : መርድ ፣ እነደጃች : ዘውዴ : ደክመው : ያል
ሆነላቸውን : ዘመነ : ምስፍና : አስወግደው : የንጉሠ : ነገሥትን : ሥልጣን : እንደ
ገና : በጥንቱ : በነኢያሱ : በነበካፋ : ዐይነት : መሥርተው : አዲስ : የታሪክ : ጊዜ :
ከፈቱ :: የራሳቸውንም : የጦርነት : እርምጃ : ከትግሬም ፣ ከጎጃምም ፣ ከባህምም :
ከሸዋም : የተነሣው : የጦር : መሪ : ሊያግደው : አልቻለም :: ስለዚህ : የርሳቸውን :
ታሪክ : ለማስታወስ : ከዚህ : ቀደም : ወደ : ተጻፈው : «ከዐፄ : ቴዎድሮስ : እስከ :
ቀዳማዊ : ኃይለ : ሥላሴ» : ወደ : ሚባለው : መጽሐፍ : ከመተላለፋችን : በፊት :
ከብዙ : ጊዜ : ዝምሮ : በዚህ : መጽሐፍ : ውስጥ : ጣልቃ : እየገባ : ሳይጻፍ : የቀ
ረውን : የሸዋን : መሳፍንት : ታሪክ : አሁን : በመደዳው : ወደ : ኋላ : ተመልሰን : እንመልከት ::

ምዕራፍ : ፺፰ ።

የሸዋ : በላባቶች ።

አንዳንድ : ንጉሥ : በገገግነት : ወይም : በዕድል : አንድ : ለታሪክ : መነሻ
የሚሆን : ሥራ : ራሱ : ሲሠራ : ወይም : እንደ : አጋጣሚ : በጊዜው : በራሱ : ሲደርስበት : ስሙ : የታሪክ : መነሻና : መክፈያ : ሆኖ : ይቀራል ። ለኢትዮጵያ : ነገሥታት : ከሥር : ሺሕ : ዓመት : ላይ : ከክርስቶስ : ልደት : በሬት : ንግሥተ : ሳባ : ከሰሎሞን : ቀዳማዊ : ምኒልክን : ወልዳ : ከርሷ : ወዲህ : የወንድ : ንጉሥ : ሆኖ : በመገመሩ : ሰሎሞን : እንደ : መገመሪያ : ንጉሥ : እንደ : ነገሥታት : የዘር : ግንድ ፤ ለኢትዮጵያ : የሥርወ : መንግሥት : ገጣሪ : በመሆኑ : ከዚያ : ወዲህ : የተከተሉትን : «የሰሎሞን : ተከታዮች ፤ ሰሎሞናዊ : ዘሮች» : መባል : ተለመደ ።

ከዚያ : ወዲህ : ሺሕ : ፪፻፵ : ዓ : ም : ላይ : መንግሥት : ከተዘዋወረበት : ከዛጋ : ዘር : ይኩኖ : አምላክ : ስለ : ተቀበለና : በሸዋ : መሬት : እየተዘዋወሩ : ለገዙት : ተከታዮቹ : ለነዐምደ : ጽዮን : ለነሰይፈ : አርዳድ : ለነዳዊት : ለነዘርዐ : ያዕቆብ : አባት : ሆኖ : በመገኘቱ : የይኩኖ : አምላክ : ስም : የታወቀ : ሆነ ።

በመጨረሻ : በዐፄ : ልብነ : ድንግል : ዘመን : ግራኝ : መሐመድ : ተነሥቶ : ከሸዋ : ዐፄ : ልብነ : ድንግልን : አሸንፎ : ከባረረ : በኋላ : ግራኝ : ደግሞ : ባፄ : ልብነ : ድንግል : ልጅ : ባፄ : ገላውዴዎስ : ተሸንፎ : ከጠፋ : በኋላ : የዐፄ : ልብነ : ድንግል : ዘሮች : የጐንደርንም : የሸዋንም : የጐጃምንም : ነጋሢነት : ይዘው : ስላስተዳደሩ : ልብነ : ድንግል : ባንድ : ወገን : እነዚህ : ሁሉ : አባት : በመሆናቸው : በሌላው : ወገን : የግራኝ : ወረራ : በዘመናቸው : ስለተፈጸመ : ከዚያ : ጊዜ : ገምሮ : እስከ : ዛሬ : ስማቸው : የታወቀ : ሆኖ : ቀረ ።

እንግዲህ : እስከ : ዛሬ : የቄየው : የጽሑፉም : የቃሉም : ታሪክ : እንደሚነግረን : ዐፄ : ልብነ : ድንግል : በግራኝ : ጦር : ተሸንፈው : በሺሕ : ፭፻፳፫ : ዓ : ም : ግድም : ሸዋን : ትተው : ወደ : አማራ : ሳይሄዱ : ከዚያም : ወደ : በጌምድር : ቀጥሎ : ወደ : ትግሬ : ቤተ : ሰባቸውን : ይዘው : ሲሄዱ : ያዕቆብ : የሚባሉትን : አንደኛውን : ልጃቸውን : መንዝ : ላይ : በተለይ : ገሆር : ከሚባለው : ሥፍራ : ላይ : በላጋሮቹን : አደራ : ብለው : ልብሰ : መንግሥታቸውን : ሰጥተው : ትተዋቸው : ሄዱ ።

ስለዚህ : ያዕቆብ : አስፈሪው : የግራኝ : መሐመድ : ጦርነት : በዐፄ : ገላውዴዎስ : ጊዜ : ተሸንፎ : እስከ : ወገድ : ድረስ : የዐፄ : ልብነ : ድንግል : ልጅ : መሆናቸውን : ሳይገልጹ : በሰላይም : እንዳይያዙ : በመንዝ : ውስጥ : ከንዱ : ወረዳ : ወደ ሌላው : እየተዘዋወሩ : ይቀመጡ : ነበር ። በመንዝም : ሳሉ : ከጐንደር የመጣችውን : ንግሥተ : አዜብ : የምትባለዋን : አግብተው : አቤቶ : ወይም : ገራም : ፋሲልን : አቤቶ : ሥግወ : ቃልን ፤ አቤቶ : ተዝካረ : ቃልን ፤ ወይዘሮ : ወለተ : ማርያምን : ወለዱ ።

በጎንደር ፡ መንግሥት ፡ በቀጥታ ፡ ካዲ ፡ ልብን ፡ ድንግል ፡ የሚወለዱት ፡ በፊት ፡ ገላ
ውዴስ ፡ ቀጥሎ ፡ ሚናስ ፡ ከዚያም ፡ የሚናስ ፡ ልጅ ፡ ሠርፀ ፡ ድንግል ፡ ከርሳቸ
ውም ፡ በኋላ ፡ ዘድንግልና ፡ ያዕቆብ ፡ (የሠርፀ ፡ ድንግል ፡ ልጅ ፡)ነገሡ ። በመ
ጨረሻ ፡ ደግሞ ፡ በምዕራፍ ፡ ፳፯ ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ እንደተጻፈው ፡ የኝሁ ፡ የል
ብን ፡ ድንግል ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ የያዕቆብ ፡ ልጅ ፡ ገራም ፡ ፋሲል ፡ ከጎጃሚ ፡ ባላ
ባት ፡ ከወይዘሮ ፡ ሐመልማል ፡ ሱስንዮስን ፡ ወልደው ፡ የርሳቸው ፡ ዘር ፡ ከሱስ
ንዮስ ፡ ዠምሮ ፡ እየተከታተለ ፡ በጎንደር ፡ እስከ ፡ ተፍጻሜተ ፡ መንግሥት ፡
ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ድረስ ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥትነት ፡ መግዛቱን ፡ ባለፉት ፡ ምዕራፎች ፡
የተጻፈው ፡ ሁሉ ፡ ያስረዳል ።

የፋሲል ፡ እኅት ፡ ወይዘሮ ፡ ወለተ ፡ ማርያምም ፡ ለጎጃም ፡ ባላባት ፡ ግንድ ፡
ናቸው ። ከዚህም ፡ በቀር ፡ ከገራም ፡ ፋሲልና ፡ ከወይዘሮ ፡ ሐመልማል ፡ የሚወ
ለዱ ፡ ወንዶችም ፡ ሴቶችም ፡ በጎጃምና ፡ በዳሞት ፡ እየገቡ ፡ ዘራቸውን ፡ የመትከ
ላቸው ፡ ታሪክ ፡ ብዙ ፡ ነው ። ከነዚህም ፡ ውስጥ ፡ እነታላቅ ፡ ራስ ፡ ኃይሉ ፡ መው
ረዳቸው ፡ ከርሳቸውም ፡ ራስ ፡ መርድና ፡ ወይዘሮ ፡ ድንቅነሽ ፡ መወለዳቸው ፡ የታ
ወቀ ፡ ነው ።

አሁን ፡ ደግሞ ፡ ለዚህ ፡ ለያዝነው ፡ ለሸዋ ፡ ባላባቶች ፡ ምዕራፍ ፡ መነሻ ፡ የሚ
ሆነው ፡ የአቤቶ ፡ ፋሲልና ፡ የአቤቶ ፡ ተዝካሪ ፡ ቃል ፡ የወይዘሮ ፡ ወለተ ፡ ማርያም ፡
ወንድም ፡ አቤቶ ፡ ሥግወ ፡ ቃል ፡ ነው ። እርሱም ፡ አቤቶ ፡ ወረደ ፡ ቃልን ፤ አቤቶ ፡
ወረደ ፡ ቃልም ፡ አቤቶ ፡ ልብሰ ፡ ቃልን ፤ አቤቶ ፡ ልብሰ ፡ ቃልም ፡ የአጋንቻውን
የደጃች ፡ ፋራስን ፡ ልጅ ፡ ወይዘሮ ፡ ሰንበልትን ፡ አግብቶ ፡ አቤቶ ፡ ነጋሢን ፡ ይወ
ልዳል ። አቤቶ ፡ ነጋሢም ፡ ለሸዋ ፡ መሳፍንት ፡ ቤት ፡ አንደ ፡ መዠመሪያ ፡ ምሥራች ፡
የሚቈጠሩት ፡ ናቸው ።

ቢሆንም ፡ ይህ ፡ የዘራን ፡ አወራረድ ፡ ይገልጽልናል ፡ እንጂ ፡ እነዚህ ፡ ሁሉ ፡
የአቤቶ ፡ ሥግወ ፡ ቃል ፡ ተከታዮች ፡ በጊዜያቸው ፡ በየሥፍራቸው ፡ ከመቀመጥ
በቀር ፡ በያለበት ፡ ያሉትን ፡ የሸዋን ፡ ባላባቶች ፡ ባንድነት ፡ ሰብስበው ፡ ለመግዛት ፡
አልቻሉም ። ሸዋ ፡ ከዐዲ ፡ ልብን ፡ ድንግል ፡ ዠምሮ ፡ እስከ ፡ ዐዲ ፡ ኢያሱ ፡ አድ
ያም ፡ ሰገድ ፡ ድረስ ፡ አንድ ፡ የበላይ ፡ አለቃ ፡ ስለሌለው ፡ በያውራጃው ፡ ባላባቶ
ችና ፡ ቀንደኞች ፡ እየተነሡ ፡ አገሩን ፡ ለብቻ ፡ ተከፋፍለው ፡ በወሰንና ፡ በርስት ፡ እየ
ተጣሉ ፡ እየተዋጉ ፡ ኖሩ ። የነዚህንም ፡ ዝርዝር ፡ በዐዲ ፡ ኢያሱ ፡ ዘመን ፡ መንግ
ሥት ፡ በምዕራፍ ፡ ፵፩ ፡ ውስጥ ፡ ጠቅሰነው ፡ የነበረውን ፡ አሁንም ፡ ሥፍራው ፡ ስለ
ሆነ ፡ ደግመን ፡ አገሩንና ፡ የመዠመሪያዎቹን ፡ ባላባቶች ፡ ስም ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡
እንጠቅሳለን ።

- ፩ ፡ በአንጾኪያ ፡ መርድ ፡ አዝማች ፡ ዘሚካኤል ፡ (ዘሚ)
- ፪ኛ ፡ በኤፍራታ ፡ ወልደ ፡ ገብርኤል ።
- ፫ኛ ፡ በግድም ፡ ለታ ፡
- ፬ኛ ፡ በመንዝ ፡ ማማ ፡
- ፭ኛ ፡ በግማሹ ፡ መንዝ ፡ ባላምባራስ ፡ ላሎ ፡

- ጺኛ : በግሼ : አውሳብዮስ :
- ጻኛ : በዶባ : ጌታቸው :
- ጼኛ : በደብብ : ጸጋ
- ፀኛ : በምሐይ : አዛኝ : መሐዲ :
- ፲ኛ : በመርሐ : ቤቴና : በኮራ : ወልዲ :
- ፲፩ኛ : በሞረት : ጥዳ
- ፲፪ : በተጉለት : ይገባዋል :
- ፲፫ : በወግዳ : ሕርያቆስ : ናቸው ።

እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ በላባቶች ፡ አብዛኞቹ ፡ ከነጋሢ ፡ በፊት ፡ ጥቂቶቹ ፡ ከነጋሢ ፡ በኋላም ፡ የነበሩ ፡ ናቸው ፤ እነዚህ ፡ የበላይ ፡ ሳይኖርባቸው ፡ ለየብቻ ፡ ርስ ፡ በር ሳቸው ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ እየተዋጉ ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ፡ የሚል ፡ በየመጽሐፉ ፡ ይገኛል ። ነገር ፡ ግን ፡ በለፈው ፡ በዐፂ ፡ ኢያሱ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ በምዕራፍ ፡ ፴፱ የወሬኛ ፡ ይሥሐቅ ፡ አሸፋፊት ፡ በተተረከበት ፡ ውስጥ ፡ ይኸው ፡ ወሬኛ ፡ ይሥሐቅ ፡ በጎጃም ፡ ከተሸነፈ ፡ በኋላ ፡ ከጎጃም ፡ በደራ ፡ በኩል ፡ ተሻግሮ ፡ ሸዋ ፡ በገባ ፡ ጊዜ ፡ የሸዋው ምስለኔ ፡ ደጃች ፡ ድሜጥሮስ ፡ በብልህነት ፡ ወሬኛ ፡ ይሥሐቅን ፡ ያዘው ፡ ሲል ፡ የዐፂ ኢያሱ ፡ አድያም ፡ ሰገድ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዝ ፡ አዛኝ ፡ ሐዋርያ ፡ ክርስቶስ ፡ በታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ ጽፎ ፡ ከዚያም ፡ አዛኝ ፡ ሲኖዳ ፡ ከዐፂ ፡ በካፋ ፡ ታሪክ ፡ ጋራ ፡ ደምሮ ፡ ያዘጋጀውን ፡ የግዕዝ ፡ ታሪክ ፡ አንቷን ፡ ዳባዲ ፡ በፓሪስ ፡ መጻሕፍት ፡ ቤት ያስቀመጠውን ፡ ከዚያ ፡ ደግሞ ፡ ፕሮፈሰር ፡ ጉይዲ ፡ በማኅተም ፡ ከሳተመው ፡ ውስጥ ፡ እናነባለን ። ስለዚህ ፡ ከዐፂ ፡ ኢያሱ ፡ በፊት ፡ ባሉት ፡ የጎንደር ፡ ነገሥታት ዘመን ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ የሸዋ ፡ በላባቶች ፡ ርስ ፡ በርሳቸው ፡ ተከፋፍለው ፡ ቢኖሩ በበላያቸው ፡ ለነገሥታቱ ፡ ምስለኔ ፡ ወይም ፡ ወኪል ፡ ሆኖ ፡ ከጎንደር ፡ የመጣ ፡ አንድ ፡ ደጃዝማች ፡ ወይም ፡ የሸዋ ፡ ጸሐፊ ፡ ላም ፡ የሚል ፡ በበላይ ፡ የነበራቸው ፡ ይመስላል ። ርሱም ፡ በጎንደር ፡ ነገሥታትና ፡ በበላባቱ ፡ መካከል ፡ አማካይ ፡ ሆኖ ፡ ከሸዋ ፡ ከየበላባቱ ፡ የሠንጋና ፡ የላም ፡ ግብር ፡ እየተቀበለ ፡ ለነገሥታቱ ፡ ወደ ፡ ጎንደር ፡ የሚልክ ፡ ይመስላል ።

እንግዲህ ፡ በላባቶቹ ፡ ለየብቻ ፡ ሲኖሩ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ያነሣናቸው ፡ የአጋንቻው ፡ አቤቶ ፡ ነጋሢ ፡ (ነጋሢ ፡ ክርስቶስ) ፡ ከልብነ ፡ ድንግል ፡ በመወለዳቸው ጎይል ፡ ስለተሰማቸው ፡ ለሸዋ ፡ የበላይ ፡ መስፍን ፡ ነኝ ፡ ሲሉ ፡ በሺሕ ፡ ፯፻፷፭ ዓ ፡ ም ፡ መንዝ ፡ በተለይ ፡ መዘዋ ፡ በሚባለው ፡ ከራሳቸው ፡ ላይ ፡ በነጋሪት ፡ አሳወጁ ። ይኸንንም ፡ ዐዋጅ ፡ የፈሩት ፡ ወገኖች ፡ ሲቀበሉት ፡ ግማሮቹ ፡ ግን ፡ ከግን ይበልጣል ፡ በማለት ፡ ተጣሉና ፡ የዘወትር ፡ ውጊያ ፡ በሰፊው ፡ ተገጥመረ ፡ ይባላል ፤ ይሁን ፡ እንጂ ፡ ርሳቸውም ፡ ቢሆኑ ፡ የጎንደሩን ፡ ንጉሥ ፡ ምናልባት ፡ የምስለኔውንም ፡ የበላይነት ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ ለመቃወም ፡ አልቻሉም ።

በያቅራቢያቸው ፡ ካለው ፡ ባላባት ፡ ሲዋጉ ፡ በመካከሉ ፡ ካሥር ፡ ዓመት ፡ በኋላ
ነጋሢ ፡ ጌራን ፡ ድል ፡ አድርገው ፡ የበላይነታቸውን ፡ አጸደቁበት ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡
ነጋሢ ፡ በሌሎቹ ፡ ላይ ፡ የመፈራትና ፡ የመከበር ፡ መልክ ፡ አገኙ ። ነገር ፡ ግን ፡
አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ የፈሩትም ፡ ያልፈሩትም ፡ ጦርነት ፡ በየጊዜው ፡ እያነሡ ፡ ውጊ
ያው ፡ በመበርከቱ ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ በጎንደር ፡ የሚቀመጡት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡
ነገሥት ፡ ዐፄ ፡ ኢያሱ ፡ አድያም ፡ ሰገድ ፡ በምዕራፍ ፡ ፵፩ ፡ እንደ ፡ ተጻፈው ፡ በመ
ገሮመሪያው ፡ ደብዳቤ ፡ አስቀድመው ፡ ቀጥሎ ፡ እነዚህን ፡ የሸዋ ፡ መኳንንት ፡ ለማስ
ማማት ፡ በሺሕ ፡ ፯፻፹፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከጎንደር ፡ ወደ ፡ ሸዋ ፡ መጥተው ፡ ደብረ ፡
ሊባኖስ ፡ ደረሱ ።

ዐፄ ፡ ኢያሱ ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ መድረሳቸው ፡ ሲሰማ ፡ ባላባቱ ፡ ሁሉ ፡
መጥቶ ፡ በየተራ ፡ ሲገናኝ ፡ አቤቶ ፡ ነጋሢም ፡ እጅ ፡ ነሥተው ፡ ተገናኙና ፡
የዐፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ዘር ፡ መሆናቸውን ፡ ተናገሩ ። ሌሎችም ፡ ሰዎች ፡ የገሩ
ብዝሃነታቸውን ፡ የከፍተኝነታቸውን ፡ ሁኔታ ፡ ለዐፄ ፡ ኢያሱ ፡ አስረዱላቸው ፡ ይባ
ላል ። ስለዚህ ፡ አቤቶ ፡ ነጋሢ ፡ ከሌሎቹ ፡ ይልቅ ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ፊት ፡
ሞገስ ፡ አገኙ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የአርጎብው ፡ ወላስማ ፡ መጥቶ ፡ ከንጉሡ ፡ ተገ
ናኝቶ ፡ ነበርና ፡ ከርሱ ፡ ጋራ ፡ ሆነው ፡ በዚያ ፡ ጊዜ ፡ ወደ ፡ ማኻል ፡ ሸዋ ፡
ገብቶ ፡ በወረራ ፡ ያስፈራውን ፡ የጋላ ፡ ነገድ ፡ እየተዋጉ ፡ አገር ፡ እንዲያቀኑ ፡ ንጉሡ ፡
ዐፄ ፡ ኢያሱ ፡ አቤቶ ፡ ነጋሢን ፡ አዘዟቸው ።

ከዚህ ፡ ቀደም ፡ በምዕራፍ ፡ ፳ ፡ ስለ ፡ ጋሎች ፡ አነሣሥ ፡ ጽፈናል ። በዚያው ፡
መወረት ፡ ጋሎች ፡ አንዳንድ ፡ ሰዎች ፡ እንደሚሉት ፡ በዐፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ጊዜ ፡
አዲስ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የገቡ ፡ ሳይሆን ፡ ከደቡብ ፡ ኢትዮጵያ ፡ በልብነ ፡ ድንግል ፡
ጊዜና ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ባለው ፡ በነገላውደዎስ ፡ በነሱስንዮስ ፡ ጊዜ ፡ ከደቡብ ፡ ኢት
ዮጵያ ፡ በብዛት ፡ እየተጓዙ ፡ ያማራውን ፡ አገር ፡ ስለ ፡ ወረሩ ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ከጋላ ፡
እየተዋጉ ፡ አገር ፡ ማቅናትና ፡ ማስመለስ ፡ እንደ ፡ ትልቅ ፡ ሥራ ፡ ይቁጠር ፡ ነበር ።
ስለዚህ ፡ ነው ፡ ዐፄ ፡ ኢያሱ ፡ ነጋሢን ፡ ከጋላ ፡ ጋራ ፡ እየተዋጋህ ፡ አገር ፡ አቅና ፡
ብለው ፡ ያዘዙበት ፡ ምክንያት ።

ዐፄ ፡ ኢያሱ ፡ ሸዋን ፡ ጎብኝተው ፡ ጠበኞቹን ፡ አስማምተው ፡ ከሸዋ ፡ ወደ ፡
ዋና ፡ ከተማቸው ፡ ወደ ፡ ጎንደር ፡ ከተመለሱ ፡ በኋላ ፡ አቤቶ ፡ ነጋሢ ፡ ከጋሎች ፡
ጋራ ፡ እየተዋጉ ፡ እስከ ፡ ጣርማ ፡ በርና ፡ እስከ ፡ ሮቢ ፡ በጋላ ፡ የተወረረውን ፡
አገር ፡ አስመለሱ ፡ የዓይኔንም ፡ ከተማ ፡ ቁረቁሩ ። በከተማውም ፡ የእመቤታች
ንን ፡ የቅድስት ፡ ማርያምን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አሠሩ ። በጅጌና ፡ በደቦ ፡ ባላ
ገሩን ፡ እየሰበሰቡ ፡ ብዙ ፡ መሬት ፡ እያሳረሱ ፡ እኻል ፡ በማምረት ፡ በማብላት ፡
በማጠጣት ፡ ወታደር ፡ መሰብሰብ ፡ የክፍል ፡ አገራቸውን ፡ በደንብ ፡ ማስተዳ
ደር ፡ ገሮሙ ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ይኻ ፡ ሁሉ ፡ ሲሆን ፡ የሚጠሩበት ፡ የማዕርግ ፡
ስም ፡ ከወዳጃቸው ፡ ሲጻጻፉ ፡ የበታቻቸውን ፡ ሲያዙ ፡ የሚያትሙበት ፡ ማኅ
ተም ፡ ስለሌላቸው ፡ በዚህ ፡ ያዝኑ ፡ ኖሮ ፡ ይኻንኑ ፡ የማዕርግ ፡ ስምና ፡ ማኅ

ተም ፡ ለመቀበል ፡ የደንቡንም ፡ ግብር ፡ ለመስጠት ፡ ጎንደር ፡ ሄደው ፡ ሳሉ ፡ ማገተሙንና ፡ የማዕርጉን ፡ ስም ፡ ተቀብለው ፡ ወዳገራቸው ፡ ወደ ፡ ሸዋ ፡ ሳይመለሱ ፡ መንገዱ ፡ ሁሉ ፡ በጋሎች ፡ ጦር ፡ ተዘጋባቸው ። በመካከሉም ፡ እዚያው ፡ ጎንደር ፡ እንዳሉ ፡ ታመው ፡ ሞቱና ፡ ፊት ፡ አበ ፡ ተቀበሩ ።

ምዕራፍ ፡ ፺፱ ።

አቤቶ ፡ ስብስቱ ፡ (ስብስትያኖስ) ።

ነገሢ ፡ ጎንደር ፡ ሆነው ፡ በሽታቸው ፡ እየባሰባቸው ፡ መሄዱን ፡ በወቁ ፡ ጊዜ ፡ የጦር ፡ መሣሪያዎን ፡ የብር ፡ ካራዬን ፡ ጦራንና ፡ የወርቅ ፡ ቅብ ፡ ጋሻዬን ፡ ለስብስቱ ፡ አልጋዬን ፡ (የግዛት ፡ ሹመቱን) ፡ ለአካዋ ፡ ገንዘቤንና ፡ ርስቱን ፡ ለቀሩት ፡ ልጆቹ ፡ አውርሻለሁ ፡ ብለው ፡ ተናዘው ፡ ኖሮ ፡ በኑዛዜው ፡ መሠረት ፡ አካዋ ፡ በባቱ ፡ ሹመት ፡ ተቀምጦ ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ እንዳጋጣሚ ፡ እርሱ ፡ ያባቱን ፡ ሹመት ፡ በያዘበት ፡ ዓመት ፡ ዝናም ፡ ጠፍቶ ፡ አዝመራ ፡ ሳይሆን ፡ ስለ ፡ ቀረ ፡ መኳንንቱ ፡ የአካዋ ፡ ገድ ፡ አልሆነንም ፡ ብለው ፡ ርሱን ፡ ትተው ፡ ዳኛ ፡ የተባለውን ፡ ሌላውን ፡ የነጋሢን ፡ ልጅ ፡ አስቀመጡት ፡ ይባላል ።

በጎንደር ፡ በነገሥታቱ ፡ ዘር ፡ መካከል ፡ በዙፋን ፡ የተነሣ ፡ ጭቅጭቅና ፡ ጦርነት እንደሚሆን ፡ በዚህ ፡ በሸዋም ፡ አልጋ ፡ ሰባት ፡ የሚሆኑ ፡ የነጋሢ ፡ ልጆች ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ ባልጋ ፡ የሚቀመጠው ፡ ያው ፡ ሕዝብ ፡ የመረጠው ፡ ቢሆን ፡ እነሱ ፡ ግን ፡ እርስ ፡ በራሳቸው ፡ መከራከራቸው ፡ አልቀረም ፡ ነበር ፤ ስብስቱ ፡ ግን ፡ ሁሉንም ፡ ትተው ፡ ወደ ፡ መራቤቱ ፡ ሄደው ፡ በጊዜው ፡ ለነበሩት ፡ ለመራቤቱው ፡ ገዥ ፡ ለመዘምር ፡ አሽከርነት ፡ አደሩ ፡ በዚያም ፡ ሳሉ ፡ በደንም ፡ በሌላውም ፡ ሥራ ፡ ሁሉ ፡ የበረቱ ፡ ሆኑ ። መጨውን ፡ እናውቃለን ፡ የሚሉ ፡ መነኰሳትም ፡ የዚህ ፡ የስብስቱ ፡ ዘር ፡ ያንተን ፡ ዘር ፡ ቀጥቆጦ ፡ ይገዛል ፡ እያሉ ፡ ለመዘምር ፡ ነገሯቸው ። መዘምርም ፡ ከመነኰሳቱ ፡ የሰሙትንና ፡ ስብስቱ ፡ በየጊዜው ፡ የሚያሳዩትን ፡ የጉብዝና ፡ ሥራ ፡ ሲያመዘዝኑ ፡ ትንቢቱ ፡ ይፈጸም ፡ ይሆናል ፡ ሲሉ ፡ ሥጋትም ፡ ቅናትም ፡ አደረባቸው ፡ አሲዘውም ፡ ሊገድሏቸው ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ዘመዶቻቸውን ፡ ከወዲህ ፡ የጋላ ፡ ወረራ ፡ ስላሰለቻቸው ፡ ከዘመዶቻቸው ፡ እናትክ ፡ ታማላችና ፡ ድረስ ፡ የሚል ፡ የሐሰት ፡ መልክት ፡ መጣባቸው ። በሰሙም ፡ ጊዜ ፡ ከመዘምር ፡ ሳይሰናበቱ ፡ ከመራቤቱ ፡ ወዳባታቸው ፡ ወደ ፡ ነጋሢ ፡ ግዛት ፡ ተመለሱ ። ከተመለሱም ፡ በኋላ ፡ ወዲያና ፡ ወዲህ ፡ እያሉ ፡ ሰው ፡ እያሳበሩ ፡ ለብቻቸው ፡ ከጥሙጋና ፡ ከብቹ ፡ ጋላ ፡ ጋራ ፡ እየተዋጉ ፡ ያባርሩ ፡ ዠመር ። በዚህም ፡ ጦርነት ፡ ባገኙት ፡ አሸናፊነት ፡ ዝናቸው ፡ በያለበት ፡ መሰማትና ፡ መድመቅ ፡ ዠመረ ፤ ይልቁንም ፡ ከጋሎቹ ፡ የማረኩት ፡ ስብስቱና ፡ ገንዘብ ፡ ክብረት ፡ ስላተረፈላቸው ፡ በዚህ ፡ የምርኮም ፡ ክብትና ፡ ገንዘብ ፡

ብዙ ፡ ተከታይ ፡ ስላገኙ ፡ በነጋሢ ፡ አልጋ ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ በተቀመጠው ፡ ወንድ ፡ ማቸው ፡ በዳኛ ፡ ዘንድ ፡ ምቀኝነትን ፡ ሥጋትን ፡ ፈጠረባቸው ። በለሳሎችም ፡ ወደ ፡ ዳኛ ፡ ዘንድ ፡ እየቀረቡ ፡ ግምን ፡ ስትሆን ፡ ነው ፡ የምትመለከተው ፡ ስብስቱን ፡ አሁኑን ፡ ወግተኝ ፡ ካላጠፋኝ ፡ በኋላ ፡ አትችለውምና ፡ አሁኑኑ ፡ አስብበት ። ፡ እያሉ ፡ ይመክሩት ፡ ገሮመር ። ዳኛም ፡ ካሽከሮቹ ፡ ጋራ ፡ መክሮ ፡ ግዳዩና ፡ ቀቤው ፡ ይበቃኛል ፡ ከጋላ ፡ የማረክኻውን ፡ ከብትና ፡ ገንዘብ ፡ ወደኔ ፡ አግቢ ፡ የሚል ፡ ትእዛዝ ፡ ለስብስቱ ፡ ላከባቸው ። ስብስቱም ፡ አላደርገውም ፡ ብለው ፡ መለሱ ፡ ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ሁለቱ ፡ ወንድማማቾች ፡ የየግል ፡ ጠራቸውን ፡ ይዘው ፡ ተሰልፈው ፡ ተዋጉና ፡ ስብስቱ ፡ አሸነፉና ፡ በባታቸው ፡ በነጋሢም ፡ አልጋ ፡ ተቀመጡ ።

በዚህ ፡ ዘመን ፡ (1) ፡ ስለ ፡ ስብስቱ ፡ ቀጥሎ ፡ ያለው ፡ ተገጠመላቸው ፡ ይባላል ፡ ይኸንንም ግጥም ፡ ግማሹን ፡ ካንዳንድ ፡ የሸዋ ፡ ሽማግሌ ፡ ከሰማሁት ፡ በኋላ ፡ በሙሉ ፡ ተጠራቅሞ ፡ ብላቱን ፡ ጌታ ፡ ጎሩይ ፡ አሳትመው ፡ ሳይጠረዝ ፡ በተበታተነው ፡ መጽሐፍ ፡ ላይ ፡ ስላገኘሁት ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ጽፌዋለሁ ፡ ይህም ፡ ግጥም ፡ እንደጉጃሞች ፡ ምሥጢርና ፡ ሰምና ፡ ወርቅ ፡ ሳይኖረው ፡ ስብስቱ ፡ በመራቤቱ ያሳለፉትን ፡ የሕይወት ፡ ታሪካቸውን ፡ ባንድ ፡ የጦር ፡ ውርወራ ፡ ፩ ፡ ጉሽ ፡ መግደላቸውን ፡ ከዚያ ለያዙ ፡ ሲሉ ፡ ከመራቤቱ ፡ አምልጠው ፡ ዐይኔ ፡ መሄዳቸውን ፡ በዚያም ፡ ወንድማማቾች ፡ ድል ፡ አድርገው ፡ ያባታቸውን ፡ አልጋ ፡ ማግኘታቸውን ፡ በተርታ ፡ አገጣጠም ፡ ይገልጣል ።

ግጥሙም ፡ ይህ ፡ ነው ።

የነጋሢ ፡ ልጆች ፡ አልተስማሙም ፡ ከቶ ፡
አባታቸው ፡ ቢሞት ፡ ፯ ፡ ልጆች ፡ ትቶ ፡
አንዱን ፡ አንዱ ፡ ጠላው ፡ ሁከት ፡ አስነሥቶ
ስብስቱም ፡ ለቀቀ ፡ ሄደ ፡ ካገር ፡ ወጥቶ ።
ከወንድሞቹ ፡ ጋር ፡ መጋደልን ፡ ጠልቶ ።
ወደ ፡ ቁላ ፡ ወርዶ ፡ አደረ ፡ ለጌታ ፡
ጌታውም ፡ ወደደው ፡ ሰጠው ፡ ከበሬታ ።
አደን ፡ ሄዶ ፡ ጌታው ፡ ሠራዊት ፡ ሲፈታ ፡

(1) በግጥሙ ፡ ውስጥ ፡ “ፈጽሞ ፤ . . . . በዚህ ፡ ምክንያት ፡ . . . .” የሚል ፡ ንግግር ፡ እያለፈ ፡ ይገኛል ፡ ስለዚህ ፡ የዚህ ፡ ዐይነት ፡ ንግግር ፡ በስብስቱ ፡ ጊዜ ፡ ያለ ፡ አይመስልምና ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ የተገጠመ ፡ ይመስላል ።

ባንድ ፡ ውርወራ ፡ አስቀረው ፡ ጎቹን በቱማታ ። (1)
 የጎብ ፡ ሰንበር ፡ በላ ፡ ቀኝ ፡ እጁም ፡ በረታ ።
 ለጌታው ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ ትንቢት ፡ ቢነግረው ፡
 የርሱን ፡ ዘር ፡ ስብስቱ ፡ ኋላ ፡ እንዲገዛው ፡
 በወደደው ፡ ፈንታ ፡ ፈጽሞ ፡ ጠላው ፤
 ሊያስረውም ፡ ፈለገ ፤ ደግሞም ፡ ሊገድለው ።
 ጋላ ፡ አስቸግሯቸው ፡ እጅግ ፡ ተጨንቀው ፡
 ዘመዶቹ ፡ ላኩ ፡ ምክንያት ፡ አርገው ፤
 እናትክ ፡ ታመዋል ፡ ድረስ ፡ ና ፡ ብለው ፡
 የቅንነት ፡ አምላክ ፡ ከሞት ፡ አዳነው ።
 ሊታሰር ፡ ተመክሮ ፡ ሲሉ ፡ ነግ ፡ ሣልስት ፡
 እናትክ ፡ ታመዋል ፡ ብለው ፡ ቢነግሩት ፡
 ደንግጦ ፡ ተነሣ ፡ በዚህ ፡ ምክንያት ፤
 ፈጥኖ ፡ አገሩ ፡ ሄደ ፡ ሳይሰናበት ።
 ፈልጎ ፡ ቢያጣው ፡ ላከ ፡ ወደ ፡ ቤት ፡
 ያ ፡ ቁለኛው ፡ ጌታው ፡ ሆነበት ፡ ጸጸት ።
 እያለ ፡ ተከዘ ፡ ምነው ፡ በሞትሁት ፤
 ምነው ፡ በደለማ ፡ በፊት ፡ በያዝሁት ፡
 አመለጠኝ ፡ ብሎ ፡ ነደደ ፡ እንደ ፡ አሳት ።
 የእግዚአብሔርን ፡ ፈቃድ ፡ ያስቀረ ፡ መስሎት ፡
 አምላክ ፡ የፈቀደው ፡ ያሰበው ፡ ከጥንት ፡
 ምን ፡ ቢሆን ፡ አይቀርም ፡ በሌላ ፡ ብልህነት ።
 በከንቱ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ እንዲያው ፡ መታከት ፤
 በትእዛዝ ፡ አይሆንም ፡ አልጋና ፡ መንግሥት ፡
 ከላይ ፡ ካልፈቀደ ፡ አምላክ ፡ ጸባዎት ።
 ነጋሢም ፡ አዘዘ ፡ አልጋውን ፡ ላከዋ ፡
 ዝናም ፡ አልዘንም ፡ አለ ፡ በግዛቱ ፡ ሸዋ ፡
 አምላክ ፡ ባይፈቅድለት ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ ጠላዋ ።
 ዳኛም ፡ ግንባር ፡ አጣ ፡ አላገኘም ፡ ግርማ ፡
 በስብስቱ ፡ ጉልበት ፡ አልጋውን ፡ ተቀማ ።
 ስብስቱ ፡ ተመርጦ ፡ አምላክ ፡ ፈርዶለት ፡
 ለልጅ ፡ ልጁ ፡ ሆነ ፡ የሸዋ ፡ መንግሥት ።

(1) የመራቤቱ ፡ ገዥ ፡ መዘምር ፡ ለአደን ፡ ወደ ፡ ቁላ ፡ ወርዶ ፡ ሳለ ፡ አንድ ፡ ጎብ ፡ እየሮጠ ፡ መጥቶ ፡ መዘምርን ፡
 ሊገድል ፡ ሲል ፡ ሠራዊቱ ፡ ሁሉ ፡ ፈርቶ ፡ ሸሸ ፡ ስብስቱ ፡ ግን ፡ ጭርማው ፡ ስብስቱ ፡ ብለው ፡ ፎካረው ፡ ጠራቸውን ፡
 በንይል ፡ ነዝረው ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ ውግ ፡ ጎቹን ፡ ገድለው ፡ መዘምርን ፡ ከሞት ፡ ማዳናቸውን ፡ ሲጠቅስ ፡ ነው ፡
 (2) ይህ ፡ ሁሉ ፡ አገር ፡ በይፋት ፡ ውስጥ ፡ ነው ።

እንግዲህ : ስብስቱ : ወንድማቸውን : ዳኛን : አሸንፈው : በባታቸው : በነ
 ጋሢ : አልጋ : ከተቀመጡ : በኋላ : ላባቴ : ለነጋሢ : ሞት : ውሎ : አደርጋለ
 ሁና : ወዳጅ : ዘመዴ : የሆንክ : ሁሉ : ሾላ : ሜዳ : ድረስ : ተሰብስበክ : አላቅ
 ሰኝ : ሲሉ : በያለበት : መልክት : ላኩ ። በዚህ : ጊዜ : የሚሰታቸው : ወገኖች :
 ደቦች : ያያታቸው : የወይዘሮ : ሰንበልት : ወገኖች : መላ : አራድማ : የልጃቸው :
 የአብዬ : ሚስት : ወገኖች : እነአፍሮ : አይገባ : ተሰብስበው : መጡ ። ከነዚህም :
 በቀር : የይፋት : ወላስማ : ከነሰው : የላሎ : ምድር : ሰው : ሁሉ : መጥቶ : የው
 ሎው : ለቅሶ : ተለቅሶ : ካለቀ : በኋላ : «ከእንግዲህ : ወዲህ : የማዕርግ : ስሜ :
 መርድ : አዝማች : ነውና : ወደ : ፊት : መርድ : አዝማች : ስብስቱ : ብሎ : ያልጠ
 ራኝን : እቀጣዋለሁ» : ብለው : በዚያው : ሳሉ : ዐዋጅ : አስነገሩ : ይባላል ።

ከዚህ : በኋላ : መርድ : አዝማች : ስብስቱ : ፩ : ጊዜ : በቀረጥ : አምባ :
 ፩ : ጊዜ : ራሳቸው : በቁረቁሩት : በዶቃቂት : (2) ፩ : ጊዜ : በባታቸው : ከተማ :
 በዐይኔ : እየተዘዋወሩ : ሲቀመጡ : በይፋት : ከገባው : ከከረዩ : ጋራ : እየተዋጉ :
 ሲያስወጡ : በመካከሉ : ከልጃቸው : ከአብዬ : ጋራ : ጠብ : አበቀሉ ።

መርድ : አዝማች : ስብስቱ : ከደባ : ባላባት : ወገን : ከሚወለዱት : ሴት :
 አብዬን : ወለዱ ። አብዬም : ተወልደው : እንዳደጉ : ከመንዝ : የማማን : ልጅ :
 ታጉንስጥያን : አግብተው : ሲኖሩ : በኋላ : እሙሉ : ሰውነት : ደርሰው : ጭፍራም :
 አበጅተው : በኑሯቸውም : ካባታቸው : ተለይተው : በዶቃቂት : መቀመጥ :
 ዠመሩ ። ታቦት : ለመትከል : ግን : በያስቡ : በግራኝ : ወረራ : ምክንያት : አብ
 ያተ : ክርስቲያናቱ : ተቃጥለው : ታቦት : ስላጡ : ተቸገሩ ። ስለዚህ :
 አባታቸው : ካሉበት : ከተማ : ከዐይኔ : የቅዱስ : ሚካኤልን : ታቦት : ሰርቀው :
 ወደ : ዶቃቂት : ወሰዱ : ይባላል ።

ይኸም : የአብዬ : ሁኔታ : በስብስቱ : ዘንድ : እንደ : መሸፈት : ያክል :
 ተቈጠረና : ስብስቱ : ጦር : ይዘው : ወደ : ዶቃቂት፡ጌዳ ። አብዬ : ግን : ካባታቸው :
 ጋራ : መዋጋትን : ሳያስቡ : በሰላም : ቆመው : ሲጠብቁ : ስብስቱ : አብዬን : ከሰዎ
 ቻቸው : ለይተው : ሊመቱ : ሲተናነቁ : ቆመው : ይመለከቱ : ከነበሩት : ከአብዬ :
 አሸከሮች : አንዱ : ስብስቱን : ወግቶ : ገደላቸው ። አብዬ : ደግሞ : ገዳዩን : በማ
 መስገን : ፈንታ : ቢሆን : ትገላግል : ነበር : እንጂ : ለምን : አባቴን : ገደልክ :
 ብለው : መልሰው : አሸከራቸውን : ገደሉት : ይባላል ።

ይህን : የመሰለው : ታሪክ : በብዙ : ታላላቅ : ሰዎች : ዘንድ : ተፈጽሟል ።
 ለምሳሌ : ዳዊትና : ሳኦል : በሚዋጉበት : ጊዜ : የዳዊት : አሸከሮ : ጌታውን : ደስ :
 ለማሰኘት : ሌሊት : ሳኦል : ወደ : ተኛበት : ሰፈር : ጌዶ : ቢገድለው : ዳዊት :
 እግዚአብሔር : በቀበው : ንጉሥ : ላይ : እጅክን : እንደምን : ዘረጋክ : ብሎ :
 አሸከሩን : ገድሎታል ።

ትልቁ ፡ እስክንድርና ፡ ዳርዮስ ፡ ሲዋጉ ፡ ዳርዮስ ፡ ተሸንፎ ፡ ሲመለስ ፡ እስክንድርን ፡ ደስ ፡ ያሰኘሁ ፡ መስሎት ፡ አንድ ፡ የፋርስ ፡ መከራን ፡ ንጉሡን ፡ ዳርዮስን ፡ ቢገድለው ፡ እስክንድር ፡ ገዳዩን ፡ ይዘ ፡ ለዳርዮስ ፡ ወንድም ፡ በፈቀድኸው ፡ ዐይነት ፡ አወቃይተኸ ፡ የወንድምኸን ፡ ጠላት ፡ ግደለው ፡ ብሎ ፡ አሳልፎ ፡ አስገድሎታል ።

ይኸም ፡ በጦርነት ፡ ላይ ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ ምርኮኛን ፡ እንዳንገድል ፡ በዘመዳሞችም ፡ መካከል ፡ ጦርነት ፡ ቢደረግ ፡ አንደኛውን ፡ ለማስደሰት ፡ የወደቀውን ፡ እንዳናጠቃ ፡ ለመጠንቀቅ ፡ ሲረዳን ፡ በሌላው ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ ጠላት ፡ ሆኖ ፡ የወደቀም ፡ ቢሆን ፡ «ንጉሥ» ፡ የተባለው ፡ በማንም ፡ እጅ ፡ ሲገደል ፡ በኛም ፡ ይኸው ፡ ነው ፡ በማለትና ፡ ንጉሣዊ ፡ አካልን ፡ ለማስከበር ፡ ሲሉ ፡ የተሸነፉት ፡ ነገሥታቶች ፡ በሌላ ፡ ሰው ፡ እጅ ፡ እንዲመቱና ፡ እንዲገደሉ ፡ አሸናፊዎች ፡ ነገሥታቶች ፡ የማይፈቅዱ ፡ መሆናቸውን ፡ ያስረዳል ።

ምዕራፍ ፡ ፻ ።

መርድ ፡ አዝማች ፡ አብዬ ።

መርድ ፡ አዝማች ፡ አብዬ ፡ (የክርስትና ፡ ስማቸው ፡ ቀዳሜ ፡ ቃል ፡) ባባታቸው ፡ አልጋ ፡ ከተቀመጡ ፡ በኋላ ፡ ከዶቃቂት ፡ አልፈው ፡ የሐር ፡ አምባን ፡ ከተማ ፡ ቁርቀረው ፡ የቅዱስ ፡ ሚካኤልን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አሠሩ ። አባታቸው ፡ መርድ ፡ አዝማች ፡ ስብስቱ ፡ እስከ ፡ ዐዋዲ ፡ እያሳረሱ ፡ ያለሙትን ፡ እርሳቸው ፡ ደግሞ ፡ እስከ ፡ አይራራ ፡ ወንዝ ፡ ድረስ ፡ እያሳረሱ ፡ ብዙ ፡ ያልታረሰ ፡ መሬት ፡ አለሙ ።

በዘመናቸው ፡ ለጉንደሩ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ለዳግማዊ ፡ ኢያሱ ፡ (ብርሃን ፡ ሰገድ) ፡ ግብር ፡ ከልክለው ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ በራስ ፡ ወልደ ፡ ልዑል ፡ በራስ ፡ ወዳጅ ፡ በአየሌ ፡ ወሰኑ ፡ የሚመራ ፡ ጦር ፡ ተልከባቸው ፡ የተላኩትን ፡ አሸንፈው ፡ እነራስ ፡ ወልደ ፡ ልዑልን ፡ (የአቱጌ ፡ ምንትዋብን ፡ ወንድም) ፡ እነአየሌ ፡ ወሰኑን ፡ ከ፯፻ ፡ ጠመንዥ ፡ ጋራ ፡ መማረካቸው ፡ በኋላም ፡ በርቅ ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ልዑልን ፡ መልሰው ፡ ለአየሌ ፡ ወሰኑ ፡ ሹመት ፡ ሰጥተው ፡ ማስቀረታቸው ፡ የዐዲ ፡ ኢያሱ ፡ ብርሃን ፡ ሰገድ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ በተተረከበት ፡ በምዕራፍ ፡ ፸፮ ፡ ውስጥ ፡ በሰፊው ፡ ተዘርዝሯል ። ይኸውም ፡ ድል ፡ የአብዬን ፡ የጉብዝና ፡ ወሬ ፡ በያለበት ፡ አስፋፋ ።

መርድ ፡ አዝማች ፡ አብዬ ፡ በዚህ ፡ ጦርነት ፡ ከተማረኩ ፡ በኋላ ፡ በፈቃዳቸው ፡ ሸዋ ፡ በቀሩት ፡ ጉንደራዎች ፡ የጉንደር ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ሥርዓትና ፡ ልማድ ፡ በሸዋ ፡ በግዛታቸው ፡ እንዲለመድ ፡ አደረጉ ። እንደዚሁም ፡ የእጅ ፡ ሥራ ፡ የሚያውቁትን ፡ ፈላጎች ፡ እየለዩ ፡ ማረሻ ፡ ይማ ፡ ወገል ፡ እያሠሩ ፡ የእርሻ ፡ ሥራ ፡ በሰፊው ፡ እንዲለማ ፡ ጋሻና ፡ ጦር ፡ አንካሴ ፡ ጉራዴ ፡ ሰይፍ ፡ እያሠሩ ፡ የጦር ፡ መሣሪያ ፡ ለወታደሮቻቸው ፡ እንዲዘጋጅ ፡ አደረጉ ። በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ባብዬ ፡ ዘመን ፡ የወታደርነትና ፡ የግብርና ፡ ሥራ ፡ የቤተ ፡ መንግሥት ፡ ሥርዓት ፡ ከቀድሞው ፡ ይበልጥ ፡ ተስፋፋቶ ፡ ነበር ።

አምኃዩስ ፡ ልጃቸውን ፡ አስፋ ፡ ወሰንን ፡ ቅኔ ፡ እንዲማሩ ፡ ካራት ፡ አሽከሮች ፡ ጋራ ፡
 ወደ ፡ ቢዛነ ፡ ወልዱ ፡ ላኳቸው ። አስፋ ፡ ወሰን ፡ መንዝ ፡ ሔደው ፡ ከኝሁ ፡ መም
 ሀር ፡ ቅኔ ፡ ተምረው ፡ ከስመረቁ ፡ በኋላ ፡ ከመንዝ ፡ ተነሥተው ፡ ወደ ፡ አንኮበር ፡
 ለመምጣት ፡ ወደራ ፡ (የጎላ ፡ ወደራ ፡ ማርያም ፡ አይደለም) ፡ ላይ ፡ ሲደርሱ ፡ ጊዜ ፡
 መሸባቸውና ፡ የአምኃዩስ ፡ ቀብት ፡ በሆኑት ፡ በወይዘሮ ፡ አትሞች ፡ ሆይ ፡ ቤት ፡
 አሳድሩኝ ፡ ብለው ፡ አደሩ ። በዚያም ፡ ሳሉ ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡ የአምኃዩስ ፡ ልጅ ፡
 መሆናቸውን ፡ ሴትዮቸው ፡ የአምኃዩስ ፡ ቀብት ፡ መሆናቸውን ፡ ሳይገላለጡ ፡ በሌ
 ላውም ፡ ወገን ፡ የአስፋ ፡ ወሰን ፡ የወጣትነት ፡ ጊዜና ፡ የመልካቸው ፡ ቀንኸና ፡ ለወይ
 ዘሮዬቱ ፡ ደስ ፡ ስለሰኛቸው ፡ የአስፋ ፡ ወሰንን ፡ ጓደኞች ፡ እሌላ ፡ ቤት ፡ አሳድረው ፡
 ወይዘሮ ፡ አትሞች ፡ ሆይና ፡ ወጣቱ ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡ ባንድነት ፡ አደሩ ። በዚህ ፡
 ባንድ ፡ ሌሊት ፡ ግንኙነት ፡ ሴትዮቸው ፡ ፀንሰው ፡ በኋላ ፡ ወሰን ፡ ሰገድን ፡ ወለዱ ፡
 ይባላል ።

አስፋ ፡ ወሰን ፡ ወደራ ፡ አድረው ፡ አንኮበር ፡ ከተማ ፡ በገቡ ፡ ጊዜ ፡ አባታ
 ቸው ፡ በናፍቆት ፡ ስመው ፡ ተቀበሏቸው ። አባትና ፡ ልጁም ፡ በፍቅር ፡ አንድነት ፡
 ሲኖሩ ፡ ወይዘሮ ፡ አትሞች ፡ ሆይ ፡ ከስፋ ፡ ወሰን ፡ ወሰን ፡ ሰገድን ፡ መውለዳቸው ፡
 ተሰማ ፡ አስፋ ፡ ወሰንም ፡ የሠሩትን ፡ ሥራ ፡ ስለሚያውቁና ፡ ሴትዮቸውም ፡ ያባታ
 ቸው ፡ ቀብት ፡ መሆናቸውን ፡ ስለሰሙ ፡ አባታቸውን ፡ ፈርተው ፡ ከንኮበር ፡ ሾሽ
 ተው ፡ እንደ ፡ መነኩሴ ፡ ቆብ ፡ ደፍተው ፡ ዳባ ፡ ደርበው ፡ ፍርኩታ ፡ ገዳም ፡ ገቡ ፡
 ይባላል ።

መርድ ፡ አዝማች ፡ አምኃዩስም ፡ በልጃቸው ፡ መጥፋት ፡ ተጽጽተው ፡ በየገዳ
 ማቱና ፡ በየአድባራቱ ፡ ወጥ ፡ ፅግን ፡ ምጽቀት ፡ እየላኩ ፡ አትርሱኝ ፡ ብለው ፡
 ኖሮ ፡ ለፍርኩታ ፡ ገዳምም ፡ ድርሻው ፡ ሲመጣ ፡ በዚህ ፡ መንገድ ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡
 ያባታቸውን ፡ መጨነቅ ፡ ሊገነዘቡ ፡ ቻሉ ፡ ይባላል ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ምሥጢራቸው
 ውን ፡ ለገዳሙ ፡ መምህር ፡ በዝርዝር ፡ አስረዱና ፡ ተፈላጊው ፡ የምኃዩስ ፡ ልጅ ፡
 ርሳቸው ፡ መሆናቸውን ፡ አስረዱ ። መምህሩም ፡ ልጅዎ ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡ በዚህ ፡
 በፍርኩታ ፡ ገዳም ፡ አለ ፡ ብለው ፡ ወዳንኮበር ፡ ለአምኃዩስ ፡ ላኩ ። ቀጥለውም ፡
 ራሳቸው ፡ ይዘው ፡ ሔደው ፡ አባትና ፡ ልጁን ፡ አገናኝተው ፡ አስታረቋቸውና ፡
 ደስታ ፡ ሆነ ። ነገር ፡ ግን ፡ ይህ ፡ ነገር ፡ ለተርታው ፡ ሰው ፡ አልተገለጸ ፡ ኖሮ ፡ መም
 ህሩና ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡ የመነኩሴ ፡ ልብሳቸውን ፡ ሳይለውጡ ፡ አምኃዩስ ፡ ግብር ፡
 አግብተው ፡ ሲያበሉ ፡ ሲያጠጡ ፡ አንዱ ፡ የአምኃዩስ ፡ አሽከር ፡ ተነሥቶ ፡ አይገቡ
 ገብቼ ፡ የጌታዬን ፡ ልጅ ፡ አስፋ ፡ ወሰንን ፡ አመጣለሁ ፡ ብሎ ፡ ቢፎክር ፡ አምኃዩስ ፡
 «ተው ፡ አንተ ፡ እንደዚህ ፡ አትናገር ፡ ሳይሆንልክ ፡ የቀረ ፡ እንደሆነ ፡ እናባ ፡ ይታ
 ዘቡኻል» ፡ አሉት ፡ ይባላል ። ይህ ፡ ንግግር ፡ ከማሳቁ ፡ በቀር ፡ መርድ ፡ አዝማች ፡
 አምኃዩስ ፡ የንግግር ፡ ዘዴ ፡ እንደነበራቸው ፡ ያስረዳል ።

በኋላ ፡ ግን ፡ መርድ ፡ አዝማች ፡ አምሳይስ ፡ የገዳሙን ፡ መምህር ፡ አስናብተው ፡ የአስፋው ፡ ወሰንን ፡ የምንኩስና ፡ ልብስ ፡ አሰልቀው ፡ የሚገባቸውን ፡ ያማረ ፡ ልብስ ፡ አስለብሰው ፡ ለመኳንንቱም ፡ ለወታደሩም ፡ አስተዋወቋቸው ። የተወለደውንም ፡ ልጅ ፡ ከወደራ ፡ አስመጥተው ፡ ስሙን ፡ ወሰን ፡ ሰገድ ፡ ብለው ፤ ሠየሙት ፡ ይባላል ።

መርድ ፡ አዝማች ፡ አምሳይስ ፡ ሐር ፡ አምባና ፡ አንኮበር ፡ እየተዘዋወሩ ፡ ፴፬ ፡ ዓመት ፡ ከገዙ ፡ በኋላ ፡ በ፲፯፻፷፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በጥር ፡ ወር ፡ ሞተው ፡ ራሳቸው ፡ በሠሩት ፡ በንኮበር ፡ በቅዱስ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ተቀበሩ ።

ምዕራፍ ፡ ፻፪ ።

መርድ ፡ አዝማች ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡ - የሞረት ፡ ጥዱ ፡ እንደ ፡ ገበረ ።

መርድ ፡ አዝማች ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡ በ፲፯፻፷፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በባታቸው ፡ አልጋ ፡ ተቀመጡ ። በርሳቸውም ፡ ዘመን ፡ በገንደር ፡ መንግሥት ፡ ዐፄ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ በመዠገ ጦሪያ ፡ ዐፄ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ተፍጻሚተ ፡ መንግሥት ፡ በመጨረሻ ፡ የነበሩትና ፡ ታላቁ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ እንደራሴ ፡ የነበሩበት ፡ ጊዜ ፡ ነው ።

መርድ ፡ አዝማች ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡ በባታቸው ፡ አልጋ ፡ ከተቀመጡ ፡ ወዲህ ፡ ያንኮበርን ፡ ከተማ ፡ ከቀድሞው ፡ አሻሻሉ ። አባታቸው ፡ አምሳይስ ፡ የቅዱስ ፡ ጊዮርጊስን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አሠርተው ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ እንዲሁም ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡ በጊዜያቸው ፡ የቅድስት ፡ ማርያምን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አሠሩ ፡ ግዛታቸውንም ፡ አስፋ ። ከባታቸው ፡ ቀሳብት ፡ ከወይዘሮ ፡ አትሞች ፡ ሆኖ ፡ የተወለዱትም ፡ ልጃቸው ፡ ወሰን ፡ ሰገድ ፡ ለመርነት ፡ ስለ ፡ ደረሱ ፡ በጠባያቸው ፡ የጉብዝናና ፡ የተዋጊነት ፡ መንፈስ ፡ ስለ ፡ ነበራቸው ፡ በባታቸው ፡ ውስጥ ፡ እየታዘዙ ፡ ግድምን ፡ ኤፍራታን ፤ አንጾኪያና ፡ ግሼን ፤ ሞረትንና ፡ መራ ፡ ቤቴን ፡ እየተዋጉ ፡ አቀኑ ። በነጋሢ ፡ ዘመን ፡ ተከፋፍለው ፡ ይኖሩ ፡ ከነበሩት ፡ በላባቶች ፡ ውስጥ ፡ የሞረት ፡ ጥዱን ፡ ለማስገበር ፡ የሚያስፈራራባት ፡ ጊዜ ፡ ነበርና ፡ ከሞረት ፡ ከጥዱ ፡ ወገን ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ያለው ፡ ግጥም ፡ በዚያ ፡ ጊዜ ፡ ተገጠመ ፡ ይባላል ።

አስፋ ፡ ወሰን ፡ ይፋት ፡ ጠንክረው ፡ ይረሱ ፤
ሞረት ፡ ጥዱል ፡ ብለው ፡ ከመመላለሱ ።
በሞረት ፡ ጥዱ ፡ አለና ፡ ላስገብረው ፡ ከምትል ፡ ዝም ፡ ብለኻ ፡
አረስ ፡ ማለት ፡ ነው) ።

የአስፋ ፡ ወሰን ፡ መልስ ።
ለሞራር ፡ ለቀንበር ፡ የሚሆነኝን ፤
ሳልቆርጠው ፡ አልቀርም ፡ (ሳልገዛው ፡ አልቀርም ፡ ማለት ፡ ነው) ፡
ዘንድሮ ፡ ጥዱን ።

የጥዱ ፡ መልስ ።

ያባቱ ፡ አገር ፡ ሞረት ፡ ሴቱን ፡ ያሳምራል ።

ወንዱን ፡ ያደረጃል ።

ምንጩን ፡ ያመነጫል ፡

ጠበሉን ፡ ያፈልቃል ፡

ቢለመልም ፡ እንጂ ፡ ጥዱ ፡ መች ፡ ይደርቃል ።

(ቢገዛ ፡ እንጂ ፡ መቼ ፡ ይገዛል ፡ ማለት ፡ ነው) ።

ነገር ፡ ግን ፡ ለግጥም ፡ መልስ ፡ ሲያገኙ ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡ ለማስገበር ፡

በሄዱ ፡ ጊዜ ፡ የርሳቸውን ፡ ጦር ለመመለስ ፡ የበቃ ፡ ኃይል ፡ ስላልነበራቸው ፡ ላስፋ ፡ ወሰን ፡ በግዴታ ፡ ገበሩ ።

በዚህ ፡ መካከል ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡ ከወሰን ፡ ሰገድ ፡ ሌላ ፡ ከመንዝ ፡ ባላ ባት ፡ ከምትወለድ ፡ ሴት ፡ ኢየሁዳ ፡ የሚባል ፡ ልጅ ፡ ወልደው ፡ ነበርና ፡ አን ዳንድ ፡ መካሪዎች ፡ አባትክ ፡ አንተን ፡ ትተው ፡ ለኢየሁዳ ፡ አልጋውን ፡ ሳያወርሱ ፡ አይቀሩም ፡ ብለው ፡ ለወሰን ፡ ሰገድ ፡ ነገሯቸው ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ወሰን ፡ ሰገድ ፡ ባባታቸው ፡ ላይ ፡ ሸፍተው ፡ ሲሄዱ ፡ አባትዮው ፡ ከኋላ ፡ ገሥግሠው ፡ ዐጥንት ፡ መስበሪያ ፡ ላይ ፡ ደርሰው ፡ ጥቂት ፡ ከተዋጉ ፡ በኋላ ፡ ያዟቸውና ፡ በሻሽ ፡ አስረዋቸው ፡ ወዳንኮበር ፡ መልስ ፡ ሆነ ። በሻሽ ፡ ያሰሩበትም ፡ ምክንያት ፡ ወሰን ፡ ሰገድ ፡ በብረት ፡ ይሞታል ፡ የሚሉ ፡ ንግር ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ የብረት ፡ ስንሰለት ፡ ያገባሁበት ፡ እንደሆነ ፡ ልጄ ፡ ይሞትብኛል ፡ ብለው ፡ ነው ፡ ይባላል ። በኋላም ፡ የሾፈቱበትን ፡ ምክንያት ፡ ቢጠይቋቸው ፡ ከርስዎ ፡ ሕይወት ፡ በኋላ ፡ አልጋዎን ፡ ለኢየሁዳ ፡ ሊያወርሱት ፡ አስባል ፡ ማለትን ሰምቼ ፡ ነው ፡ ብለው ፡ የልባቸውን ፡ ገለጹላቸው ። አስፋ ፡ ወሰንም ፡ ይኸን ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ እኔ ፡ ሕይወቴ ፡ ሳለ ፡ አልጋዬን ፡ የፈለግክ ፡ መስ ሎኝ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ከኔስ ፡ በኋላ ፡ ካንተ ፡ በቀር ፡ አልጋዬን ፡ ለሌላ ፡ አላወርስም ፡ ብለው ፡ ቃል ፡ ገቡላቸው ፡ ወሰን ፡ ሰገድም ፡ ባባታቸው ፡ ዘመን ፡ አልጋ ፡ ላይፈልጉ ፡ ምለው ፡ ተራረቁ ።

መርድ ፡ አዝማች ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡ መንዝ ፡ ሂደው ፡ የተማሩትን ፡ ቅኔ ፡ በሸዋ ፡ አልጋ ፡ ከተቀመጡ ፡ በኋላ ፡ ሲመቻቸው ፡ ራሳቸው ፡ በቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ በቅኔ ፡ ማኅሌት ፡ እየተገኙ ፡ ለተመሪው ፡ እየነገሩ ፡ ይቀኙ ፡ ነበር ። በሥራ ፡ ምክንያት ፡ ሳይመቻቸው ፡ የቀረ ፡ እንደሆነ ፡ ግን ፡ ቅኔውን ፡ ጽፈው ፡ በበዓል ፡ ቀን ፡ ወደየ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያኑ ፡ እየላኩ ፡ ተመሪው ፡ ጽሑፉን ፡ እያየ ፡ ያዘመው ፡ ነበር ፡ ይባላል ።

አስፋ ፡ ወሰን ፡ በዘመናቸው ፡ አንድ ፡ ባሕታዊ ፡ መነኮሴ ፡ ዕድሜክ ፡ አጭር ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ ስለ ፡ ነገራቸው ፡ ያለውን ፡ የመንግሥታቸውንም ፡ የራ ሳቸውንም ፡ ገንዘብ ፡ ለየገዳማቱና ፡ ለየአድባራቱ ፡ እዘኑልኝ ፡ እያሉ ፡ በማከ

ፋፈል ፡ ግምጃ ፡ ቤታቸው ፡ ባዶ ፡ ነበር ፡ ይበላል ። ርሳቸው ፡ ግን ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ከመንግሥታቸው ፡ በፊት ፡ ያለውን ፡ ዕድሜያቸውን ፡ ለመወሰን ፡ ቢቸግረን ፡ በግዛት ፡ ብቻ ፡ ሸፎ ፡ ዓመት ፡ ከሦት ፡ ወር ፡ ገዝተው ፡ ሞቱ ፡ የተቀበሩበትም ፡ ራሳቸው ፡ በወሩት ፡ በንኮበር ፡ ቅድስት ፡ ማርያም ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ነው ።

ምዕራፍ ፡ ፻፫ ።

መርድ ፡ አዝማች ፡ ወሰን ፡ ሰገድ ።

መርድ ፡ አዝማች ፡ ወሰን ሰገድ ፡ ከባታቸው ፡ ከዐፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ዘር ፡ የመጡ ፡ ሲሆኑ ፡ እናታቸው ፡ ወይዘሮ ፡ አትሞችሆኖ ፡ ደግሞ ፡ ከዋየት ፡ በመለስ ፡ እስከ ፡ ተከዜ ፡ ላለው ፡ አገር ፡ ባላባት ፡ ከሆኑት ፡ የሚወለዱ ፡ የባላባት ፡ ዘር ፡ ናቸው ፡ ይበላል ። ከባላባትነቱም ፡ ይልቅ ፡ ከአቤቶ ፡ ያዕቆብ ፡ ሲያያዝ ፡ ከመጣው ፡ ከጎንደር ፡ ነገሥታት ፡ ዘር ፡ ይወለዳሉ ፡ ይበላል ።

ነገሥታትና ፡ ባላባቶች ፡ ሁሉ ፡ አባታቸው ፡ የተከለውን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ የቁረቁረውን ፡ ከተማ ፡ እየተው ፡ ስማቸው ፡ የሚጠራበት ፡ አዲስ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ መትከልና ፡ አዲስ ፡ ከተማ ፡ መቁርቁር ፡ የተለመደ ፡ ሥራቸው ፡ ነው ፡ እንደዚሁ ፡ መርድ ፡ አዝማች ፡ ወሰን ፡ ሰገድ ፡ የቀንዲን ፡ ከተማ ፡ ከትመው ፡ የጊዮርጊስን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ተከሉ ።

በደብረ ፡ ብርሃንም ፡ የሥላሴን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አሠሩ ። እስከ ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስም ፡ ሄደው ፡ ግራኝ ፡ ያቃጠለውን ፡ የእመቤታችንን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ከዜጋመል ፡ ወደ ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ሄደው ፡ ጫካውን ፡ መንጥረው ፡ መቃኞ ያቆሙና ፡ የተክለ ፡ ሃይማኖትን ፡ ጽላት ፡ ያስገቡ ፡ እርሳቸው ፡ ናቸው ፡ ይበላል ።

ከዐፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ልጅ ፡ ከያዕቆብ ፡ እስከ ፡ ነጋሢ ፡ ያሉት ፡ ‘አቤቶ’ ፡ ከልጃቸው ፡ ከስብስቱ ፡ ዠምሮ ፡ እስከ ፡ ወሰን ፡ ሰገድ ፡ ያሉት ፡ «መርድ ፡ አዝማች» ፡ እየተባሉ ፡ ይጠሩ ፡ ነበሩ ። አሁን ፡ ግን ፡ በወሰን ፡ ሰገድም ፡ በባቶቻቸውም ፡ ዘመን ፡ የሸዋ ፡ ግዛት ፡ በጣሙ ፡ ስለተስፋፋ ፡ በዚህም ፡ ላይ ፡ ወሰን ፡ ሰገድ ፡ ከነገሥታት ፡ የምወለድ ፡ ነኝ ፡ በማለት ፡ አማራና ፡ ጋላውን ፡ በዋጅ ፡ አንጎላላ ፡ ድረስ ፡ ሰብስበው ፡ ከእንግዲህ ፡ ወዲያ ፡ የማዕርግ ፡ ስሜ ፡ ‘ራስ ፡ ወሰን ፡ ሰገድ’ ፡ ነውና ፡ በዚሁ ጥሩኝ ፡ ይኸን ፡ ዐዋጅ ፡ አፍርሶ ፡ “መርድ ፡ አዝማች” ፡ የሚለኝ ፡ ሰው ፡ ቢገኝ ፡ በብርቱ ፡ ይቀጣል ፡ የሚል ፡ ዐዋጅ ፡ አናገሩ ። ከዚህም ፡ እኔ ፡ የነጋሢው ፡ ልጅ ፡ እያለሁ ፡ አንተን ፡ ጋላውን ፡ በባቶቹ ፡ አልጋ ፡ ማን ፡ አስቀመጠኝ ፡ አሁንም ፡ ጦር ፡ ይገዢ ፡ መምጣቱ ፡ ነውና ፡ እሚዳ ፡ ላይ ፡ ተሰልፈኝ ፡ ጠብቀኝ ፡ ብለው ፡ በዚያ ፡ ዘመን ፡ ለነበሩት ፡ ለጎንደሩ ፡ መስፍን ፡ ለራስ ፡ ጉግሳ ፡

መልክት ፡ ልከውባቸው ፡ ነበር ፡ ይባላል ፤ (1) ዳሩ ፡ ግን ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡
ወሰን ፡ ሰገድ ፡ እስከ ፡ ጉንደር ፡ ሄደው ፡ ራስ ጉግሳን ፡ አሸንፈው ፡ የኢትዮ-
ጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ለመሆን ፡ ቢያስቡ ፡ ይኸን ፡ አሳብ ፡ ብዙ ፡ ችግር ፡
ያለበት ፡ መሆኑን ፡ በመገመት ፡ ሹማምቶቹ ፡ ሊከተሏቸው ፡ አልቻሉም ፡ ነበር
ና ፡ አሳባቸውን ፡ ወደ ፡ ፍጻሜ ፡ ስያደርሱ ፡ በመካከሉ ፡ ሞት ፡ ቀደማቸው ።

መኳንንቱም ፡ በዚህ ፡ የዘመቻ ፡ አሳብና ፡ በሌላም ፡ የተቀየሙበት ፡ ምክ-
ንያት አልጠፋም ፡ ነበረና ፡ የወሰን ፡ ሰገድን ፡ በሪያ ፡ በገንዘብ ፡ ገዝተው ፡
በሺሕ ፡ ፷፻፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ አስገደሏቸው ፡ ይባላል ። ሌሎች ፡ ግን ፡ አሻሻታ-
ቸውን ፡ በሚስታቸው ፡ ምክንያት ፡ ሎሌያቸው ፡ ገደላቸው ፡ ይላሉ ። ከሞቱ ፡
በኋላ ፡ በዚያው ፡ ራሳቸው ፡ በሠሩት ፡ በቁንዲ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲ-
ያን ፡ ተቀበሩ ። ግዛታቸውም ፡ ፬ ፡ ዓመት ፡ ብቻ ፡ ነው ።

ምዕራፍ ፡ ፻፬ ።

ስለ ፡ ንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡— (2) ከእንግሊዝ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ ስለ ፡

መዋዋላቸው ።

ከነጋሢ ፡ ገሮምሮ ፡ እስከ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ያሉት ፡ የያዕቆብ ፡ ልጆች ፡
ሥራቸው ፡ ያንዱ ፡ ከንዱ ፡ እየበረታ ፡ መሄዱን ፡ ያለፈው ፡ የያንዳንዳቸው ፡
ታሪክ ፡ አስረድቶናል ። «ራስን ፡ መውደድ» ፡ ኃጢአት ፡ መሆኑ ፡ ሲታወቅ ፡
ባንድ ፡ ወገን ፡ ግን ፡ «ከሌላው ፡ ለመብለጥ ፡ መታገል» ፡ ላገር ፡ አስተዳደር ፡
ለጥበብና ፡ ለዕውቀት ፡ መስፋፊያ ፡ ድጋፍ ፡ ነው ። እነዚህም ፡ የሸዋ ፡ ገዥዎች ፡
አባታቸው ፡ ባቀናው ፡ አገር ፡ በከተመው ፡ ከተማ ፡ ተቀምጠው ፡ ያባታቸውን ፡
ጉብዝናና ፡ ሥራ ፡ እያደነቁ ፡ አልተቀመጡም ። ነገር ፡ ግን ፡ በጊዜያቸው ፡
እነሱ ፡ አዲስ ፡ ቅኝ ፡ አገር ፡ በማቅናት ፡ አዲስ ፡ ከተማ ፡ በመቁርቁር ፡ አዲስ ፡
ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ በመትከል ፡ በተቻላቸው ፡ በሥራ ፡ ከባታቸው ፡ ለመብለጥ ፡
መጣጣራቸው ፡ ያስመስግናቸዋል ።

ነጋሢ ፡ የዐይኔን ፡ ስብስቲ ፡ የደቃቂትን ፡ አብዬ ፡ የሐር ፡ አምባን ፡ አም-
ኃይስ ፡ ያንኮበርን ፡ ወሰን ፡ ሰገድ ፡ የቁንዲን ፡ ከተማ ፡ ከተሙ ። በየከተማቸ-
ውም ፡ መኖሪያ ፡ ቤትም ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያንም ፡ ተከሉ ። እነሱም ፡ በየተራ ፡
በሕይወት ፡ በነበሩበት ፡ ዘመን ፡ እያንዳንዳቸው ፡ በመብለጥ ፡ የሠሩት ፡ ሥራ ፡
በጠቅላላው ፡ የሸዋን ፡ ሕዝብ ፡ ጠቀመ ፡ እንደዚሁም ፡ እየቀጠለና ፡ ያንዱ ፡

(1) መርድ ፡ አዝማችነትን ፡ ንቀው ፡ ራስ ፡ መባልን ፡ የመረጡትም ፡ ከራስ ፡ ጉግሳ ፡ ለመርካከር ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ።
(2) ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ከመንግሥታቸው ፡ በፊት ፡ ምኒልክ ፡ ይባሉ ፡ ነበር ። ሊነግሡ ፡ በተቃረኑበት ፡ ጊዜ ፡
በዚህ ፡ በምኒልክ ፡ ስም ፡ የነገሥት ፡ እንደሆነ ፡ መንግሥትን ፡ አይጸናም ፡ ብሎ ፡ የባቃ ፡ ባሕታዊ ፡ ስለ ፡
ነገራቸው ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ተብለው ፡ ምኒልክነትን ፡ እርሳቸውም ፡ በሕልም ፡ እንዳይት ፡ ለልጅ ፡ ልጃቸው ፡
ለዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ሰጧቸው ፡ ሲሉ ፡ እነማገሮ ፡ ሐይስ ፡ ጸፈዋል ።

ሥራ : ከሌላው : እየበረታ : ሲሄድ : በወሰን : ሰገድ : ዘመን : ይልቁንም : አሁን : ታሪካቸውን : በምንጠቅሰው : በንጉሥ : ሣህለ : ሥላሴ : ጊዜ : ቀድሞ : ይገበርለት : የነበረውን : የጎንደርን : መንግሥት : ለመጠቀላል : እስከ : ማስፈራራት : ድረስ ።

ሣህለ : ሥላሴ : በተወለዱ : በ፲፰ : ዓመታቸው : ንጉሥ : ተብለው : በባታቸው : አልጋ : ተቀመጡ ። በዘመናቸውም : ወታደር : እያዘጋጁ : ገና : በግራኝ : ጊዜ : ተነጥሎ : የቀረውን : ያማራውን : አገር : ለመመለስ : በመት : ሦስት : ጊዜ : በጋሎች : ላይ : ይኸንኑ : የተባለውን : አገር : ለማቅናት : ዘመቻ : ያደርጉ : ነበር ። በወርነትም : ካስገበሯቸው : በቀር : የቀሩትም : ያብቹ : ጋሎች : መልካም : ገዥና : አስተዳዳሪ : መሆናቸውን : ከጎረቤቶቻቸው : በመስማት : በፈቃዳቸው : እየመጡ : ተገዙላቸው ። አብቹም : ወደ : ንጉሥ : ሣህለ : ሥላሴ : ተጠግቶ : ከገበረ : በኋላ : ያብቹ : ባላንጣ : ገላን : በግድም : በውድም : ለሣህለ ሥላሴ : ገበረላቸው ። በዘመናቸው : ያንክበር : ሚካኤልን : ያፈር : ባይኔ : ተክለ : ሃይማኖትን : አሠሩ ። በባታቸው : በመርድ : አዝማች : ወሰን : ሰገድ : ጊዜ : የተተከለውን : የመድኃኔ : ዓለም : ቤተ : ክርስቲያን : በዘመኑ : እንደሚያስደንቅ : አሳደሱት : ባዲስ : አበባ : ዙሪያ : ያለውም : የየካ : ሚካኤልና : የአቃቂ : መድኃኔ : ዓለም : ትክል : የርሳቸው : ነው ።

ንጉሥ : ሣህለ : ሥላሴ : እንደ : ዛሬው : ዘመን : ነገሥታትና : መሪዎች : አገር : የሚለማው : ለዚሁ : ሥራ : የሚያገለግሉ : መሣሪያዎች : በማዘጋጀትና : መሣሪያውንም : በመሥራት : መሆኑን : በዚያ : ጊዜ : ተረድተው : ስለ : ነበረ : የግንብ : ያናጢነት : የሸማኔነት : የብረት : ቅጥቀጣ : ሥራ : እንዲስፋፋ : ራሳቸው : ሥራውን : በየግንባሩ : እየተከታተሉ : ያሠሩ : ነበር ። ሠራተኛውንና : ሥራውን : ሁሉ : ራሳቸው : እመሥሪያው : ድረስ : ሄደው : እየተመለከቱ : እያንዳንዱን : ሠራተኛ : በንግግር : ደስ : እያሰኙ : ያበረታቱት : ነበር ። እያሳመረ : ለሚሠራው : ጉርሻም : ዳረጎትም : ሽልማትም : ይሰጡ : ነበር ። ለእጁም : ሥራ : ዋጋ : ለመስጠት : ከሠራተኞቹ : ውስጥ : አንዳንዶቹን : በለሳል : ስላደረጉቸው : በውነትም : በዚያን : ጊዜ : ከብረት : ከብር : ከናስ : ከቀንድ : ከዝግግን : ጥርስ : እየተሠራ : የሚወጣው : መሣሪያና : ልዩ : ልዩ : ጌጥ : ለዚያ : ጊዜ : አስደነቀ : ይባላል ። መሣሪያውም : ሲገኝ : በዚሁ : መጠን : ግብርናውም : የቤቱም : ሥራ : የልብስ : አለባበስም : የጌጡም : እኳ ጳን : በመጠኑ : እንደሚያምር : የታወቀ : ነው ። የጠመንዣ : ባሩድም : መሠራት : የተዠመረው : በርሳቸው : ጊዜ : ነው ። ርሳቸውም : “ሣህለ : ሥላሴ : ንጉሠ : ሸዋ : ወጋላ : ወአዳል” : የሚል : ማሳተም : አሠርተው : በሚልኩበት : ደብዳቤ : በሚዋዋሉት : ውል : በሚያውጁት : ዐዋጅ : ያትሙ : ስለ : ነበረ : በማናቸውም : ረገድ : የንጉሥ : ሣህለ : ሥላሴ : ንጉሣዊ : አስተዳደራቸው : ቅርጽና : መልክ : አበጀ ።

በምዕራፍ ፡ ፺፫ ፡ እንደ ፡ ተጻፈው ፡ ዝናቸውን ፡ በመስማት ፡ ጥቅም ፡ ለማግኘትም ፡ ከፈረንሳዊና ፡ ከእንግሊዝ ፡ አገር ፡ የሚመጡትን ፡ የወንጌልና ፡ የመንግሥትን ፡ መልክተኞች ፡ እነሻርል ፡ ኢዜንቤርግን ፣ እነሌውስ ፡ ክራፍን ፣ እነኮምብን ፣ እነታሚዚዬን ፣ እነቡርቶገን ፡ እነዶክተር ፡ ቤክን ፡ እነኮኔዋልን ፣ እነገሮህስቶንን ፣ እነካፒቲን ፡ ሐሪስን ፡ እነሮሼ ፡ ዴሪኮሪን ፡ በደንብና ፡ በሥርዓት ፡ እየተቀበሉ ፡ ስላነጋገሯቸው ፡ የሸዋ ፡ ሰው ፡ ቀርቶ ፡ እነዚህ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰዎችም ፡ የንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴን ፡ ሥራቸውንም ፡ ጠባያቸውንም ፡ ሁሉም ፡ እያመሰገኑ ፡ በየመጽሐፋቸው ፡ ይጠቅሷቸዋል ። ከነዚህም ፡ በቀር ፡ በኢትዮጵያ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ የተቀመጡት ፡ ሞንሲኛር ፡ ደ ፡ ጃኮቢስ ፡ (አባ ፡ ያዕቆብ) ፡ ስለ ፡ ንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ «ኢትዮጵያና ፡ ሐዋርያ» ፡ በሚባለው ፡ መጽሐፍ ፡ 122 ፡ ገጽ ፡ ሲጽፉ ፡ «ከብልሆች ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥች ፡ ውስጥ ፡ ዋነኛው ፡ (ቅን) ፡ ብልህ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ናቸው» ፡ ማለታቸውን ፡ ጓደኛቸው ፡ ጃን ፡ ባቲስት ፡ ኩልቦ ፡ «የኢትዮጵያ ፡ የገዳማኖችና ፡ የፖሊቲክ ፡ ታሪክ» ፡ በሚለው ፡ መጽሐፍ ፡ በጀኛው ፡ ሾሊም ፡ በገጽ ፡ 375 ፡ ጠቅሰው ፡ አስረድተዋል ።

በዚህ ፡ ሁሉ ፡ ምክንያት ፡ የፈረንሳዊ ፡ ንጉሥ ፡ ሉዊ ፡ ፊልጶስ ፡ (የፊሊጶስ ፡ ኤጋሊቲ ፡ ልጅ) ፡ ሙሴ ፡ ሮሼ ፡ ዴሪኩርን ፡ (Rocher d' hericourt) የእንግሊዝ ፡ ንግሥት ፡ ቪክቶርያ ፡ ካፒቲን ፡ ውሊያም ፡ ሐሪስን ፡ (W. Harris) ፡ ልከው ፡ ከንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ መተዋወቅ ፡ ዝመሩ ።

እነዚህም ፡ መልክተኞች ፡ መጥተው ፡ ከተነጋገሩና ፡ ከተለማመዱ ፡ በኋላ ፡ የሸዋ ፡ ንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፣ የንግሥት ፡ ቪክቶርያ ፡ ወኪል ፡ ካፒቲን ፡ ሐሪስ ፡ በሌላው ፡ ወገን ፡ ሆነው ፡ ባንጉላላ ፡ ከተማ ፡ ጎዳር ፡ 1 ፡ ቀን ፡ ፲፰ ፡ ፻፴፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የወዳጅነትና ፡ የንግድ ፡ ውል ፡ ከዚህ ፡ እንደሚከተለው ፡ ተዋዋሉ።

የውሉ ፡ አሳብ ።

ካ፩-፫ ፡ ያለው ፡ አንቀጽ ፡—የሁለቱ ፡ አገሮች ፡ ነገሥታት ፡ ወይም ፡ የነገሥታቱ ፡ መልክተኞች ፡ የሚወዳጁበትንና ፡ በክብር ፡ የሚቀበቡበትን ፡ አሳብ ፡ ይገልጻል ።

ካ፬-፲፫ ፡ ድረስ ፡ ያለው ፡ አንቀጽ ፡—የሁለቱ ፡ አገር ፡ ነጋዴዎች ፡ ከብትና ፡ ሌላም ፡ ሸቀጥ ፡ እንደኛው ፡ ባንደኛው ፡ አገር ፡ እየተለዋወጠ ፡ እንዲነግድ ፣ የንግዱም ፡ ቀረጥ ፡ በመቶ ፡ አምስት ፡ ሆኖ ፡ ይኸንኑ ፡ በገንዘብ ፡ ወይም ፡ በከብት ፡ ብቻ ፡ እንዲከፍልና ፡ ከዚያ ፡ ወዲያ ፡ እንደ ፡ ልቡ ፡ እየተዘዋወረ ፡ ሲነግድ ፡ የሁለቱም ፡ አገር ፡ ነገሥታት ፡ በማናቸውም ፡ እንዲደግፉትና ፡ የነጋዴዎቹን ፡ ችግር ፡ ለማቃለል ፡ የሚቻላቸውን ፡ አንዲያደርጉ ፣ ከባሕር ፡ አንገሥቶ ፡ እስከ ፡ ማኸል ፡ ሸዋ ፡ ድረስ ፡ መንገድ ፡ እንዲከፍቱ ፡ የሚገልጽ ፡ ነው ።

ከ፲፬-፲፭ ፡ ያለው ፡ እንቀጽ ፡-የሁለቱ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ ለንግድ ፡ ሳይሆን ፡ ለግላቸው ፡ ባመጡት ፡ ዕቃ ፡ ቀረጥ ፡ እንዳይጠየቁ ፡ የሁለቱ ፡ አገር ፡ ሕዝቦች ፡ ከሸዋ ፡ ወደ ፡ እንግሊዝ ፡ አገር ፤ ከእንግሊዝ ፡ አገር ፡ ወደ ፡ ሸዋ ፡ ቢመጡ ፡ ከውራጃም ፡ ወዳውራጃ ፡ እንደ ፡ ልባቸው ፡ እየተዘዋወሩ ፡ ሲመጡ ፡ ማናቸውንም ፡ በመከከላቸው ፡ ጠብና ፡ ቁም ፡ የሚፈጥረውን ፡ ነገር ፡ እያስወገዱ ፡ በፍፍቅር ፡ ሀይን ፡ እየተያዩ ፡ እየተደጋገፉ ፡ እንዲኖሩ ፡ የሚያስጠነቅቅና ፡ የሚያስገድድ ፡ ነው ።

ምዕራፍ ፡ ፻፭ ።

በንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴና ፡ በፈረንሳዊ ፡ መንግሥት ፡ መካከል ፡ የተደረገው ፡ ውል፤
የንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ አሳብ ።

በመካከላቸው ፡ ዘመን ፡ አዲስ ፡ ቅኝ ፡ አገር ፡ ለማግኘት ፡ የምርመራ ፡ ነገር ፡ ተስፋፋቶ ነበር ። በዚህ ፡ ምርመራ ፡ የግሪክና ፡ የሮማ ፡ ታላቅነት ፡ ያልደረሰበት ፡ የተደበቀውን ፡ የሚሪካንን ፡ አገር ፡ ክስቶሮስ ፡ ከሎምብ ፡ የሚባለው ፡ በ፲፬፻፺፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ እንደ ፡ ኤውሮፓ ፡ ቀጥር ፡ በኤስፓኝ ፡ መንግሥት ፡ ደጋፊነት ፡ ካገኘ ፡ ወዲህ ፡ በ፲፮ኛውና ፡ በ፲፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ የኤስፓኝና ፡ የፖርቱጋል ፡ መንግሥት ፡ በሚሪካ ፡ በእስያ ፡ እየተፈከከሩ ፡ አገር ፡ ይይዙ ፡ ነበር ። ከ፲፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ወዲህ ፡ ግን ፡ የእነዚህን ፡ ፍለጋ ፡ በመከተል ፡ ከነዚህም ፡ ከቱርክም ፡ እየተከላከሉ ፡ በሚሪካ ፡ በእስያ፤ በአፍሪካ ፡ መርማሪ ፡ እየላኩ ፡ ለመመከት ፡ በጣም ፡ የሰነፈውን ፡ ቅኝ ፡ አገር ፡ አስቸጋሪነቱን ፡ ወይም ፡ ጥቅሙ ፡ መካከለኛ ፡ የሆነውን ፡ ጠባቂ ፡ ጎይለኛና ፡ የማይበገር ፡ የሆነውን ፡ በስምምነት ፡ ወዳጅ ፡ እያደረጉ ፡ የያንዳንዳቸውን ፡ መንግሥት ፡ በብርና ፡ በወርቅ ፡ ሀብታም ፡ እያደረጉ ፡ የባሕርና ፡ የመሬት ፡ ወታደራቸውን ፡ እያደራጁ ፡ የፈረንሳዊና ፡ የእንግሊዝ ፡ መሪዎች ፡ በፋክክር ፡ ይሸቀዳደሙ ፡ ነበር ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ እሸቅድድሙ ፡ ሲያጋጭ ፡ እየተዋጉ ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ፡ በሉዊ ፡ ፈሊጥና ፡ በናፖልዮን ፡ ጊዜ ፡ በግብጽና ፡ በምሥራቅ ፡ እስያ ፡ ምክንያት ፡ በሚሪካንም ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ተዋግተዋል ። በውጊያውም ፡ መጨረሻ ፡ አንዱ ፡ ላንዱ ፡ ጠላት ፡ እየፈጠረ ፡ ያዋጋው ፡ ነበር ። ለምሳሌ ፡ የፈረንሳዊ ፡ መንግሥት ፡ በዋሽንግቶን ፡ ጊዜ ፡ አሜሪካኖችን ፡ እየረዳ ፡ በእንግሊዞች ፡ ደግሞ ፡ ጀርመንን ፡ በቢስማርክ ፡ ጊዜ ፡ በፈረንሳይኖች ፡ ላይ ፡ ማስነሣታቸው ፡ ይታወሰናል ፤ የዚህም ፡ የፋክክራቸውን ፡ ሁኔታ ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ በተጻፈው ፡ በምዕራፍ ፡ ፺፫ ፡ አስረድተናል ።

ስለዚህ ፡ የእንግሊዝ ፡ መንግሥት ፡ በወንጌል ፡ መልክተኞቹ ፡ አማካይነት ፡ የሸዋንና ፡ የንጉሡን ፡ የሣህለ ፡ ሥላሴን ፡ ዝና ፡ ሰምቶ ፡ በካፒቱን ፡ ሐሪስ ፡ በኩል ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ያመለከትነውን ፡ ውል ፡ ከተዋዋለ ፡ በኋላ ፡ በላንጣው ፡ የፈረንሳዊ ፡ መንግሥት ፡ ዝም ፡ ብሎ ፡ አልተመለከተም ።

ከፒቴን ፡ ሐሪስና ፡ ንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ በተዋዋሉ ፡ በሁለተኛው ፡ ዓመት ፡ የፈረንሳዊ ፡ መንግሥት ፡ ሙሴ ፡ ሮቪ ፡ ዲሪቡርን ፡ ልክ ፡ እንደ ሃተሮ ከካሪው ፡ የንግድና ፡ የወያኔነት ፡ ውል ፡ በ፲፰፻፴፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በግንቦት ፡ ፴ ፡ ቀን ፡ ከዚህ ፡ እንደሚከተለው ፡ ተዋዋለ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ከተዋዋሉት ፡ ውስጥ ።

ከ፩-፫ ፡ ያለው ፡ አንቀጽ ፡-ስለ ፡ ሃይማኖት ፡ መቃረብ ፤ በሸዋ ፡ ላይ ፡ የሚነሣው ፡ ጠላት ፡ በፈረንሳዊ ዘንድ ፡ የተጠላ ፡ እንደሚሆን ፡ ኢየሩሳሌም ፡ በፈረንሳዊ ፡ ጥላ ፡ ውስጥ ፡ የምትተዳደር ፡ በመሆኗ ፡ የሸዋ ፡ ሰዎች ፡ ኢየሩሳሌም ፡ በሄዱ ፡ ጊዜ ፡ በኢየሩሳሌም ፡ ያሉት ፡ የፈረንሳዊ ፡ ሹማምቶች ፡ በመልክም እንዲጠብቃቸው ፡ እንደዚሁም ፡ ፈረንሳዮች ፡ በሸዋ ፡ ሲኖሩ ፡ ከሌላው ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ የከፍታ ፡ መብት ፡ እንደሚያገኙ ፡ ያረጋግጣል ።

ከ፬-፭ ፡ ያለው ፡ አንቀጽ ፡-የፈረንሳዊ ፤ ተወላጅ ፡ በሸዋ ፡ እንደ ፡ ልቡ ፡ እየተዘዋወረ ፡ ሲነግድ ፡ ቀረጡ ፡ ከመቶ ፡ ሦስት ፡ መሆኑን ፡ ያረጋግጣል ።

፮ኛው ፡ አንቀጽ ፡-የፈረንሳዊ ፡ ተወላጅ ፡ ቤትም ፡ ምድርም ፡ በሸዋ ፡ ሲገዛ ፡ የገዛውንም ፡ ቢሸጥ ፡ ቢለውጥ ፡ ችግር ፡ እንዳያገኘው ፡ ንጉሡ ፡ እንደሚጠብቁት ፡ ይናገራል ።

፯ኛው ፡ አንቀጽ ፡-ስለ ፡ ውሉ ፡ ግልባጭ ፡ መለዋወጥ ፡ ብቻ ፡ ይናገራል ። በውሉ ፡ ግርጌም ፡ እንደዚሁ ፡ እንደ ፡ ተለመደው ፡ የሙሴ ፡ ሮቪ ፡ ፊርማና ፡ የንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ማኅተም ፡ ተደርጓል ። ከከፒቴን ፡ ሐሪስም ፡ ከሙሴ ፡ ሮቪም ፡ በተዋዋሉት ፡ ሰሌዳ ፡ በአርእስቱ ፡ መካከል ፡ የሦስቱ ፡ ሥላሴ ፡ በቀኝ ፡ የአንበሳ ፡ በግራ ፡ የርግብ ፡ ሥዕል ፡ አለበት ፡ ይባላል ።

በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ለመሆን ፡ የቀራቸው ፡ አባታው ፡ ወሰን ፡ ሰገድ ፡ አስበውት ፡ ሳይፈጽሙት ፡ የቀረውን ፡ የጎንደርን ፡ መስፍን ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፤ የትግሬንና ፡ የስሜንን ፡ ገዥ ፡ ደጃች ፡ ውቤን ፤ የጎጃሙን ፡ ደጃች ፡ ጎሹን ፡ ሄደው ፡ ተዋግተው ፡ ማሸነፍና ፡ ጳጳስ ፡ አስመጥተው ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥትነት ፡ መቀባት ፡ ነበር ። ምናልባት ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ ቢዘምቱ ፡ ሰዎቻቸው ፡ እንደነዚያ ፡ በርስ ፡ በርስ ፡ ጦርነት ፡ ያልደከመና ፡ የደረጀ ፡ በመሆኑ ፡ ሳይቀናቸው ፡ አይቀርም ፡ ነበር ፡ ብሎ ፡ ለመገመት ፡ አስቸጋሪ ፡ አይደለም ። እርሳቸውም ፡ ይኸንኑ ፡ ለመፈጸምና ፡ ተቀብቶ ፡ ለመንገሥ ፡ ጳጳስ ፡ ለማስመጣት ፡ ተላልከው ፡ ነበር ፡ ይባላል ። ነገር ግን ፡ ከጦርነቱ ፡ በፊት ፡ ይበልጥ ፡ በጥንቃቄ ፡ ለመደርጀት ፡ ሲያስቡ ፡ በመካከሉ ፡ ምኞታቸውን ፡ ሳይፈጽሙ ፡ ስለ ፡ ሞቱ ፡ የርሳቸውን ፡ ምኞት ፡ ዐዲ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ፈጸሙትና ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥትነት ፡ ማኮርግ ፡ ለልጅ ፡ ልጃቸው ፡ ለዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ በኋላ ፡ ደረሰ ።

ንጉሥ ፡ ሣህለ ። ሥላሴ ፡ ፴፫ ፡ ዓመት ፡ ካምስት ፡ ወር ፡ ሸዋንና ፡ የሸዋን ፡
የጋላ ፡ አገር ፡ በሙሉ ፡ በውቀትና ፡ በመወደድ ፡ ሲያስተዳድሩ ፡ ኖሩ ። በዚህ ፡
መካከል ፡ የጦር ፡ አበጋዛቸው ፡ አቶ ፡ መተኮ ፡ የንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴን ፡
ልጅ ፡ ለልጁ ፡ ለጃራ ፡ ለምኖ ፡ ስለ ፡ ከለከሉት ፡ በዚሁ ፡ ተናዶ ፡ ሊገድላቸው ፡
ሲል ፡ አሽከሮቻቸው ፡ ደብድበው ፡ ገደሉት ፡ ይበላል ፤ ርሳቸው ፡ ግን ፡ በእ
ግዚአብሔር ፡ በሽታ ፡ ታመው ፡ ከቁዩ ፡ በኋላ ፡ በሺሕ ፡ ፰፻፵ ፡ ዓ ፡ ም ፡
በጥቅምት ፡ ፲፪ ፡ ቀን ፡ በደብረ ፡ ብርሃን ፡ ከተማ ፡ ዐረፉ ። ሬሳቸውም ፡
አንኮበር ፡ ሄዶ ፡ ሬሳቸው ፡ በሠሩት ፡ በቅዱስ ፡ ሚካኤል ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡
ከህጉ ፡ መሐይምጉ ፡ ገበሬው ፡ ወታደሩ ፡ ተላቅሶ ፡ በክብር ፡ ቀበራቸው ።

በዚያ ፡ ጊዜ ፡ አንድ ፡ ቅኔ ፡ ዐዋቂ ፡ ደብተራ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ያለውን ፡
የጎዘን ፡ ቅኔ ፡ ተቀንላቸው ፡ ይበላል ።

ዕዝል ፡ ዕጣነ ፡ ሞገር ።

ደብረ ፡ ሚካኤል ፡ ብክዩ ፡ በላዕለ ፡ አንብዕኪ ፡ ደመ ፤
ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ተስፋኪ ፡ እስመ ፡ ተፈጸመ ።
ውጎልቀ ፡ ለዝሉፉ ፤ ወኢይትመየጥ ፡ ዳግመ ።
ወልበ ፡ ግፉዓን ፡ አስተሐመመ ፤
ፈታሒ ፡ በጽድቅ ፡ ልሳኑ ፡ አምጣነ ፡ በሞት ፡ ተጎትመ ፤
ወእምተናግሮ ፡ አፋሁ ፡ አርመመ ።
ከመ ፡ ሕልመ ፡ ሌሊት ፡ ሞትከ ፡ ይመስለኝ ፡ ንጉሠ ፡ መግቦ ፡ ዓለመ ፤
ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ልብከ ፡ ሀላዊ ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ገዳመ ።
በደዌ ፡ ጎይልከ ፡ እምድኅረ ፡ ደክመ ፤
እንዘ ፡ ትብልሂ ፡ አሐውር ፡ እምጌሠም ፡ ጌሠመ ፤
ከመ ፡ ዐውሎ ፡ ሞትከ ፡ ቀደመ ።

ትርጓሜ ።

የሚካኤል ፡ ደብር ፡ በንባሽ ፡ ላይ ፡ ደምን ፡ (የደም ፡ እንባን) ፡ አልቀሽ ፤
ተስፋኸ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ተፈጽሟልና ።
ለዘወትርም ፡ አልቋልና ፤ ዳግመኛም ፡ አይመለስምና ።
የተገፉ ፡ (ሰዎችም) ፡ ልብ ፡ አሰበ ፡ (አዘነ ፡ ተቋረቁረ) ፤
በውነት ፡ ፈራጅ ፡ አንደበቱ ፡ በሞት ፡ ተዘግቷልና ፤
አፋም ፡ ከመናገር ፡ ዝም ፡ ብሏልና ።
ልብኸ ፡ በደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ገዳም ፡ የሚኖር ፡ ዓለምን ፡ የመመገብ ፡ ንጉሥ ፡
ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ሞትኸ ፡ እንደ ፡ ሌሊት ፡ ሕልም ፡ ይመስለኛል ።
ጎይልኸ ፡ በበሽታ ፡ ከደከመ ፡ በኋላ ፡
ከነገ ፡ ነገ ፡ እሄዳለሁ ፡ ስትል ፡
እንዳውሎ ፡ (ነፋስ ፡ ሞትኸ ፡ ቀደመ ።

ምዕራፍ ፡ ፻፮ ።

ስለ ንጉሥ ፡ ኅይለ ፡ መለኮት ።

ከክርስትና ፡ ዘመን ፡ በፊት ፡ ያለውን ፡ ትተን ፤ ከክርስትና ፡ ወዲህ ፡ በእስያ ፤ በታናሽ ፡ እስያ ፤ በአፍሪካ ፡ ያሉት ፡ እስላሞች ፡ በገደ ፡ እስከ ፡ አራት ፡ ሚስት ፡ ድረስ ፡ ሲያገቡ ፡ ከቄስጦንጢኖስ ፡ ወዲህ ፡ በቀስጥንጥንያ ፡ ያሉት ፡ የክርስቲያን ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቶች ፤ የእስያ ፡ የታናሽ ፡ እስያ ፡ የክርስቲያን ፡ ነገሥታቱም ፡ መሳፍንቱም ፡ የወንጌሉን ፡ ቃል ፡ ለመጠበቅ ፡ ያኸል ፡ አንድ ፡ ደንበኛ ፡ ሚስት ፡ በሰማንያ ፡ አግብተው ፡ የቀሩትን ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ ቀብት ፡ በያለበት ፡ ማስቀመጥ ፡ በምሥራቃውያን ፡ ነገሥታትና ፡ መኳንንት ፡ ዘንድ ፡ የተለመደ ፡ ነው ። ይኸም ፡ ሥራ ፡ ከወንጌል ፡ ቃል ፡ ጋራ ፡ ባለመስማማቱ ፡ ለሰማይ ፡ መንግሥት ፡ ኑሮ ፡ የሚያመጣውን ፡ ወደ ፡ ጌን ፡ አድርገን ፡ ለዚህ ፡ ለመሬት ፡ መንግሥት ፡ ግን ፡ በዚያ ፡ ጊዜ ፡ መጥቀሙን ፡ ከብዙ ፡ በጥቂቱ ፡ እንጠቅሳለን ።

፩ኛ ፡ አንድ ፡ ንጉሥ ፡ ሚስቱ ፡ መካን ፡ ሆና ፡ ባልጋው ፡ የሚተክ ፡ ወራሽ ፡ ያሳጣችው ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ ከሌላዋ ፡ ቀብቱ ፡ ልጅ ፡ ማግኘቱ ፡ አይቀርምና ፡ የመንግሥቱ ፡ አልጋው ፡ ለባዕድ ፡ ከመሄድ ፡ ይድናል ።

፪ኛ ፡ አንዱ ፡ ንጉሥ ፡ ከሌሎች ፡ መሳፍንትና ፡ ባላባት ፡ ከሚወለዱት ፡ ጋራ ፡ ሲቻል ፡ በሚስትነት ፡ ሳይቻል ፡ በቀብትነት ፡ የተዛመደ ፡ ወይም ፡ የወለደ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ መንግሥቱን ፡ ወይም ፡ ራሱን ፡ የሚቃወመው ፡ ጠላት ፡ ሲመጣበት ፡ ዘሩንና ፡ ጋብቻውን ፡ ጠቅሶ ፡ ርዳታ ፡ ለማግኘትና ፡ ጠላቱን ፡ ለማጥቃት ፡ ይመቻል ።

በዚህ ፡ ዐይነት ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፤ ወሰን ፡ ሰገድን ፡ ከባታቸው ፡ ቀብት ፡ መውለዳቸውና ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴም ፡ የወሰን ፡ ሰገድ ፡ ልጅ ፡ መሆናቸው ፡ ባለፈው ፡ ተጽኖል ።

ስለዚህ ፡ በዚህ ፡ እላይ ፡ በመለኮትነው ፡ መሠረት ፡ ንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ በያለበት ፡ ከባላባት ፡ ወገን ፡ የሚወለዱ ፡ ብዙ ፡ ቀብቶች ፡ ማስቀመጣቸው ፡ ባይቀር ፡ ደንበኛ ፡ የታወቁ ፡ የሕግ ፡ ሚስታቸው ፡ ግን ፡ ከከራ ፡ ወለዱና ፡ ከሞረት ፡ ጥዱ ፡ የሚወለዱት ፡ ወይዘሮ ፡ በዛብሽ ፡ ነበሩ ።

እርሳቸውም ፡ በሺሕ ፡ ፳፻፲፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ አግብተው ፡ አቤቶ ፡ ኃይለ ፡ መለኮትን ፤ አቤቶ ፡ ሰይፋን ፤ ወይዘሮ ፡ በለጥሻቸውን ፡ ወልደው ፡ ከነዚህም ፡ ኅይለ ፡ መለኮትን ፡ ተከታይ ፡ ወራሽ ፡ አድርገዋቸው ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ከሞቱ ፡ በኋላ ፡ በሸዋ ፡ አልጋ ፡ ንጉሥ ፡ ኃይለ ፡ መለኮት ፡ ተተኩ ። እርሳቸውም ፡ በባታቸው ፡ ሞት ፡ ምክንያት ፡ የቀናው ፡ አገር ፡ አምጦ ፡ ነበርና ፡ ለገሚሱ ፡ የጦር ፡ ወታደራቸውን ፡ እየላኩ ፡ ለገሚሱም ፡ ራሳቸው ፡ እየሄዱ ፡ አሳመኑ ፡ እስከ ፡ አሩሲም ፡ ድረስ ፡ ዘምተው ፡ ነበር ።

በዚያ ፡ ጊዜ ፡ ከተመለከቷቸው ፡ ውስጥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ አቋቋማቸው
 መጠነኛ ፡ ሰውነታቸው ፡ ጥንክር ፡ ቁዳቸው ፡ ልስልስ ፡ የፊታቸው ፡ ቅርጽ ፡
 ደስ ፡ የሚያሰኝና ፡ ተወዳጅ ፡ መልክ ፡ እንዳላቸውና ፡ ግራ ፡ ዐይናቸው ፡ ላይ ፡
 የጣለባቸው ፡ እንደ ፡ ሆኑ ፡ (1) ሲያመለክቱ ፤ ጎይለ ፡ መለኮትን ፡ ደግሞ ፡ የተ
 መለኮተ ፡ ያገራችን ፡ ሰው ፡ ግዙፍና ፡ ጎይለኛ ፡ ያደርጋቸዋል ። ለዚሁም ፡
 ማስረጃ ፡ ሲሰጥ ፡ ሥጋ ፡ የሚበሉበትን ፡ ቤላዋ ፡ ጠምዘው ፡ እንደ ፡ ቀለበት፣
 ማድረጋቸውን ፤ ፊጋ ፡ በሬ ፡ ለመታረድ ፡ ቀንዱን ፡ በጎሽ ፡ ጠፍር ፡ ታስሮ ፡
 ሊወድቅ ፡ ሲል ፡ ለኔ ፡ ስጡኝ ፡ ብለው ፡ ሳለ ፡ በርሳቸውና ፡ በበሬው ፡ ጎይል፣
 ተስቦ ፡ ጠፍሩ ፡ መበጠሱና ፡ ግማሹ ፡ ጉማጅ ፡ በእጃቸው ፡ ግማሹ ፡ ግን ፡
 በበሬው ፡ ቀንድ ፡ ላይ ፡ መቅረቱን ፡ ይተርካሉ ፤ ከሌሎቹ ፡ ደግሞ ፡ ይላማ ፡
 ሲተኮሱ ፡ የጠመንገጡ ፡ ባሩድና ፡ የተደቀደቀው ፡ ጨርቅ ፡ ፈንድቶ ፡ ጠመ
 ንገጡ ፡ እሁለት ፡ ላይ ፡ ቢቁረጥ ፡ ደንግጠው ፡ ከእጃቸው ፡ ሳይጥሉት ፡ ሁለ
 ቱን ፡ ጉማጅ ፡ አንዱን ፡ ባንደኛው ፡ ሁለተኛውን ፡ በሁለተኛው ፡ እጃቸው ፡
 ይዘው ፡ መቆማቸው ፡ ይነገራል ። ከዚህ ፡ የተረፈውን ፡ የንጉሥ ፡ ጎይለ ፡ መለ
 ኮትን ፡ ታሪክ ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ በተጻፈው ፡ ከዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፤ እስከ ፡ ቀዳ
 ማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ በሚለው ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ እንቀጥላለን ። ስለዚህ ፡
 ስለ ፡ ተጻፈው ፡ የሸዋ ፡ ባላባቶች ፡ ታሪክ ።

፩ኛ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዝ ፡ ገብረ ፡ ሥላሴ ፡ ጽፈውት ፤ አባ ፡ ተስፋ ፡
 ሥላሴ ፡ ወደ ፡ ፈረንሳይ ፡ ተርጉመው ፤ በኢትዮጵያ ፡ ሚኒስትር ፡ የነበሩት ፡
 ሙሴ ፡ ሞሪስ ፡ ደኮፔ ፡ አሸሽለው ፡ ባሳተሙት ፡ የዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ዜና ፡
 መዋዕል ፤ ካፎኛው ፡ መጽሐፍ ፡ ከገጽ ፡ ፶፬ ፡ እስከ ፡ ፹፩ ፡ ውስጥ ።

፪ኛ ፡ ብላቴን ፡ ጌታ ፡ ጎሩይ ፡ አሳትመውት ፡ ሳይጠረዝ ተበታትኖ ፡ በሚገ
 ኘው ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ።

በተረፈ ፡ በነኩልቦ ፡ በነካምብ ፡ በነሮሹ ፡ ደሬኩር ፡ በነማገር ፡ ሐሪስ ፡ በሌ
 ሎቹም ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ በየክፍሉ ፡ ይገኛል ።

ምዕራፍ ፡ ፻፯ ።

በሥልጣንና ፡ ያለሥልጣን ፡ የነገሡት ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ።

አሁን ፡ ያለነው ፡ ሺሕ ፡ ፷፻፵ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ ነው ፡ ይኸውም ፡ ዐፄ ፡ ቴዎ
 ድሮስ ፡ ሊነሡ ፡ የቀረበበት ፡ የጊዜ ፡ ዋዜማ ፡ መሆኑ ፡ ነው ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡
 ርሳቸው ፡ መገጥመሪያ ፡ የራስ ፡ ዐሊ ፡ አሸከር ፡ ሆነው ፡ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ ልጃ
 ቸውን ፡ ወይዘሮ ፡ ተዋበችን ፡ አግብተው ፡ ያንኑ ፡ ያሸከርነት ፡ ሥራቸውን ፡
 ይቀጥላሉ ።

(1) ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ግራ ፡ ዐይናቸው ፡ የተሰናከለው ፡ በጎግስ ፡ ጨዋታ ፡ ነው ፡ ይባላል ።

ባሰፈው ፡ በምዕራፍ ፡ ፺፯ ፡ እንደ ፡ ተጻፈው ሁሉ ። በባህሪ ፡ ዋና ፡ የመንግሥቱ ፡ እንደራሴ ፡ ትንሹ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ በጎጃም ፡ ደጃች ፡ ጎሹ ፡ በዳ ፡ ሞት ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፡ በስሜንና ፡ በትግሬ ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ደጋግመን ፡ ስማ ፡ ቸውን ፡ ያነሳናቸው ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ እንዳሉ ፡ ናቸው ። በሸዋም ፡ ንጉሥ ፡ ጎይለ ፡ መለከት ፡ ለብቻቸው ፡ ሸዋን ፡ የሚገዙበት ፡ ጊዜ ፡ ነው ። በጎንደር ፡ ዙፋን ፡ የተቀመጡት ፡ የራስ ፡ ዐሊ ፡ እናት ፡ የእቴጌ ፡ መነን ፡ ባለቤት ፡ ዐዲ ፡ ዮሐንስ ፡ ፫ኛ ፡ ናቸው ። እንግዲህ ፡ በዚህ ፡ በመጨረሻው ፡ ምዕራፍ ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ ተመልሰን ፡ ከዐዲ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ዠምሮ ፡ በሙሉ ፡ ሥልጣንና ፡ በደክመ ፡ ሥልጣን ፡ የገዙትን ፡ ከዚያም ፡ ያለሥልጣን ፡ በዙፋን ፡ የተቀመጡ ፡ ትን የነገሥታት ፡ ዝርዝር ፡ ከዚህ ፡ ግርጌ እንጽፋለን ።

በሙሉ ፡ ሥልጣን የገዙ ።

- ፩ኛ ፡ ዐዲ ፡ ልብነ ድንግል ፡ ስመ ፡ መንግሥታቸው (1) ወናግ ፡ (አንበሳ) ፡ ሰገድ ።
- ፪ኛ ፡ ዐዲ ፡ ገላውዴዎስ ፡ ። ። ። አጽናፍ ፡ ሰገድ ።
- ፫ኛ ፡ ዐዲ ፡ ሚናስ ፡ ። ። ። አድማስ ፡ ሰገድ ።
- ፬ኛ ፡ ዐዲ ፡ ሠርፀ ፡ ድንግል ፡ ። ። ። መለክ ፡ ሰገድ ።
- ፭ኛ ፡ ዐዲ ፡ ያዕቆብ ፡ ። ። ። ?
- ፮ኛ ፡ ዐዲ ፡ ዘድንግል ፡ ። ። ። አጽናፍ ፡ ሰገድ ።
- ፯ኛ ፡ ዐዲ ፡ ሱስንዮስ ፡ ። ። ። ሥልጣን ፡ ሰገድ ።
- ፰ኛ ፡ ዐዲ ፡ ፋሲል ፡ ። ። ። ዓለም ፡ ሰገድ ።
- ፱ኛ ፡ ዐዲ ፡ ዮሐንስ ፡ ፩ኛ ፡ ። ። ። አእላፍ ፡ ሰገድ ።
- ፲ኛ ፡ ዐዲ ፡ ኢያሱ ፡ ታላቁ ፡ ። ። ። አድያም ፡ ሰገድ ።
- ፲፩ኛ ፡ ዐዲ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ። ። ። ልዑል ፡ ሰገድ ።
- ፲፪ኛ ፡ ዐዲ ፡ ቴዎፍሎስ ፡ ። ። ። አፅራር ፡ ሰገድ ።
- ፲፫ኛ ፡ ዐዲ ፡ ዮስጦስ ፡ ። ። ። ፀሓይ ፡ ሰገድ ።
- ፲፬ኛ ፡ ዐዲ ፡ ዳዊት ፡ ። ። ። አድባር ፡ ሰገድ ።
- ፲፭ኛ ፡ ዐዲ ፡ በካፋ ፡ ። ። ። መሲሕ ፡ ሰገድ ።
- ፲፮ኛ ፡ ዐዲ ፡ ኢያሱ ፡ ፪ኛ ፡ (2) ። ። ። ብርሃን ፡ ሰገድ ።

በደክመ ፡ ሥልጣን ፡ የገዙ ።

- ፲፯ኛ ፡ ዐዲ ፡ ኢዮአስ ፡ ። ። ። ስመ ፡ መንግሥታቸው ፡ ?
- ፲፰ኛ ፡ ዐዲ ፡ ዮሐንስ ፡ ፪ኛ ፡ ። ። ። አድማስ ፡ ሰገድ ።
- ፲፱ኛ ፡ ዐዲ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ፪ኛ ፡ ። ። ። ጎያል ፡ ሰገድ ።
- ፳ኛ ፡ ዐዲ ፡ ሰሎሞን ፡ (3) ። ። ። ጥበብ ፡ ሰገድ ።
- ፳፩ኛ ፡ ዐዲ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ። ። ። ፍቁር ፡ ሰገድ ።

(1) ስመ ፡ መንግሥት ፡ ቁጠጠጣጣጣ ፡ መጠጠጠ ፡ ስም ፡ ዕጣን ፡ ድንግል ፡ የሚሉም ፡ አሉ ። (2) እንዳያታ ፡ ቸው ፡ አድያም ፡ ሰገድ ፡ ነው ፡ የሚሉም ፡ አሉ ። (3) ሰሎሞን ፡ ጊዜያቸው ፡ አጭር ፡ ሆኖ ፡ ብዙ ፡ ታሪክ ፡ በሌላ ፡ ላቸው ፡ ምዕራፍ ፡ አላገኘም ።

በዘመን ፡ መሳፍንት ፡ ያለሥልጣን ፡ ለስሙ ፡ የነገሡ ።

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ ኢያሱ ፡ ቮኛ ፡ ስመ መንግሥታቸው ፡ በዓለ ፡ ጽጋብ ።

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ ሕዝቅያስ ፡

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ጀኛ ፡

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ ሰሎሞን ፡

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ ዮናስ ።

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ ድሜጥሮስ ፡

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ ኃሉ ፡ ዕንላ ፡ ጽዮን) ፡

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ ኢዮአስ ፡

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ ጊጋር ፡

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ቮኛ ፡

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ ኢያሱ ፡ ፆኛ ፡

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ ገብረ ፡ ክርስቶስ ፡

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ ሣህሉ ፡ (ሣህሉ ፡ ድንግል) ፡

ጳጳሩ ፡ ዐፄ ፡ ዮሐንስ ፡ ቮኛ ፡ ናቸው ።

የነዚህን ፡ የመጨረሻዎቹን ፡ ነገሥታት ፡ በመሳፍንቱ ፡ በታላቅ ፡ እራስ ፡ ዐሊ ፡ በነራስ ፡ ጉግሳ ፡ በነራስ ፡ ማርዬና ፡ በቀሩትም ፡ ዘመን ፡ ያነጋገሣቸውን ፡ ሁኔታ ፡ በመጠኑ ፡ በምዕራፍ ፡ ፸፱-፹፫-፹፱ ፡ ገልጸናልና ፡ አንመለስበትም ፡ ብንመለስበት ያንኑ ፡ የተባለውን ፡ ደግመን ፡ ለማስታወስ ፡ ነው ። በመዝገብ መሬያ ፡ ራስ ፡ ሚካኤል ፡ ከዚያም ፡ እነታላቅ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ እነራስ ፡ ጉግሳ ፡ እንደራሴ ፡ ሆነው ፡ የነገሥታቱን ፡ ሥልጣን ፡ በነጠቀበት ፡ ጊዜ ፡ እንደራሴዎቹ ፡ ራሳቸው ፡ ዘውድ ፡ ደፍተው ፡ ለመንግሥት ፡ እንደራሴነታቸውን ፡ እንኳን ፡ ክልብ ፡ ያልተቀበለውን ፡ ሕዝብ ፡ ስለፈሩ ፡ የሕዝቡን ፡ አነሣሥ ፡ ለማስታገሻ ፡ ሲሉ ፡ እነርሱ ፡ የመረጡትን ፡ ፩ ፡ ነጋሚ ፡ ከወሀኒ ፡ አምባ ፡ ወይም ፡ ከሚገኝበት ፡ ደሴትና ፡ ገዳም ፡ እያስመጡ ፡ ለስሙ ፡ እያነገሡ ፡ ሲያስቀምጡ ፡ ሲጠሏቸውም ፡ መልሰው ፡ ከዙፋን አውርደው ፡ ሌላውን ፡ ልባቸው ፡ የፈቀደውን ፡ አውጥተው ፡ ሲያነግሡ ፡ መስፍንነትን ፡ ለማግኘት ባንድ ፡ ዘመን ፡ የሚከራከሩት ፡ ደግሞ ፡ በየበኩላቸው ፡ ባንድ ፡ ዘመን ፡ ውስጥ ፡ ዐፄ ፡ እያሉ ፡ ብዙ ፡ ነገሥታት ፡ ያነገሡ ፡ ነበር ። ከነዚህም ፡ ባንድ ፡ ዘመን ፡ ነግሠው ፡ ከነበሩት ፡ የሚታወሱት ፡ ዐፄ ፡ በእደ ፡ ማርያምና ፡ ዐፄ ፡ ኢያሱ ፡ ዐፄ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ናቸው ። አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ ደግሞ ፡ ቀድሞ ፡ ነግሥ ፡ የነበረው ፡ ሲስማማቸውም ፡ በራሳቸውም ፡ ጊዜ ፡ እንዲቀጥል ፡ ሲፈቅዱለት ፡ ወይም ፡ አንዱ ፡ አንግሥ ፡ ሊላው ፡ ያበረረውን ፡ እንደ ፡ ገና ፡ አንደኛው ፡ ሲመልሰው ፡ ኖረ ። በዚህ ዓይነት ፡ ዐፄ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስን ፡ ቮኛ ፡ ጊዜ ፡ (1)ዐፄ ፡ ሣህሉ ፡ ፪ ፡ ጊዜ ፡ ዐፄ ፡ ጊጋርን ፡ ፪ ፡ ጊዜ ፡ እያወጡ ፡ እያነገሡ ፡ እያወረዱ ፡ እየሻሩ ፡ መሳፍንቱ ፡ ነገሥታቱን ፡

(1)፤ ፡ ጊዜ ፡ የሚሉም ፡ እሱ ።

ተጫውተውባቸዋል ። የሚነግሡበትንና የሚሻሩበትን ፡ ጊዜ ፡ ደግሞ ፡ ያንዳንዶቹ ፡
ረዘም ፡ ሲል ፡ የግማሾቹ ፡ በወርና ፡ በቀን ፡ በሚቁጠር ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ ይለው
ጧቸዋል ።

በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ክነዚያ ፡ ካሰራሪዎቹ ፡ ክነወርፀ ፡ ድንግል ፡ ክነፋሲል ፡ ክነ
ኢያሱ ፡ አድያም ፡ ሰገድ ፡ የወረዳት ፡ እነዚህ ፡ ነገሥታት ፡ እንደ ፡ ዕቃ ፡ እንደ
ሻጉሊት ፡ ለመሳፍንት ፡ መጫዎቻ ፡ ሆነው ፡ ከሸሕ ፡ ጊደጅ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ገጥሞሮ ፡
እስከ ፡ አሁን ፡ እስከ ፡ ሸሕ ፡ ጊደጅ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ድረስ ፡ ሲኖሩ ፡ ራሳቸውም ፡
በቀጥታ ፡ ወይም ፡ ከሌላ ፡ ወገን ፡ ይኸን ፡ ግፍ ፡ የሚበቀልና ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት
ነትን ፡ ሥልጣን ፡ መልሶ ፡ ለነርሱ ፡ የሚሰጥ ፡ ወይም ፡ ለራሱ ፡ የሚይዝ ፡ አልተገ
ኘም ። የጎጃሙም ፣ የትግሬውም ፡ የላስታውም ፡ ባላባቶች ፡ ቢዋጉ ፡ ቢታገሉ ፡
አልሆነላቸው ። የሸዋውም ፡ ወሰን ፡ ሰገድ ፡ ቢዝቱ ፡ ዛቻቸውን ፡ እፍጻሜ ፡ ለማ
ድረስ ፡ አሞክከራቸው ፡ ሳይታይ ፡ ሞት ፡ ቀደማቸው ፡ ንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴም
በዚያ ፡ ሁሉ ፡ ድርጅት ፡ ሳይሞክሩ ፡ በሰላም ፡ በሸዋ ፡ ንጉሥነት ፡ ብቻ ፡ ሞቱ
ከመጨረሻው ፡ መስፍን ፡ ከትንሹ ፡ ራስ ፡ ፀሊ ፡ ቤት ፡ ቋረኛው ፡ ደጃች ፡ ከሣ ፡ ብቻ
ሳይታሰቡ ፡ ሳይገመቱ ፡ ተነሥተው ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥትነትን ፡ ወይም ፡ መስፍንነትን ፡
ለመውሰድ ፡ በያለበት ፡ ያቁበቁበውን ፡ ሁሉ ፡ በየተራ ፡ አጥፍተው ፡ በጊዜው ፡
የነበሩትን ፡ መስፍንና ፡ ንጉሥ ፡ አሰግደው ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥትነትን ፡ ዘውድ ፡ ለራ
ሳቸው ፡ ተቀዳጁትና ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ታሪክ ፡ ያለበት ፡ ሥራ ፡ ለራሳቸው ፡ ማስቀረት
ቻሉ ። ይህን ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥትነት ፡ ዘውድ ፡ የማግኘቱ ፡ ነገር ፡ ለነዚያ ፡ ያቃቃ
ቸውን ፡ ርሳቸው ፡ አገኙት ። ፀጥታና ፡ ሰላም ፡ ሰጥቶ ፡ ሙሉ ፡ ኢትዮጵያን ፡ የማ
ስማማቱ ፡ ነገር ፡ ግን ፡ ቢወጡ ፡ ቢወርዱ ፡ ቢዋጉ ፡ ድል ፡ ቢያደርጉ ፡ ቢራሩ ፡
ቢጨክኑ ፡ ለጊዜው ፡ ሳይቻል ፡ ቀረና ፡ የዚህ ፡ ሁኔታና ፡ ጠንቅ ፡ ራሳቸውን ፡ በራሳ
ቸው ፡ እስከ ፡ መግደል ፡ አደረሳቸው ። የዚህን ፡ ታሪክ ፡ “ከዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፣
እስከ ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ” ፡ ወደሚባለው ፡ መጽሐፍ ፡ ተሻግረን ፡ እንመልከት።

የዚህኛው ፡ ታሪክ ፡ ተፈጸመ ፤ ለእግዚአብሔር ፡ ምስጋና ፡ ይድረሰው ።

ማ ረ ማ ያ ።

ገጽ ፡	መሥመር	ግ ድ ፈ ት ፡	እ ር ም ፡
፪፻፵፱	፳፰	His-Tori	Historia
፪፻፶፪	፯	ጸሐፊ ፡ ትእዛዝ ፡ ወልደ ፡ ሃይማኖት ፡ ሐዋርያ ፡ ክርስቶስ ፡	ጸሐፊ ፡ ትእዛዝ ፡ ሐዋርያ ፡ ክርስቶስ ፡
"	፳፪	ደጃዝማች ፡ ደሜጥሮስ ፡ የሸዋ ፡ ገዥ ፡	የሸዋ ፡ ምስለኔ ፡
፪፻፶፱	፳፭	ለሸዋ ፡ ገዥ ፡	ለሸዋ ፡ ምስለኔ ፡
፪፻፵፮	፳	መዝሙሪያ ፡ ቅዱስ ፡ ፍጋኤል ፡ ሀብተኛ ፡	መዝሙሪያ ፡ የደብረ ፡ ብርሃን ፡ ሥላሴ ፡ በኋላ ፡
		ቅዱስ ፡ ሚካኤል ፡	የቅዱስ ፡ ሚካኤል ፡ እልቅና ፡
	፲፪	የዐፄ ፡ በካፋ ፡ አጎት ፡	የዐፄ ፡ በካፋ ፡ የናታቸው ፡ ዘመድ ፡
፪፻፳፱	፲፱	የሐፄ ፡ ሎሌ ፡ የሚለው ፡ ለክፍል ፡ ላይሆን ፡ በጠቅላላው ፡ የመንግሥት ፡ ወታደር ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ ማንበብ ፡ ነው ።	
፪፻፳፮	፲፮	በትረ ፡ ያሬክ ፡ ያለው ፡ ካማሬ ፡ ማይንት ፡ ደጃዝማች ፡ የዐድቀው ፡ ደጃዝማች ፡ ከንቡረ ፡ እዳ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ ልዩነት ፡ የለውም ፡ ምክንያቱም ፡ ያማሬ ፡ ማይንት ፡ ምስለኔ ፡ በትረ ፡ ያሬክነትን ፡ የዐድቀው ፡ ደጃዝማች ፡ ንቡረ ፡ እድነትን ፡ ደርቦ ፡ ይይዛል ።	
፪፻፳፭	፳፭	አቤሱሎምና ፡ ዳዊት ፡ በደንበኛ ፡ ጦርነት ፡ ሲል ፡ ጠቡ ፡ በገሃድ ፡ መሆኑን ፡ ለማመልከት ፡ እንጂ ፡ አቤሱሎም ፡ ሲሸሸ ፡ መሞቱ ፡ አልተዘነጋጋም ።	
፪፻፶፮	፳፱	ዐፄ ፡ ቴዎፍሎስ ፡ ደብረ ፡ መዊእን ፡ ያሠሩት ፡ ሸኛ ፡ ጊዜ ፡ ነው ።	
፪፻፳፯	፳	ምዕራፍ ፡ ፪፰ ፡	ምዕራፍ ፡ ፪፮ ።
፪፻፳፱	፯	ምዕራፍ ፡ ፪፯ ፡	ምዕራፍ ፡ ፪፯ ።

የሥዕል ፡ ገርገር ።

- 1- ግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ።
- 2- ግርማዊት ፡ እቴጌ ፡ መነን ።
- 3- መሐመድ ፡ ግራኝና ፡ ክርስቶፎሮስ ፡ ደጋማ ፡ (በመላ ፡ የተሣለ) ።
- 4- የዓፄ ፡ ሱስንዮስ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ፍራሽ ፡ (በጎጃም ፡ ደብረ ፡ መዊዕ ፡ አዴት ፡ መድኃኔ ፡ ዓለም) ፡ (ከአናራቶሬ ፡ መጽሐፍ) ።
- 5- ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ንጉሠ ፡ ሸዋ ።
- 6- ራስ ፡ ዐሊ ፡ ትንሹ ።

